

“SANJE SO URESNIČLJIVE,
ČE PREMOREŠ POGUM,
DA GREŠ Z NJIMI.”

ALBIN MIKULIČ

LJUBLJANA, OKTOBER 2005

**VSEM, KI STE BILI MED PRVIMI, TUDI
ZA CENO SVOJEGA ŽIVLJENJA,
PRIPRAVLJENI Z OROŽJEM V
ROKAH BRANITI OSAMOSVOJITVENE
PROCESE V REPUBLIKI SLOVENIJI
LETA 1990.**

SPOŠTUJMO IN BODIMO PONOSNI NA TO!

KAZALO

Manevrska struktura narodne zaščite kot začetek Slovenske vojske	4
Evropa konec osemdesetih	6
Jugoslavija na razpotju	7
Proces proti četverici	8
Slovenija konec osemdesetih	8
Prve večstrankarske volitve po 52 letih	13
Razorožitev Teritorialne obrambe Republike Slovenije	15
Odzivi na odvzem orožja Teritorialni obrambi Republike Slovenije	21
Jugoslovanska ljudska armada	27
Teritorialna obramba Republike Slovenije	31
Obrambne priprave na osamosvojitev Slovenije	34
Obrambna pripravljenost Železniškega gospodarstva Ljubljana	40
Sprejem direktive za delovanje MSNZ	43
Sklepni del Projekta MSNZ	52
Dokumentarni film Operacija 2-1-13-62	56
Delovanje MSNZ Ljubljana mesto	62
Delovanje MSNZ na Gorenjskem	71
Delovanje MSNZ na Dolenjskem	76
Organiziranost MSNZ v pokrajini Ljubljana okolica	80
Delovanje MSNZ Vzhodnoštajerske pokrajine	85
Delovanje MSNZ Zahodnoštajerske pokrajine	91
Delovanje MSNZ Južnoprimorske pokrajine	96
Delovanje MSNZ Severnoprimorske pokrajine	100
Organiziranost MSNZ v Pomurju	105
Delovanje MSNZ v Zasavju	111
Delovanje MSNZ v Posavju	116
Delovanje MSNZ na Koroškem	120
Delovanje MSNZ na Notranjskem	125
Zaščitna enota TO (30. razvojna skupina)	129
Dobitniki znaka MSNZ 1990 - organi za notranje zadeve	132
Novi Lazi, 17. maj 1992	135
Zlati častni znak Republike Slovenije Manevrski strukturi narodne zaščite	136
Kronologija dogodkov Projekta Manevrske strukture narodne zaščite	139
Literatura in viri	143

MANEVRSKA STRUKTURA NARODNE ZAŠČITE KOT ZAČETEK SLOVENSKE VOJSKE

Osamosvojitveni napor slovenskega naroda, ki so teoretsko podlago dobili v nacionalnem programu 57. številke Nove revije, so se po zmagi Demosa na volitvah leta 1990 neposredno soočili s ključnim vprašanjem: Kako zagotoviti varnost osamosvojitvenega procesa in na kakšen način preprečiti verjeten nasilen poseg federalnih struktur, še posebej JLA, v praktično izvajanje nacionalne suverenosti.

Teritorialna obramba je bila leta 1990 precej bolj pod kadrovskim vplivom in formalnim nadzorom Beograda kot nekaj let prej. Slovensko partijsko vodstvo se v letih 1987-1990 ni preveč vneto upiralo centralističnim težnjam v TO oziroma je bilo glede teh pritiskov razdeljeno. Velik del aktivnih oficirjev JLA v višjih poveljniških strukturah TO, čeprav po narodnosti Slovencev, je slepo sledil ukazom iz Beograda. Vrhunec takšne slepe pokornosti je bil ukaz o razorožitvi TO, ki je bil izdan tik pred prisego prve slovenske demokratično izvoljene vlade sredi maja 1990. Enopartijske strukture v Sloveniji so prek svojih zvez v Beogradu ter informacij SDV natančno vedele, kaj se pripravlja, vendar niso ukrenile ničesar. Tudi pozneje, ko je bila demokratično izvoljena Skupščina RS že oblikovana, o pripravah na razorožitev ni bila obveščena. Med na volitvah poraženo staro nomenklaturo je prevladalo prepričanje, da je bolje,

da orožje TO pobere JLA, kot da nadzor nad njim dobi demokratično izvoljena nova vlada. Tudi Predsedstvo RS, ki bi moralo odvzem orožja TO nemudoma zaustaviti, se je odzvalo z dvodnevno zamudo ter tako omogočilo, da je JLA po končani akciji odvzela TO skoraj vse težje orožje in več kot 70 odstotkov lahkega pehotnega orožja in streliva. Orožje so obdržali samo v tistih občinah, kjer so se lokalni poveljniki TO samostojno ali ob podpori novoizvoljenih lokalnih oblasti neposredno uprli razorožitvi.

Maja in junija 1990 se je nova demokratična oblast v Sloveniji soočila z zelo zahtevnim položajem, v katerem je morala pripravljati osamosvojitve, hkrati pa že od začetka oblikovati tudi ukrepe in sile za njeno zaščito. To je bilo treba delati v zaostrenih razmerah, tako rekoč med dvema ognjema, saj so na volitvah poražene sile enopartijskega režima nenehno napadale Demosovo vlado, češ da mora dosledno spoštovati tudi zvezno jugoslovansko zakonodajo. Podoben pritisk, podkrepjen z grožnjami uporabe sile, pa je prihajal tudi iz Beograda. V takih razmerah smo izoblikovali načrt organizacije slovenske vojske znotraj sistema narodne zaščite, ki je bil v takrat veljavni zakonodaji razložen precej ohlapno in je omogočal skupno delovanje vojske in policije. Najpomembnejše pa je bilo, da je bila struktura formalno popolnoma neodvisna od beograjskih oblasti, poleg tega pa v rokah vlade ter tako dokaj ločena tudi od formalnega vpliva takratnega Predsedstva RS, v katerem je bilo nekaj pomembnih posameznikov, ki so bili zelo nenaklonjeni že sami ideji o oblikovanju slovenske vojske. To se je formalno potrdilo februarja 1990, ko so predsednik predsedstva in trije člani podpisali tako imenovano Deklaracijo za mir, v kateri so tik pred skupščinskim glasovanjem o najpomembnejših obrambnih zakonih in obrambnem proračunu ter nekaj mesecev pred agresijo na Slovenijo javno nasprotovali ustanovitvi Slovenske vojske.

Organizacijsko in kadrovske je Manevrsko strukturo narodne zaščite oblikoval Tone Krkovič, ki je bil z odločbo sekretarja za notranje zadeve imenovan za načelnika. K sodelovanju je povabil ljudi, ki jih je od prej poznal v TO in upravnih organih za obrambo. Številni povabljeni so se odzvali klicu domovine ter se nedvoumno opredelili za Slovenijo in proti Beogradu.

Nekateri so imeli politične pomisleke in so občasno spraševali, ali je z akcijo MSNZ seznanjen njihov nekdanji vrhovni partijski šef. Ker so se ta vprašanja začela pojavljati tudi med poveljniki vključenih policijskih enot, smo organizirali sestanke med poveljniško strukturo MSNZ ter predsedniki Vlade RS, Skupščine in Predsedstva RS. Na teh formalnih sestankih seveda nihče, tudi če bi tako mislil, ne bi za nobeno ceno govoril proti organiziranju MSNZ, ker je to bila že stvarna sila. Razprava je bila tako bolj splošna, vendar so srečanja vsaj pri nekaterih odpravila politične dvome. Povečala se je tudi motivacija, saj sta predsednik vlade in predsednik skupščine dokaj odkrito izrazila prepričanje, da Slovenija nujno potrebuje svojo vojsko. Medtem je delo pri oblikovanju strukture potekalo zelo intenzivno. Policijska komponenta MSNZ je bila že od začetka precej zastopana, saj so se vanjo vključile strukture posebnih enot ter specialna enota MNZ. Iz enot TO, ki so obdržale orožje, in s pomočjo disperzije skromnih viškov pehotne oborožitve po vsej državi pa smo v nekaj mesecih zagotovili tudi vojsko, ki je štela prek 20.000 pripadnikov, in je bila skupaj s takratno milico sposobna ukrepe osamosvojitve zavarovati s stvarno silo. Pod tem okriljem je bila julija 1990 sprejeta Deklaracija o samostojnosti, pogajali smo se o zadržanju naših nabornikov bliže domu, varovali njihove evidence, pripravljeni pa so bili tudi ustavni amandmaji, s katerimi smo jeseni 1990 v celoti prevzeli poveljstvo nad TO v slovenske roke.

Projekt Manevrske strukture narodne zaščite nima primerjave v zgodovini. Oblikovan je bil v posebnih razmerah najbolj občutljivega dela slovenskega osamosvajanja in prilagojen stvarnim političnim in vojaškim razmeram. Tveganje je bilo veliko. A tudi cilj je bil tak. Če takrat ne bi tvegali, samostojne Slovenije danes najbrž ne bi bilo. A s tveganjem in tistimi, ki imajo pogum, da ta izziv sprejmejo, je po navadi tako: največ skrbi in truda vedno ostane skritega očem. Če stvar uspe, so toliko bolj vidni in zaznavni pozitivni rezultati tveganja, v njih pa se običajno prepoznajo vsi. In da so tisti, ki so bili proti tveganju in projektu, potem pri prepoznavanju običajno prvi in najbolj glasni ali da celo podeljujejo priznanja drugim, ni le slovenska posebnost in nekaj, kar bi bilo značilno le za projekt MSNZ. Vendar pa tako ravnanje ne spreminja dejstev

za nazaj, zob časa pa vedno najprej ogloda zlagane podobe. S pogumom v zgodovino naroda izklesana dejanja pa živijo, postanejo del svetega v vrednostnem središču nacije in zaradi njih vedno nove generacije hodijo vzravnano. Projekt MSNZ sodi med dejanja, zbrana v vrednostnem središču Slovencev.

Janez Janša
Ljubljana, maj 2003

EVROPA KONEC OSEMDESETIH

Mednarodni dogodki v Vzhodni Evropi

Leta 1989 je v politiki Vzhodne Evrope prišlo do sprememb, ki so imele daljnosežne posledice. Nezadovoljstvo ljudi je naraščalo, vlade držav Varšavskega pakta, in sicer Poljska, Madžarska, Češkoslovaška, Bolgarija in Nemška demokratična republika, so padle. 9. novembra 1989 so porušili berlinski zid, ki je bil 28 let najmogočnejši simbol nasprotij med Vzhodom in Zahodom. Na Poljskem je prišel na oblast sindikat Solidarnost. Predsednik Češke je postal Vaclav Havel, pisatelj in bojevnik za človekove pravice. V nasprotju z žametnimi revolucijami na Madžarskem, Češkem in Poljskem je bila ljudska vstaja v Romuniji kruta in surova. Romunsko ljudstvo je izvedlo revolucijo, predsednika države Nicolae Ceausescuja so usmrtili.

V Parizu podpišejo voditelji 34 držav članic Konference o evropski varnosti in sodelovanju dokument Pariška listina za novo Evropo, ki naj bi bil temelj za odpravo razcepljenosti Evrope po koncu druge svetovne vojne. Maja leta 1990 je moskovski parlament izvolil za prvega predsednika Ruske federacije Borisa Nikolajeviča Jelcina, zagovornika naglih in korenitih političnih ter gospodarskih sprememb.

Leta 1991 je po političnem preobratu v Vzhodni Evropi prišlo do razpustitve vojaškega dela Varšavskega pakta, čez nekaj mesecev pa je nehal delovati tudi politični odbor vzhodne obrambne zveze.

Berlin, 9. november 1989. Po 28 letih zid pade. Nemška demokratična republika odpre zahodne meje, državljani obeh Nemčij se lahko spet neovirano obiskujejo. Končano je eno najbolj bolečih poglavij nemške povojne zgodovine. Padec berlinskega zidu je zgodovinski dogodek, ki je simbolično zaznamoval konec hladne vojne. Združili sta se obe Nemčiji.

V vojašnici v Stahndortu v Vzhodnem Berlinu vzhodnonemška častna straža zadnjič zvija svoj prapor pred združitvijo obeh Nemčij.

JUGOSLAVIJA NA RAZPOTJU

S smrtjo zgodovinskih voditeljev, in sicer Tita, Kardelja in drugih, ki so s sredstvi partijske politike še obvladovali položaj v Jugoslaviji, je izginil odločilen element enotne države. V začetku 80. let so se pojavila ostra medrepubliška nasprotja. Najprej se je spor pokazal med Srbi in Albanci na Kosovu.

V 80. letih je Srbska akademija znanosti in umetnosti objavila memorandum, v katerem so opozorili na težek položaj Srbov, ki naj bi bili žrtve ekonomske in politične diskriminacije Hrvatov ter Slovencev. Načelo, da morajo vsi Srbi živeti v eni državi, je pomenilo velik pritisk na vse republike, v katerih so živeli srbski prebivalci. Zagovorniki večje avtonomije republik ter predstavniki centralističnih in unitarističnih teženj so se vse ostreje spopadali. Položaj se je zaostрил zaradi nasilne uveljavitve velikosrbskih nacionalistov pod vodstvom Slobodana Miloševića. Poleti 1988 so se v Srbiji začele množične manifestacije oziroma mitingi. Milošević je v Srbiji vzpostavil popoln nadzor in oblast ter znova postavil nacionalno vprašanje na prvo mesto. Poleg sprejetja nove srbske ustave je bil vrhunec srbskega nacionalizma v Srbiji in Jugoslaviji 28. junij 1989, ko je milijon Srbov na Gazimestanu obujalo spomin na kosovsko bitko. Tako se je začelo ustvarjanje velike Srbije.

*"Kosovska idila".
Albanske
policiste so
zamenjali s
srbskimi, ki so se
pripeljali v
oklepnikih JLA,
prebarvanih z
modro barvo
policije.*

Na velikem mitingu 28. februarja 1989 ob sotočju Save in Donave v Beogradu ni manjkalo Miloševićevih slik, napisi na transparentih pa so bili v glavnem usmerjeni proti slovenskim politikom. Šajkače in drugi srbski nacionalni simboli, ki so jih do tedaj povezovali s četništvom, so dokončno zapustili ilegalno.

Jugoslavija leta 1990

Zastava in grb Socialistične federativne republike Jugoslavije

PROCES PROTI ČETVERICI

31. maja 1988 so aretirali Janeza Janšo, ki je bil kandidat za predsednika slovenske mladinske organizacije. Povod za aretacijo je bilo zaupno vojaško povelje, ki mu ga je izročil zastavnik Ivan Borštner. Zaradi omenjenega dokumenta so pripravili tudi novinarja Davida Tasiča in urednika Mladine Francija Zavrla. Škandal je nastal, ko se je razvedelo, da gre za šifrirano povelje, ki se je nanašalo na ravnanje JLA ob njenem posegu v slovensko politično življenje.

31. maja 1988 so uslužbenci slovenske Službe državne varnosti aretirali Janeza Janšo.

21. junija je Odbor za varstvo človekovih pravic, ki ga je vodil Igor Bavčar, v podporo četverici v Ljubljani na Trgu osvoboditve organiziral shod, na katerem je sodelovalo skoraj 50.000 ljudi.

Proces proti četverici je potekal v Ljubljani, pred vojaškim sodiščem, in sicer od 18. do 27. julija 1988. Ivan Borštner je bil obsojen na štiri leta, Janez Janša in Franci Zavrl na leto in pol, David Tasič pa na pet

mesecev zapora. Sojenje, ki se je začelo v srbščini, se je štel za napad na slovensko suverenost.

Sojenje četverici je spodbudilo obširne razprave o pristojnostih vojaških sodišč v mirnem času. Večina Slovencev je bila proti njihovemu obstoju v miru, predvsem pa je največ razburjenja povzročila odločitev Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo, da lahko v Sloveniji sodijo v srbščini.

Na Roški cesti v Ljubljani: Janez Janša, David Tasič, Ivan Borštner in Franci Zavrl

SLOVENIJA KONEC OSEMDESETIH

Naslovnica 57. številke Nove revije. Prvič so jo izdali spomladi leta 1987, v njej pa je skupina izobražencev, med njimi dr. France Bučar, Tine Hribar, Peter Jambreč, dr. Jože Pučnik, dr. Dimitrij Rupel idr. objavila prispevke za slovenski narodni program. Zagovarjali so stališče, da suverenost pripada narodu in ne federaciji. Odklonilen odziv zveznega vodstva in večine republiških vodstev je

notranjepolitično enotnost Slovencev le utrdil.

Plakat za 14. izredni kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Na 14. izrednem kongresu, ki je potekal od 20. do 22. januarja 1990 v Beogradu, je Zveza komunistov Jugoslavije zaradi različnih nacionalnih interesov prišla v krizo. Delegati Zveze komunistov Slovenije (ZKS) so na kongresu predlagali veliko reform, od mirnega prehoda v večstrankarski sistem do varstva človekovih pravic. Pomemben je bil predlog, ki je zagovarjal konfederalno ureditev skupne države. Zahtevali so tudi razpravo o prednostnih zadevah jugoslovanske krize. Na kongresu je srbska stran zavrnila slovenske predloge, zato so slovenski delegati kongres zapustili. Sledili so jim tudi hrvaški delegati, kar je povzročilo razpad partije.

Na Slovenskem smo mi gospodar!
Karikatura Boruta Pečarja iz leta 1989, ko so Sloveniji grozili tako imenovani mitingi resnice

1. decembra Mitingi resnice. Napovedan je bil za 1. december 1989 v Ljubljani. Kot je bila navada po vsej Jugoslaviji, naj bi se privrženci velikosrbske politike in Slobodana Miloševića pripeljali z avtobusi v Ljubljano. Mitingaška politika je nameravala uresničiti zamisel o enotni Srbiji, zastraševati nasprotnike te zamisli in predstaviti javnosti Slobodana Miloševića. Republiški sekretariat za notranje zadeve je miting prepovedal.

8. maj 1989: protestno zborovanje v Ljubljani. Zaradi protesta proti odhodu Janeza Janše na prestajanje kazni se je v Ljubljani na zborovanju zbrala precejšnja množica ljudi. Poimenovali so ga odprta seja Predsedstva RK ZSMS. Na zborovanju so prvič javno prebrali Majniško deklaracijo. Prebral jo je pesnik Tone Pavček.

Mladina,
14. april 1989

MAJNIŠKA DEKLARACIJA 1989

Nesporazumi, provokacije in tudi odkrite sovražnosti, ki jih danes doživljajo Slovenci v Jugoslaviji, nas prepričujejo o preloženosti sedanjega zgodovinskega trenutka in nas obvezujejo, da v jasni obliki izrečemo svojo voljo, iz katere sledijo dejanja v prihodnosti.

Podpisniki te listine izjavljamo in sporočamo:

1. **da hočemo** živeti v suvereni državi slovenskega naroda;
2. **kot suverena država** bomo samostojno odločali o povezavah z južnoslovanskimi in drugimi narodi v okviru prenovljene Evrope;
3. **glede na zgodovinska prizadevanja slovenskega naroda za politično samostojnost je slovenska država lahko utemeljena le na:**
 - spoštovanju človekovih pravic in svoboščin,
 - demokraciji, ki vključuje politični pluralizem,
 - družbeni ureditvi, ki bo zagotavljala duhovno in gmotno blaginjo v skladu z naravnimi danostmi in v skladu s človeškimi zmognostmi državljanov Slovenije.

Društvo slovenskih pisateljev,
Slovenska demokratična zveza,
Slovenska kmečka zveza,
Slovensko krščansko socialno gibanje,
Socialdemokratska zveza Slovenije

8. maja 1989

Majniška deklaracija

2. april: na neposrednih volitvah za člana Predsedstva SFRJ je bil izvoljen Janez Drnovšek.

3. junij: ustanovitev Odbora za varstvo človekovih pravic

Kmalu po Janševi aretaciji je bil na pobudo Igorja Bavčarja ustanovljen Odbor za varstvo pravic Janeza Janše, ki se je kmalu preimenoval v Odbor za varstvo človekovih pravic. Odbor je deloval do aprila 1990, v njem so bili dejavni mnogi znani slovenski intelektualci mlajšega rodu.

22. junij: zavzemanje za konfederacijo

Uradna politika Republike Slovenije je predstavila temeljno listino, dokument, s katerim je slovensko prihodnost še vedno videla v okviru Jugoslavije. Drugače misleči, ki so bili dejavni pri Novi reviji, v Društvu pisateljev in Slovenski demokratični zvezi, pa

Poveljnik enote inšpektor Mirko Popovič poroča načelniku slovenske milice Leopoldu Jesenku. Prvi primer nepokorščine slovenskih miličnikov je bil, ko je Tomaž Ertl, republiški sekretar za notranje zadeve, izjavil, da slovenski miličniki ne bodo posredovali proti rudarjem v rudniku Stari trg na Kosovu. To je bilo prvo javno dejanje nepokorščine slovenske milice zveznim organom. Februarja 1990 je slovenska enota milice dokončno odšla s Kosova. V Ljubljani so jo 5. februarja slovesno sprejeli najvišji predstavniki slovenske milice.

so predstavili Majniško deklaracijo in jo javno prebrali 8. maja 1989 na zborovanju na Kongresnem trgu. Istega dne je bila tudi objavljena.

Podpisali so jo Društvo slovenskih pisateljev, Slovenska demokratična zveza, Slovenska kmečka zveza, Slovensko krščansko socialno gibanje in Socialdemokratska zveza Slovenije. Naknadno sta jo podpisala še Univerzitetna konferenca ZSMS in Društvo slovenskih skladateljev slovenskega naroda. Pisci deklaracije so videli prihodnost Slovenije v oblikovanju samostojne slovenske države. Izražala je slovensko hotenje po suvereni slovenski državi.

27. september: sprejem amandmajev k slovenski ustavi

27. septembra 1989 je slovenska skupščina sprejela amandmaje k slovenski ustavi in tako okrepila suverenost republike. V devetem amandmaju je bilo določeno, da se Slovenija na lastno željo združuje z drugimi državami, poudarjena pa je bila tudi pravica do samoodločbe. Med pomembnejšimi je bil tudi amandma, ki je določal, da je pogoj za uvedbo izrednih razmer soglasje slovenske skupščine. Amandmajem so že med javno razpravo jugoslovanski politični krogi zelo nasprotovali. Tako Zveza komunistov Slovenije ni imela več vodilne vloge, omogočen je bil formalni nastanek drugih političnih strank.

Predsedniki republik Jugoslavije so bili (z leve): v Črni gori Miodrag Bulatović, v Makedoniji Kiro Gligorov, v Srbiji Slobodan Milošević, na Hrvaškem Franjo Tuđman, v Bosni in Hercegovini Alija Izetbegović in v Sloveniji Milan Kučan. Reševanja ureditve prihodnosti Jugoslavije niso bila uspešna.

27. februar 1990: Socialistična zveza Slovenije je poslala poziv predsedstvoma Jugoslavije in Socialistične republike Slovenije, naj slovenski naborniki služijo vojaški rok v Sloveniji.

Zastava in grb Socialistične republike Slovenije

Skupščina Slovenije je sprejela dopolnila k slovenski ustavi. Na podlagi sprejetih amandmajev k ustavi SR Slovenije so bili 7. marca 1990 sprejeti naslednji sklepi: slovenski državljani naj služijo vojaški rok v Sloveniji, upravni organi ne smejo vročiti poziva za služenje vojaškega roka zunaj Slovenije, Izvršni svet SRS zahteva od zveznega sekretarja za ljudsko obrambo prerazporeditev vojakov državljanov Slovenije, ki so v enotah JLA zunaj Slovenije, v enote v Sloveniji.

Predstavniki ustanovnih strank Demokratične opozicije Slovenije - Demosa. Stranke so se združile konec leta 1989 in se 8. januarja 1990 javno predstavile.

Demos je bila združena opozicija slovenskih političnih strank, ki se je zavzemala za samostojno Slovenijo. Ustanovljen je bil 8. januarja 1990. Najprej so ga sestavljale štiri stranke, in sicer Socialdemokratska zveza Slovenije (SDSS), Slovenski krščanski demokrati (SKD), Slovenska demokratska zveza (SDZ) in Slovenska kmečka zveza (SKZ), pri podpisu sporazuma 8. januarja 1990 pa so se jim pridružili še Stranka zelenih, Liberalna stranka in Sivi panterji. Demos je izhajal iz dveh temeljnih zahtev slovenskega naroda. Prva je zahteva po civilni

družbi s pravno državo, in sicer z demokracijo kot tehnologijo legitimiranja in z večstrankarskim sistemom kot temeljnim načinom organiziranja politične volje državljanov, druga pa je zahteva po nacionalni in državni suverenosti Slovenije. Demos je postal alternativa obstoječemu režimu in se čez nekaj mesecev na volitvah potoeval za oblast.

2. april: plakatna afera

Jože Pučnik je imel v predvolilni kampanji precej težav. V njegovo kandidaturo se je zaradi plakata Demosa za slovensko vojsko vmešala tudi JLA. Pristojni vojaški organi so ga ovadili, češ da vsebina plakata grobo žali JLA, predvsem s trditvami, da vojska ni sposobna braniti države pred zunanjim sovražnikom, da ubija naše otroke, zastruplja gospodarstvo in ogroža našo svobodo.

11. april: armada je vložila ovadbo zoper Jožeta Pučnika, češ da je odgovoren za Demosov plakat, ki žali JLA. Mariborsko temeljno tožilstvo je ovadbo zavrnilo.

Predstavitve predsedniških kandidatov. V prvi polovici marca 1990 so v Sloveniji potekala soočenja štirih predsedniških kandidatov: (z leve) Milan Kučan, kandidat Zveze komunistov Slovenije Stranke demokratične prenove in Socialistične zveze Slovenije (ZKSSDP in SZS), Ivan Kramberger, ki je svojo kandidaturo potrdil s pet tisoč podpisi volivcev, dr. Jože Pučnik, kandidat Demosa, in dr. Marko Demšar, kandidat Zveze socialistične mladine Slovenije (ZSMS) Liberalne stranke.

PRVE VEČSTRANKARSKE VOLITVE PO 52 LETIH

Med 8. in 22. aprilom 1990 so v Sloveniji po 52 letih potekale prve večstrankarske poveljne volitve. To je bilo pri nastajanju mlade države prelomno dejanje.

Volili smo predsednika Republike Slovenije, člane predsedstva Slovenije in poslance v zbor občin, v družbenopolitični zbor skupščine Slovenije in zbor združenega dela. V skupščino je bilo izvoljenih deset strank. Demos je imel v skupščini 126 glasov. Konstitutivna seja nove republiške skupščine je bila 17. maja 1990, predsednik skupščine je postal dr. France Bučar.

Republiška volilna komisija je 24. aprila razglasila uradne rezultate volitev. Demos je dobil v parlamentu 126 sedežev od 240.

Na volitvah za predsednika republike je Milan Kučan dobil 44,3 odstotka glasov, Jože Pučnik pa 26,4 odstotka. Oba sta se pomerila še v drugem krogu volitev. Od strank je največ glasov dobila Zveza komunistov Slovenije Stranka demokratične prenove (ZKSSDP), skupaj pa so največ glasov dobile stranke Demosa. Volilna udeležba v drugem krogu volitev, 22. aprila, je bila 76,8-odstotna. V volilne imenike je bilo vpisanih 1.489.821 volilnih upravičencev, od tega je volilo 1.143.715 volivcev. Slovenija je po 45 letih življenja v skupni državi prvič doživela pravo volilno kampanjo. S prvimi demokratičnimi volitvami se je na miren in demokratičen način zgodil pomemben zgodovinski preobrat v demokracijo.

Milan Kučan
Na predsedniških volitvah 8. aprila (prvi krog) in 21. aprila (drugi krog) 1990 je zmagal Milan Kučan. Postal je novi predsednik Predsedstva RS. Dobil je 58,36 odstotka glasov.

Dr. Jože Pučnik,
predsednik Demosa in na volitvah leta 1990 kandidat za predsednika republike

Jože Pučnik je bil najvplivnejši politik Demosa in eden od ustanoviteljev Socialdemokratske stranke Slovenije (SDSS). Bil je opozicijski predsedniški kandidat na prvih svobodnih volitvah in vodja opozicije. Prizadeval si je za integracijo slovenske družbe in suverenost Slovenije.

“Potrebujemo pravno državo. Če vzamemo za izhodišče temeljne človekove pravice, moramo ugotoviti, da je v njih strukturno utemeljena tudi spornost ali konfliktnost vsake družbe. Dokler posameznik živi kot Robinzon, lahko brez omejevanja uveljavlja svoje temeljne pravice. V družbi so meje teh pravic tam, kjer se začenjajo pravice drugih ljudi.

Slovenija potrebuje državo, ki bo znala sama sebe omejevati. Eno od najpomembnejših političnih in zakonodajnih vprašanj je določitev, kje in v kolikšni

meri je država sploh potrebna. Vse birokratske ustanove želijo krepiti svoj obseg in vpliv. V komunističnih režimih je država prisotna na vseh področjih delovanja, si jih prilašča in jih s tem tudi onemogoča. Zato je glavna naloga omejiti državo na tisto ozko področje njenega legitimnega delovanja: zagotavljanje pravnega okvira za sproščeno in učinkovito razvijanje strokovnega dela v vseh podsistemih družbe. Najboljši primer je gospodarstvo: čim bolj se državne ustanove mešajo v gospodarjenje, tem manjša je učinkovitost. Tudi tukaj je treba omejiti državo na monetarne in fiskalne mehanizme usmerjanja ter na zagotavljanje pogodbenega prava in finančne discipline. To bi moralo veljati tudi za gospodarske odnose s tujino. Kjerkoli se ta okvir prekorači, mora to ostati izjema in zgolj kratkotrajni ukrep.

Slovenci ne moremo čakati na "najpočasnejše vozilo", kakor je v Ljubljani cinično svetoval ministrski predsednik Markovič. Gre za temeljno pravico o samoodločbi slovenskega naroda in tej se ne smemo in nočemo odpovedati. Zato hočemo

uveljaviti našo nacionalno suverenost tako, da uresničimo konfederativni položaj Republike Slovenije." – Jože Pučnik, Nova revija 95

Novoizvoljeno Predsedstvo Republike Slovenije so sestavljali (z leve) dr. Matjaž Kmecl, Ivan Oman, predsednik Milan Kučan, Ciril Zlobec in dr. Dušan Plut.

Slovesna prisega novega predsedstva je bila v skupščini 10. maja 1990.

Novoizvoljeni člani republiškega izvršnega sveta so bili izvoljeni na seji republiške skupščine 17. maja 1990. Lojze Peterle je postal predsednik Izvršnega sveta Skupščine Republike Slovenije. Bil je prvak Krščanskih demokratov, stranke, ki je imela v Demosu največ glasov. Pomembnejši člani izvršnega sveta so bili še Janez Janša, Igor Bavčar in Dimitrij Rupel.

*Predsednik
Izvršnega sveta
Skupščine Republike
Slovenije,
Lojze Peterle*

*Predsednik
Skupščine Republike
Slovenije,
dr. France Bučar*

11. maj: Predsedstvo Republike Slovenije je zaupalo mandat za sestavo novega Izvršnega sveta Skupščine RS Lojzetu Peterletu.

15. maj 1990: 15. maja 1990 je bil za predsednika predsedstva Jugoslavije izvoljen Borisav Jović, predstavnik Srbije. Zavzemal se je, da bi zvezna skupščina čim prej sprejela zakon o odcepitvi republik. Borisav Jović je dejal: "To, kar so naredili Slovenci in separatisti na Kosovu, je napad na koncept Predsedstva SFRJ."

Predsedstvo SFRJ je zaradi kriznih razmer v državi zahtevalo uvedbo izrednih ukrepov, politično vodstvo Slovenije pa je zavrnilo sporočilo Predsedstva SFRJ, da bo treba zaradi krize uvesti izredne ukrepe.

RAZOROŽITEV TERITORIALNE OBRAMBE REPUBLIKE SLOVENIJE

Republiški štab za TO Slovenije je januarja 1990 izdal ukaz o pregledu orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev, ki jih TO hrani zunaj skladišč JLA. Podatke o vrstah in količinah sredstev so podrejeni štabi posredovali RŠTO. To je bil neposredni začetek akcije odvzema orožja TO. Aprila je bil sicer izdan ukaz o oddaji trofejnega orožja, ki je bilo v skladiščih TO, vendar to ni pomembno oslabilo bojne pripravljenosti Teritorialne obrambe, saj je šlo predvsem za orožje, ki ni bilo uporabno.

Konec aprila leta 1990 je bila v Beogradu seja Vojnega sveta, na kateri je bila sprejeta odločitev o razorožitvi Teritorialne obrambe. Seje se je udeležil tudi komandant TO Republike Slovenije general Ivan Hočevar. JLA je, ne da bi obvestila zvezno vlado in predsedstvo Jugoslavije, začela z razoroževanjem TO na območju celotne Jugoslavije. Konec maja 1990 se je general Blagoje Adžić, načelnik Generalštaba JLA, izgovarjal, da predsedstva niso obvestili zato, ker je bila to dejavnost oboroženih sil.

Takratni komandant TO Republike Slovenije je bil general Ivan Hočevar, načelnik Republiškega štaba za TO pa general Drago Ožbolt. Januarja 1990 je general Hočevar zahteval od pokrajinskih in občinskih štabov za TO ter od zaščitne brigade TO, da mu posredujejo podatke o količini in vrstah orožja ter minskoeksplozivnih sredstvih, ki so jih pod nadzorom občinskih štabov skladiščili v objektih zunaj vojašnic. Na podlagi dobljenih podatkov je general Hočevar 15. maja 1990 izdal ukaz št. 625/1-90, po katerem so morali vsi podrejeni štabi TO svoje orožje, strelivo in minskoeksplozivna sredstva, ki so jih hranili v objektih zunaj vojašnic, takoj predati Jugoslovanski ljudski armadi. Ukaz je v imenu generala Hočevarja podpisal general Ožbolt in ga na sestanku zalednih organov TO v Ljubljani, 14. maja zvečer, izročil poveljnikom 13 pokrajinskih štabov za TO in 30. razvojni skupini. Zaledniki so morali takoj napisati ukaze svojim podrejenim štabom za TO. General Ožbolt je zahteval, da poteka predaja orožja v popolni tajnosti. Odvzem orožja so v armadnem vrhu pripravljali že mesec prej

in načrtovali njegovo uresničitev takoj po koncu Drnovškovega predsedniškega mandata, 17. maja 1990. Pred tem je bila konec aprila 1990 v Beogradu seja Vojnega sveta, na kateri so sprejeli sklep o razorožitvi TO v vseh republikah Jugoslavije. V Sloveniji je JLA odvzela predvsem tisto orožje TO, ki je bilo v vojašnicah, drugo pa le delno, saj je Teritorialna obramba ustavila odvzem orožja iz svojih skladišč tam, kjer je bilo to mogoče. V Sloveniji so menili, da je hotela JLA razorožiti republike zato, da bi preprečila prihodnje dogodke, tudi osamosvojitve.

Komandant TO Republike Slovenije,
generalpodpolkovnik Ivan Hočevar

Načelnik Republiškega štaba za TO Republike Slovenije, generalmajor Drago Ožbolt, podpisnik ukaza o premestitvi orožja, streliva in minkoeksplozivnih sredstev v skladišča JLA

V časopisu Delo je bil 18. 5. 1990 v rubriki pisma bralcev objavljen prispevek Janka S. Stuška. Stušek ni bil v stalni sestavi TO, bil pa je poveljnik 2. bataljona 22. brigade. Informacije o odvzemu orožja je prejel od zaposlenih v TO.

PREJELI SMO

Jugoslovanska »ljudska« armada vztraja v nezaupanju

V teh dneh ljudje, ki jim ni vseeno, kaj se dogaja na področju obrambe, veliko govorijo o ukazu, da je treba takoj, to je do 19. maja, preseliti vse teritorialno orožje iz skladišč teritorialne obrambe, v vojašnice, to je pod ključ redne vojske. Ukaz naj bi podpisal general Kolšek, komandant 5. armadnega območja v Zagrebu. Pred njim ter še za katerega komandanta armade naj bi dokument podpisal nadrejeni general v beograjskem generalštabu oziroma v zveznem sekretariatu za ljudsko obrambo. Ali se res nadaljuje razoroževanje naroda, ko se orožje teritorialne vojske, ki je last občin, delavcev (kupili so ga iz svojega, ne zveznega denarja!) seli iz teritorialnih skladišč po Sloveniji v »bolj varna« (zlasti pa teritorialcem nedostopna!) vojaška skladišča? Zakaj? Morda zaradi Hrvaške demokratične skupnosti, zaradi stališč ministra Janeza Janše, zaradi demokracije? Vse kaže, da res teče razoroževanje slovenskega naroda: partizanska razorožitev leta 1945; sklep, da ne more biti komandant nekdanjega ljubljanskega armadnega območja Slovenec: razformiranje 9. armade ljubljanskega armadnega območja v decembru 1988, 19. maja 1990 pa razorožitev teritorialne obrambe. Ali bo armadni prispevek k stabilizaciji popolna odprava teritorialne obrambe, ne pa zmanjševanje drage in številne redne armade?

Vrh cinizma v ukazu je menda razorožitev stalne sestave TO, torej profesionalnih stareših oziroma rezervistov, ki redno, po inspekcijskih poročilih pa tudi uspešno delajo v štabu TO Slovenije. Oficir odda svoje orožje, službeno pištolo, ko je razorožen, premagan! Kaj so potemtaka naši teritorialni starešine? V tem dejanju je veliko simbolicke.

Drugi cinizem pa je v tem, da teritorialci lahko obdržijo proti letalske topove, vendar brez streliva!

V ukazu, kot se sliši, naj ne bi manjkalo tudi taktike. Nekaj

enot, ki sodijo v A ešalon teritorialne vojske in so že doslej imele orožje doma, (še) niso razorožili.

Pri tem ne smemo biti preseženi! Kdor pozna vojaško strategijo, logiko in metode dela, ne bo dolgo ugibal, do kdaj bo njihovo orožje »zunaj kontrole«!

Dr. Borisav Jović, novi predsednik predsedstva SFRJ, je že v nastopnem govoru krepko udrihal po napovedani še pravič proučenosti možnosti formiranja (delno) nacionalne vojske. Pravzaprav je šlo za služenje vojaškega roka v matični republiki. Je bil morda tako ekspeditiven, da je predsedstvo države že ukrepalo in izdalo vojski ustrezne napotke?

Ob navedenem in menda že izpolnjenem ukazu zagrebškega armadnega območja republiškega štabu teritorialne obrambe se sprašujem, kako razmišlja in na žalitev njegovih oficirjev reagira komandant republiškega štaba TO Slovenije? Sprašujem se, kako na žalitev narodne samobrambne zavesti reagira naš republiško politično vodstvo? Sprašujem se tudi, ali je o ukazu republiškega štaba TO, če naj po Joviću velja ustavnost in zakonitost, seznanjeno predsedstvo republike in kako bo ukrepalo? Bo protestiralo? Odločno reagirati in protestirati pa bi morali vsi, če so govorice dejstvo. Jemljejo nam našo opremo, naše orožje, naš denar!? Jugoslovanska armada se tako kaže ljudska zgolj v nezaupanju do ljudstva. To ni dobro! Moje mnenje je torej vprašanje javnosti.

Če je navedeni ukaz o oddaji orožja resničen, zlasti pa še, če je že kaka dva meseca znan in ga tudi že izpolnjujejo, je moje vprašanje tudi protest. Sprašujem najodgovornejše v republiki, zlasti predsedstvo Republike Slovenije, kako bo še lahko zagotavljalo uresničevanje 128. člena republiškega zakona o splošni ljudski obrambi in družbeni samozščiti?

JANKO S. STUŠEK
Radovljica

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA

REPUBLIŠKI ŠTAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO

Sl. SZ 16/4-86

Ljubljana, dne 24.01.1990.

Pregled skladiščnih
objektov in skladišč-
nih sredstev OVO zunaj
kompleksa JLA.-

Zaradi potrebnih podatkov za načrtovanje razvoja TO v naslednjem obdobju in izgradnje potrebnih objektov za skladiščenje sredstev OVO TO SR Slovenije, na podlagi Ukaza GS OS SFRJ, SZ 831-5 z dne 05.01.1990. in skladno s 35. točko Navodila za evidenco oborožitvenih sredstev in vojaške opreme v Teritorialni obrambi (UPRF-13) izdelajte:

Pregled skladiščnih objektov in vskladiščenih sredstev OVO, ki se nahajajo zunaj kompleksa JLA.

Zahtevani pregled izdelajte skladno s priloženimi obrazci, ki jih dostavljamo kot priloge števil. 1, 2 in 3, po naslednjem:

- 1.- Pregled po prilogi števil. 1 izdelajte za vsak skladiščni objekt, ki je v pristojnosti OŠTO, MŠTO, PŠTO ali 30.RSK in se ne nahaja znotraj zavarovanega vojaškega kompleksa JLA (vojašnice, skladišča, baze, obmejne stražnice), s točno navedbo lastništva objekta in količin po vrstah OVO, ki se v njem nahajajo ter pod točko 7 tudi način zavarovanja, a v točki 8 splošne pogoje skladiščenja (prostornost, vlažnost, pristop in drugo).

- 2 -

- 2.- Preglede po prilogah šte. 2 in 3 izdelajte na podlagi pregledov na prilogi šte. 1 za OŠTO, PŠTO, MŠTO, 30.RSk in za TO pokrajine v celoti.

Dejansko stanje orožja, streliva in MES, izkazanih v prilogah šte. 1 in 2, se mora ujemati z dejanskim stanjem in količinami v objektih.

- 3.- Skladiščne objekte, v katerih so vskladiščena TMS za usposabljanje in urjenje, prikažite enako in v opombi napišite: sredstva za usposabljanje s skupno težo v kg (tonah).

- 4.- Potrebno število obrazcev šte. 1,2 in 3 razmnožite za izdelavo zahtevanih pregledov v OŠTO, MŠTO, PŠTO za dostavljanje v RŠTO in za redno ažuriranje po nastalih spremembah.

Zahtevani podatki imajo velik pomen za nadaljnji razvoj TO, zato ukazano nalogo izvršiti odgovorno in kvalitetno, zahtevane preglede pa dostavite v RŠTO SR Slovenije najkasneje do 20. februarja 1990.

Eventualna dodatna pojasnila za izdelavo zahtevanih pregledov zahtevajte od polkovnika Ivana Kapitlerja iz zalednega sektorja RŠTO.

PF/FN

K O M A N D A N T
TERITORIALNE OBRAMBE SR SLOVENIJE
generalpodpolkovnik

Ivan HOČEVAR

Ukaz št. SZ 16/4-90 z dne 14. januarja 1990. RŠTO je z ukazom zahteval natančen pregled orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev, ki so jih hranili zunaj skladišč JLA.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI ŠTAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO

Št. SZ 625/1-90

Ljubljana, dne 15. 05. 1990

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
POKRAJINSKI ŠTAB

SZ 274/1-90
Dne 15. 05. 90

Hranjenje oborožitve
in streliva TO - ukaz

VSEM PŠTO, MŠTO LJUBLJANA
IN 30. RSKTO

Na podlagi Ukaza ZSLO GŠ OS strogo zaupno št. 19-1 od 14.05. 1990 in skladno z zastavljenimi nalogami, ki jih je zvezni sekretar za LO postavil na Vojnem svetu dne 27.04.1990 zaradi zanesljivega čuvanja oborožitve in streliva TO

U K A Z U J E M :

1. Predati na čuvanje orožje, strelivo in MES TO, ki je izven objektov JLA v objekte JLA. Pri realizaciji te naloge ugotoviti točno število, vrsto in količino orožja, streliva in MES, ki se morajo dati na čuvanje v objekte JLA in skladišča TO, ki so v objektih JLA. Pri pomanjkanju skladiščnega prostora v objektu JLA koristiti tudi druge prostore v kasarnah.
2. Izvzem orožja in streliva za usposabljanje se izvaja po navodilih in odobritvi 5. VO na zahtevo štaba (enote) TO preko RŠTO, ki mora biti najmanj 10 dni pred vajo.
3. Ta ukaz se nanaša tudi na strelivo 7,9 mm in 7,62 mm zagotovljeno za šole, ter oborožitev in strelivo enot za zveze DPS, ki je v naših skladiščih.
4. Celotne količine oborožitve, streliva in MES, ki se nahajajo na železnici, RTV, elektrogospodarstvu, letališčih, pošti in v drugih sistemih se povlečejo v skladišča TO oziroma JLA.

- 2 -

5. Orožje zaščitne brigade v Kočevski Reki bo posebej zastraženo s strani enot JLA na našo zahtevo.

6. Prevoz zagotovijo garnizije JLA skladno z načrtom predaje.

7. V primeru, da so štabi TO razdelili starešinam stalne sestave osebno ali strelno orožje ga je treba vrniti in vskladiščiti.

8. Pri izvajanju te naloge upoštevajte in se ravnajte po ukazanih ukrepih stopnje tajnosti glede na resnost naloge.

9. Orožje, strelivo in MES predajte do 19. 05. do 24.00 ure in o tem s telexom obvestite RŠTO.

RO/MP

K O M A N D A N T
T E R I T O R I A L N E O B R A M B E
R E P U B L I K E S L O V E N I J E
generalpodpolkovnik
Ivan Ročevan
Ivan Ročevan

ODZIVI NA ODVZEM OROŽJA TERITORIALNI OBRAMBI REPUBLIKE SLOVENIJE

Odzivi v TO

Slovenska politična in civilna javnost se je burno odzvala na odvzem orožja. Po časopisnih anketah je več kot 90 odstotkov državljanov Slovenije obsodilo Hočevarjevo ravnanje. Občinske skupščine, društva in posamezniki so pošiljali proteste republiškemu organom. Tudi nekatere politične stranke, na primer Krščanski demokrati, so na svojih odborih obsodile njegovo ravnanje. V pokrajinskih in občinskih štabih za TO so se na odvzem orožja odzvali z ogorčenjem.

Razorožitev TO in odzivi družbenopolitične skupnosti

Kmalu po končani seji slovenske republiške skupščine so člani slovenskega političnega vodstva začeli dobivati informacije o odvzemu orožja. Takratni komandant Republiškega štaba za TO general Ivan Hočevar, ki je bil tudi po zvezni zakonodaji za vodenje TO politično odgovoren predsedstvu republike, predsednika predsedstva ni obvestil o ukazu za razorožitev TO. Tudi na takratnem Republiškem sekretariatu za ljudsko obrambo, katerega predstojnik je bil Janko Kušar, niso imeli uradnih informacij o odvzemu orožja. V tistih dneh se je zamenjalo celotno slovensko politično vodstvo. Janez Janša, ki je postal novi sekretar za ljudsko obrambo, je občinskim upravnim organom za ljudsko obrambo takoj poslal brzojavko, s katero jih je obvestil, da prepoveduje oddajanje orožja. Akcija je bila pravočasna, saj je JLA do takrat pobrala orožje upravnih organov le v petih občinah. Ob začetku odvzema orožja številne občine še niso imele oblikovane nove oblasti. Štabi za TO, in sicer pokrajinski štabi za TO (PŠTO) ter občinski štabi za TO (OŠTO), so od novih republiških organov zahtevali jasna navodila o tem, kako ravnati pri odvzemu orožja. Negotovost je bila velika, tako da so bili starešine v štabih za TO v veliki stiski. Po eni strani so imeli ukaz višjega poveljstva, torej Hočevarjevega štaba, naj nemudoma oddajo orožje, po drugi strani pa so vedeli, da je takšno ravnanje v nasprotju z interesi Slovenije, ki bi jih morali prav oni najbolj braniti. Le predsedstvo republike kot najvišji

organ vodenja TO RS je imelo formalno pristojnost, da akcijo ustavi. Predsednik Kučan je zato zahteval od generala Hočevarja uradno pojasnilo o odvzemu orožja. Na sestanku predsedstva je Ivan Hočevar neprepričljivo pojasnjeval, da je šlo le za varnostni ukrep. Orožje naj bi še naprej ostalo last TO, vendar v vojašnicah JLA, v katerih naj bi ga vojaki stražili in varovali pred tatvinami, ki naj bi jih bilo v Jugoslaviji vse več.

Predstavnik JLA v Skupščini Republike Slovenije polkovnik Milan Aksentijević je dosledno zagovarjal ukaz o premestitvi orožja TO Slovenije v skladišča JLA. S prepričevanjem in grožnjami je skušal ustrahovati poslance med sprejemanjem prvih osamosvojitvenih ukrepov.

Po mnenju nekaterih je bil Aksentijević "podaljšana roka" kontraobveščevalne službe JLA v skupščini.

Odvoz orožja in streliva iz skladišča Območnega štaba za TO Šentjur pri Celju, 19. maj 1990, popoldan

Ko to kaže, ko to laže...

Poštovani zборе,
Mera fizičke zaštite naoružanja TO Republike Slovenije, kako je rekao gospodin podpredsednik Plut, proizašla je iz naređenja Predsedništva SFRJ. Ovo naređenje važi za celu Jugoslaviju. Njegovo sprovođenje je samo kod nas u Republici Sloveniji dobilo negativnu političku konotaciju. Zašto se to hoće ispolitizovati? To nam moraju reći svi koji to hoće.

Sve vreme od osnivanja, tj. formiranja nacionalnih armija, što zapravo i jesu jedinice i štabovi TO, armija, odnosno JNA, čuva najveći broj naoružanja - i to svo teško naoružanje i municiju - u svojim skladištima.

I doskora, što će reći pre 15. maja 1990. godine i pre ovog naređenja, armija je štiti, odnosno čuvala oko 60% naoružanja, municije i opreme TO Republike Slovenije.

Nije bilo pitanje zašto armija čuva to naoružanje, već je bilo dosta zahteva od strane štabova TO svih nivoa da svoje naoružanje čuvaju u skladištima JNA. Kada je Predsedništvo SFRJ utvrdilo da je stanje u državi, koju su neki među vama već odavno pokopali, takvo da zahteva meru zaštite oružja, municije i opreme u skladištima JNA, izdalo je takvo naređenje. To znači da ovu današnju političku predstavu neko hoće da nametne slovenačkom narodu, odnosno građanima Slovenije. Ukoliko se preostali deo naoružanja mora skladištiti u magacinima JNA, ili skladištima TO koja čuvaju jedinice JNA, još jednom upozoravam da se radi o lakom pešadijskom naoružanju, pošto je svo teško naoružanje u skladištima JNA. Nije teško zaključiti kome i zašto ide na ruku da se ovo pitanje ispolitizuje i zaseni suštinske probleme ovog našeg društva. Narod će na kraju vladu pitati za hleb, a ne gde se čuva oružje.

Svo oružje je vlasništvo TO Republike Slovenije. Ili, više od 50% naoružanja i svo teško naoružanje je dobijeno od JNA, samo deo pešadijskog naoružanja je nabavljen od strane društveno-političkih zajednica. Zaključujem da ne kome sa vlasti trebaju politički poeni, kao što su »fazoni« da su nam ukrali naše oružje kupljeno teško stečenim i zaradenim parama. Po mom mišljenju, to je čista politizacija sa negativnom konotacijom.

Politizacijom ovog pitanja je, između ostalog, bila napadnuta i struka. Osnovno načelo postojanja i delovanja, tj. funkcionisanja vojne organizacije - princip subordinacije -

Milan Aksentijević, poslanec v zboru združenega dela, je hotel v skupščini RS govoriti v materinem jeziku, pa mu niso dovolili.

napadnut je na tako grub i providan način. Prozivati najbolje sinove slovenačkog naroda iz sastava OS, posleratne aktivne starešine, vrhunske vojne stručnjake, koji su svoje sposobnosti i svoja znanja dokazali radom i dobili najviše činove u JNA, i to samo zato što su se kao profesionalci ponašali profesionalno, je, najblaže rečeno, nonsens. Pritom proglašavati hrabrim i dobrim vojnicima one niže starešine koji ne sprovode naređenja naređenih - to je ogrčenje o osnovno načelo postojanja svake vojske, kako socijalističke tako i kapitalističke, plemenske itd. Pitam šta će biti sa vojskom, sa profesijom, ako se dozvoli da mladi ne ispunjava naređenje naređenog i da ispunjava samo naređenja koja mu se dopadaju (izuzev naređenja koja su zakonom izričito propisana). Danas u miru to izgleda kao manji greh, ali sutra u ratu, kada treba izvršavati naređenja do žrtava da se brani i odbrani svoj narod, jedinica ili strateški položaj, to je najveći zločin. Ukoliko se to dozvoli, u takvim uslovima svaka vojska prestaje da bude vojna jedinica i postaje horda. Stoga je ovaj princip u vojsci i vojnoj organizaciji prerastao u zakonitost.

Pitam zašto se ne ukaže na pravog krivca? Predsedništvo SFRJ i Predsedništvo Slovenije moraju uskladiti međusobne odnose i reći zašto se nisu dogovorili i ko koga obavestava. Neka odgovaraju političari, a ne profesionalni vojnici, dobri i poštjeni ljudi, kolege iz ŠTO, profesionalci koji pošteno obavljaju svoj posao.

Stoga mislim da je ovo čisto zavaravanje ljudi.

Nisam imao nameru da govorim, ali me je izazvao gospodin ministar Janša kada je na nekim mestima izrekao toliko neistina i insinucija. Ističem njegovu tvrdnju da su oficir-starešine drugih narodnosti, što znači Neslovenci, vršili pritisak na Slovence da izvrše naređenje. To je potpaljivanje međunarodnog sukoba, tj. spora između starešina u oružanim snagama. Mi starešine u JNA i TO čuvamo međunarodne odnose kao zenicu oka svoga. A kad te neko pogodi u zenicu, reaguješ onako kao što sam ja. Stoga sam i morao da se izražavam samo na maternjem jeziku.

Hvala lepo!

Tekst je za Mladino v slovenščino prevedel sam Milan Aksentijević nazaj v srbsčino pa Stevan Schityarov.

Janez Janša

15. maja 1990 je z izvolitvijo Izvršnega sveta Republike Slovenije postal sekretar sekretariata za obrambo. Leta 1990 je bil glavni organizator Projekta MSNZ.

Igor Bavčar

15. maja 1990 je postal sekretar sekretariata za notranje zadeve. Pri organizaciji MSNZ je bil poleg Janeza Janše glavni koordinator na republiški ravni.

Tone Krkovič

Pomembno vlogo za nastanek Manevrske strukture narodne zaščite je imel takratni sekretar za ljudsko obrambo občine Kočevje Tone Krkovič. Od leta 1979 do 1988 je bil operativni častnik v zaščitni brigadi TO, kot sekretar za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito (SLO in DS) pa je poznal tudi razmere na obrambnem področju. Krkovič je na ravni republike operativno vodil Projekt MSNZ.

Vinko Beznik

Bil je poveljnik specialne enote ministrstva za notranje zadeve. Leta 1990 je operativno vodil dejavnost milice v skupnem Projektu MSNZ.

V nekaterih občinskih štabih TO so se predaji orožja odločno uprli. Ukaza niso hoteli izvršiti v občinah Brežice, Dravograd, Jesenice, Kranj, Krško, Lendava, Litija, Mozirje, Radlje ob Dravi, Radovljica, Slovenske Konjice, Šmarje pri Jelšah, Trbovlje, Tržič, Velenje in Žalec.

Začetek delovanja Manevrske strukture narodne zaščite

Maja 1990 je prišlo do spora med Republiko Slovenijo in Republiškim štabom za TO pod poveljstvom

generala Ivana Hočevarja, predvsem zaradi odvzema orožja TO Slovenije. Iz spontanega odpora proti odvzemu orožja slovenske TO je nastala ena najbolj organiziranih in konspirativnih akcij v Sloveniji v novem obdobju. Rezultat je bila organizirana in oborožena vojaška formacija enot in štabov MSNZ, ki bi lahko že prej kot v treh mesecih po odvzemu orožja slovenski TO branila Slovenijo pred oboroženim napadom.

To vojaško organizacijo so pozneje imenovali Manevrska struktura narodne zaščite (MSNZ). Vanjo je bilo razporejenih približno 22.000 pripadnikov rezervne sestave slovenske TO. Glavni vzrok za oblikovanje MSNZ je bilo zavarovanje ukrepov nastajajoče slovenske države, ki jo je takrat in pozneje

najbolj ogrožala JLA. Temeljni vojni načrt MSNZ je bil preprost in logičen. Ob oboroženem posegu JLA (pozneje JA) bi pripadniki MSNZ morali zavarovati ključne objekte, hkrati pa s hitrimi napadi na skladišča orožja in vojaške opreme zagotoviti orožje za morebitni vpoklic popolnih formacij TO. Pripravljeni so bili podrobni načrti napadov na posamezna skladišča in druge objekte, poleg tega pa tudi številna skrivna skladišča za orožje in vojaško opremo.

Projekt MSNZ je tajna vzpostavitev poveljstev in štabov, lojalnih slovenski oblasti, ter zametek Slovenske vojske, ki so jo imenovali Vojska Republike Slovenije (VRS). Na začetku je nastajala brez zakonske podlage. Na pobudo Janeza Janše pa je dobila zakonsko podlogo kot Manevrska struktura narodne zaščite (MSNZ), kajti Narodna zaščita je bila zakonsko opredeljena že v Zakonu o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti iz leta 1982.

HIRANITI DO: _____

✓

PREDSEDSTVU SKUPŠČINE OBČINE
SLOVENSKE KONJICE

V roke predsedniku

Slov. Konjice, 17/05-90
ob 12. uri

Najodgovornejši stavešine TO Občine Slov. Konjice smo seznanjeni z vsebino ukrepa o predaji orožja v hrambo v objekte JLA. Ocenjujemo, da informacija objavljena v nocojšnjem TV Bevniku ne odraža dejanske namere, predvsem pa ne navaaja pravih razlogov za sprejeti ukrep. Trditev, da je ukrep potreben zaradi boljšega zavarovanja oborožitve TO ni utemeljena, saj je mogoče varovanje učinkovitejše razrešiti na druge načine.

Prepričani smo, da predaja orožja pomeni razorožitev TO in s tem slovenskega naroda, kar pomeni grob poseg v suverenost slovenske državnosti in proti demokratičnim spremembam v naši republiki, zato ukrepu odločno nasprotujemo.

Zoper ukrep govorijo tudi naslednja dejstva:

- zmanjšanje b/p zaradi oddaljenosti skladišč od m/z
- izjemno negativen psihološki pritisk na pripadnike TO
- pričakovani neugodni odziv občanov, ki bodo ukrep sprejeli kot razorožitev TO in odtujitev lastnine za katero so neposredno odvajali finančna sredstva
- s tem je izraženo nezaupanje do TO, da bi eventuelno uporabila orožje protiustavno

Menimo, da bi v tako pomembni odločitvi morali odločiti demokratično izvoljeni organi civilne oblasti v republiki Sloveniji. Zato apeliramo na predsedstvo skupščine občine, da takoj obravnava nastalo situacijo in o svojih stališčih seznani republiške organe.

Stavešine TO Slov. Konjice:

Groleger Alojz	Topolšek Jože
Kolar Anton	Sovič Ivana
Mrakar Peter	Tič Eli
Jančič Ervin	Kuzman Jože
Macuh Stojan	Vodovnik Vojko
Košir Jože	Punčuh Božo
Pesko Miroslav	Lešnik Herbi
Pavlič Ivan	Macuh Benjamin
Oplotnik Danke	Šegel Franjo
Zorko Boris	Cugman Velimir
Pandur Tomo	Sevšek Maksimilijan
Mumelj Emil	Sagadin Franc
Hlastec Marko	Ivačič Zdravko
	Čakš Janez

92 SL 90/60
25.05.1990

Pripadniki stalne in rezervne sestave TO so se na razorožitev odzvali zelo odločno. Kljub veliki verjetnosti, da bi imel neizpolnjen ukaz o predaji orožja za posameznike negativne posledice, so se mnogi odzvali in napisali svoja mnenja. Eno takih pisem pripadnikov stalne in rezervne sestave so napisali tudi v Občinskem štabu za TO Slovenske Konjice.

Kočevarji zahtevajo odstop šefov teritorialne obrambe

V nekaterih občinah so orožje TO oddali v hrambo enotam JLA, v drugih pa ne – Konferenca SKD obsodila razoroževanje enot slovenske teritorialne obrambe

LJUBLJANA, 20. maja – Premeščanje orožja, streliva in vojaške opreme iz nekaterih skladišč teritorialne obrambe v vojašnice in druge objekte, ki jih nadzoruje redna vojska, je v zadnjem času v Sloveniji povzročilo zelo veliko razburjenja med občani in tudi organi lokalne in republiške oblasti. Po poročilih, ki smo jih dobili od naših dopisnikov iz Slovenije, je bilo najbolj burno v Kočevju, kjer se je zaradi tega včeraj na izredni seji sestala občinska skupščina.

Skupščina občine Kočevje je ugotovila, da je akt o odtujitvi orožja in streliva nezakonit poseg v premoženje kočevske občine. Ker je bila akcija odtujevanja orožja izpeljana tajno in prikrito legalnim organom Kočevja, so delegati zahtevali najostrejšje ukrepe proti nosilcem tega dejanja. Orožje kočevske TO je bilo kupljeno z denarjem kočevske občine in je zato izključna last občine, zato je nezakonito ga odtujevati brez vednosti organov občine. Delegati občinske skupščine so podprli sklep občinskega sveta za SLO in DS, naj se orožje vrne TO v najkrajšem možnem času in naj se takoj prekliče povelje ljubljanskega pokrajinskega štaba TO, ki je ukazal odtujitev orožja. Skupščina je tudi podprla in zahtevala uresničitev sklepa sveta za SLO in DS občine Kočevje po ugotavljanju odgovornosti predstavnikov TO in sicer: poveljnika TO Republike Slovenije generala Ivana Hočevarja, načelnika republiškega štaba TO generala Draga Ožbolta in komandanta pokrajinskega štaba TO ljubljanske pokrajine polkovnika Mamlja. Hkrati bo občinski svet za SLO in DS proučil tudi odgovornost poveljnika občinskega štaba TO Kočevje. Delegati so tudi najostreje protestirali proti oceni pokrajinskega štaba TO ljubljanske pokrajine, ki je samovoljno ocenil, da je hramba orožja v Kočevju neprimerna in izdal ukaz o odvozu orožja iz Kočevja v vojašnico Mirka Bračiča v Ribnico, čeprav bi tako oceno lahko dali le organi kočevske občine.

»Orožje mariborske teritorialne obrambe je v posebnih, dobro zavarovanih skladiščih.« Tako so izjavili predstavniki TO našemu mariborskemu dopisniku in dodali, da jih povelje ne prižadene, kajti TO je imela vse-

skozí svoja skladišča, imajo celo svoje poklicne skladiščnike; skratka, orožje mariborske TO je na varnem in ga ni bilo treba dati v hrambo JLA. Kot poroča naš celjski dopisnik, so na širšem celjskem območju štabi TO pri odvzemanju orožja ravnali vsak po svoje. V Šentjurju so ukaz ubogali, čeprav so delegati občinske skupščine najostreje protestirali. Vojska je odtujila orožje tudi v Laškem, medtem ko ji v nekaterih drugih občinah, kjer so upoštevali stališče predsedstva RS, to ni uspelo, čeprav je ponj že poslala tovarnjake.

● Izjavo proti razoroževanju TO so na konferenci predstavnikov občinskih in regionalnih odborov sprejeli tudi Slovenski krščanski demokrati. V njej so med drugim zapisali, da se ukaz za odtujitev orožja utemeljuje z oceno grenutnega varnostno političnega položaja v Jugoslaviji, ki ne dovoljuje, da bi bilo orožje (plačano z denarjem Slovenije) pod nadzorom TO Slovenije. Ta ukaz je v nasprotju ne le s sedanjo sistemsko ureditvijo TO, marveč je tudi nezakonit in protinaven. Z ocenami o varnostnopolitičnem položaju v državi si JLA prilasta poseben politični in oblastni položaj. O tem ukazu pa ZSLO ni seznanil legalnih organov oblasti v Sloveniji. Sočustvo tega ukaza z nastopnim govorom Borisa Jovića kaže tudi na to, da vrhovni organi JLA povzemamo njegove trditve o nelegitimnosti novoljubljene demokratične oblasti v Sloveniji. Ta ukaz in njegova izvedba ustvarjata izredne razmere. Še več, s tem ukazom slovenski narod dejansko razorožujejo, je med drugim zapisano v izjavi Slovenskih krščanskih demokratov.

V posavskih občinah so, kot poroča naš dopisnik, orožje oddali le v sevniški občini. V treh urah so v petek popoldne vojaški tovarnjaki orožje sevnike TO prepeljali v skladišča na letališče v Čerkljah. Povsem drugače so ravnali v Krškem in Brežicah, kjer bi po razporedu morali orožje oddajati v soboto. Medtem je bil objavljen sklep republiškega predsedstva, zato so v teh dveh občinah svoja skladišča orožja zavarovali in vpoklicali rezerviste. V Sevnici, kjer so se podredili ukazu višjih organov, bodo zahtevali orožje nazaj.

DOPISNIKI DELA

Delo, 21. maj 1990

TEMA DNEVA

»Uporniki« z razlogom

Predsedstvo Slovenije drugače niti ni moglo in ni smelo ravnati. Odgovor na zahtevo iz Beograda, da je treba vse orožje in opremo teritorialne obrambe preseliti v skladišča redne vojske, je bil zelo jassen in odločen: orožje naj ostane tam, kjer je sedaj uskladiščeno, varuje pa naj ga teritorialna obramba Slovenije. Čeprav gre za resno vprašanje, ki so ga v vodstvu slovenske države zagotovo zelo resno pretehtali, je bila odločitev bržkone zelo lahka in soglasna, kajti slabo bi se pisalo predsedstvu (in kajpak njegovemu narodu), ki bi že na začetku mandata zveznemu centru dovoljevalo take posege v suverenost »svoje« republike.

Ta poskus »razorožitve« teritorialne obrambe je v teh dneh opozoril še na eno razsežnost. Če sodimo po odzivu iz posameznih občin, se namreč očitno razhajata vrh in baza teritorialne obrambe v Sloveniji, razhajanje je torej med republiškim štabom in teritorialci v občinah, kajti marsikje niso bili pripravljeni poslušno izpolniti ukaza iz Beograda. V Kočevju so delegati občinske skupščine zahtevali celo odgovornost najvišjih mož v republiškem štabu TO, saj so ti akcijo očitno namerali speljati potihem, ne da bi o tem obvestili druge pristojne organe v republiki, ki ji je sicer po ustavi naloženo skrbeti za stanje in razvoj teritorialne obrambe. Končno besedo bo torej treba v predsedstvu Slovenije reči tudi o tem nesoglasju.

Rok za oddajo orožja je potekel v soboto ob 23. uri. Ukaz brez prave ustavne podlage marsikje ni bil izpolnjen, tudi na Hrvaškem ne. Zadeva bo gotovo odmevala. Marsikdo jo bo v Beogradu ocenil kot upor. Toda ne glede na morebitna nova navodila in ukrepe mora vodstvo slovenske države vztrajati pri svojem. Tu res ni umika.

BRANKO SOBAN

Delo, 21. maj 1990

Orožje, odvzeto TO, še vedno buri duhove

O posledicah in okoliščinah »afere z orožjem« se je s slovenskimi župani pogovarjalo predsedstvo republike – Številne zahteve po ugotavljanju odgovornosti

LJUBLJANA, 22. maja – Razburjenje zaradi ukaza o premeščanju orožja in opreme slovenske teritorialne obrambe se v Sloveniji še ni poleglo. Zaradi tega se je danes popoldne s predsedniki svetov za SLO in DS skupščin občin in drugih družbenopolitičnih skupnosti – zvečine so to predsedniki občinskih skupščin – sestalo tudi predsedstvo Republike Slovenije. Kot so nam sporočili iz republiškega komiteja za informiranje, je sestanek sklical Milan Kučan.

Na njem so spregovorili o okoliščinah in posledicah izvajanja znanega ukaza o premeščanju orožja, last teritorialne obrambe, v Sloveniji. Predsednik predsedstva Milan Kučan je udeležence sestanka seznanil z včerajšnjimi pogovori v predsedstvu Jugoslavije v Beogradu in o stališčih predsedstva Slovenije do tega. Pogovarjali so se tudi o načinu varovanja skladišč orožja v naši republiki.

Poleg predsedstva pa so se danes s poveljnikom slovenske TO Ivanom Hočevarjem sestali tudi poveljniki pokrajinskih štabov TO. Tudi republiški sekretar za ljudsko obrambo Janez Janša je bil danes, ko smo ga večkrat poskušali dobiti, vedno na sestankih. Seveda so vsi ti sestanki potekali za zaprtimi vrati.

Poslanci lendavske občinske skupščine so zahtevali takojšnjo vrnitev orožja njihove TO v ob-

čino in ugotavljanje odgovornosti šefov slovenske TO. Podobno so menili tudi člani predsedstva skupščine občine Laško, kjer so ugotovili, da je občinski štab TO, ki je med prvimi v Sloveniji predal orožje in strelivo iz skladišča TO v Laškem v hrambo v skladišče JLA v Celje, ravnal v skladu z veljavnimi predpisi. Štab je to storil na podlagi ukaza nadrejenega štaba TO v petek, 18. maja, še pred 19. uro, ko so dobili teleks predsedstva republike. Predsedstvo občinske

● Sodeč po poročilih, ki smo jih danes dobili od naših dopisnikov po Sloveniji, lahko sklepamo, da bodo predsedniki občinskih skupščin predsedstvo Republike Slovenije obvestili o številnih zahtevah po ugotavljanju odgovornosti in razrešitvi poveljnika slovenske teritorialne obrambe in nekaterih njegovih najžejših sodelavcev.

skupščine je danes menilo, da pri izvedbi tega spornega ukaza v republiki ni bilo potrebne koordinacije med republiškim štabom TO, predsedstvom republike in republiškim sekretariatom za ljudsko obrambo. Zato so zahtevali od predsedstva republike, da oceni odgovornost vodstva republiškega štaba TO in poveljnika TO zahodnoštajerske pokrajine. O poteku uresničitve ukaza o predaji orožja pa naj predsedstvo republike celovito seznani javnost. Predsedstvo republike bi po njihovem mnenju moralo še doseči, naj se ukaz o predaji orožja in streliva takoj prekliče, odvzeto orožje pa vrne v skladišča občinskih štabov TO.

Nadaljevanje na 2. strani

Novi imeni v vrhu slovenske policije

LJUBLJANA, 22. maja – Z nastopom nove vlade so povezane tudi pričakovane in napovedovane spremembe na vodilnih mestih v posameznih ministrstvih. Republiški sekretar za notranje zadeve Igor Bavčar nam je danes potrdil, da je skupščini Republike Slovenije predlagal, da za njegovega namestnika imenuje Milana Domadenika. Hkrati je republiškemu izvršnemu svetu predlagal, naj za načelnika uprave milice imenuje mag. Pavleta Čelika (zdaj opravlja to delo Leopold Jesenek).

MILAN DOMADENIK

PAVLE ČELIK

LOTO

Delo,
22. maj 1990

JUGOSLOVANSKA LJUDSKA ARMADA

Po ustavi in zakonih SFRJ je bila JLA skupna oborožena sila vseh narodov, narodnosti, delovnih ljudi in državljanov SFRJ. Drugi del oboroženih sil (OS) je sestavljala Teritorialna obramba (TO). Temeljna naloga JLA je bila, da ob napadu na Jugoslavijo skupaj s silami TO v najkrajšem času ustavi napad. JLA je bila opremljena s takrat najsodobnejšo oborožitvijo in opremo. V strukturi častniškega kadra je bilo največ častnikov srbske narodnosti, in sicer 63,2 odstotka od 42,7 odstotka skupnega deleža v jugoslovanskem prebivalstvu. Pred osamosvojitvijo je bilo v JLA zaposlenih 2,8 odstotka Slovencev od vseh zaposlenih v JLA. Že v 80. letih prejšnjega stoletja, predvsem pa po Titovi smrti, je JLA močno utrdila svojo oblast in se razglasila za tako imenovano hrbtenico političnega sistema. Takrat je bilo v JLA 260.000 vojakov, imela je tudi dobro organizirano močno partijsko organizacijo. Čeprav so v JLA pretirano poudarjali, da se zavzemajo za bratstvo in enotnost, je bilo ozračje v državi napeto. Pozneje je JLA postopoma zmanjšala število oboroženih vojakov na 180.000. Bila je najmočnejša vojaška sila na Balkanu, toda hkrati tudi najdražja in največja državna institucija. JLA je imela svojo vojaško industrijo, ki je bila nameščena predvsem na jugu in v osrednjem delu države. Bila je samozadostna, saj je imela svojo infrastrukturo in samooskrbo. Ne glede na zakone se je JLA vedla samovoljno in ni bila odvisna od zvezne vlade, predsednika države in skupščine. Po razpadu ZKJ si je prisvojila in utrdila še politični monopol, tako da je ustanovila Zvezo komunistov Gibanje za Jugoslavijo. Znotraj državnega aparata sta se krepila centralizem in avtonomija JLA.

Pozneje se je krepitev srbskega vpliva na odnose v Jugoslaviji kazala tudi z večanjem vpliva JLA. Tako je

JLA, ne da bi obvestila zvezno vlado in predsedstvo, začela po vsej državi razoroževati TO.

Leta 1990 je bilo največ vojakov JLA na 5. armadnem območju, ki je imelo sedež v Zagrebu. V vsej Jugoslaviji je bilo organiziranih 17 poveljstev korpusov, od tega na 5. armadnem območju pet. Vodenje te velike vojaške sile je v miru potekalo prek poveljstva vojaškega območja, v morebitni vojni pa so predvideli poveljstvo bojevališča, ki bi vodilo operacije. Grožnja Sloveniji je bila tako uresničena z veliko vojaško premočjo JLA nad slovensko TO. JLA je že prej večkrat nameravala izvesti državni udar in izsiliti izredne razmere. Armadno poveljstvo je nenehno pritiskalo na zvezno predsedstvo, da je treba razmere v državi umiriti in preprečiti osamosvojitvene težnje Slovenije. Ta pritisk se je še povečal, ko sta Hrvaška in Slovenija predlagali konfederacijo.

Jugoslovanska ljudska armada je bila leta 1990 v Sloveniji razdeljena na tri korpuse. Korpusi so bili podrejeni 5. vojaškemu območju, ki je imelo sedež v Zagrebu. Poveljeval mu je Slovenec generalpolkovnik Konrad Kolšek.

14. korpus je imel sedež v Ljubljani, večje enote pa so bile poveljstvo in prištabne enote (bataljon vojaške policije, bataljon za zveze, sanitetni bataljon) s sedežem v Ljubljani. V 14. korpusu je bilo 1382 ljudi, v Ljubljani je bila tudi 14. partizanska motorizirana brigada, ki je štela 973 ljudi, v Postojni, Vipavi in Pivki je bila nameščena 228. motorizirana brigada, ki je imela 3371 ljudi. V Kranju, Tolminu in na Bohinjski Beli je bila nameščena 345. planinska brigada, v Radovljici, Tolminu, Novi Gorici in Sežani so bile obmejne enote, ki so imele 1764 ljudi, v Ribnici na Dolenjskem je bil nameščen 14. mešani artilerijski polk, ki je štel 1119 ljudi, v Ljubljani je bil tudi 635. lahki topniški polk PLO, ki je štel 895 ljudi, na Vrhniki pa je bila nameščena 1. oklepna brigada z 2178 ljudmi. Pod poveljstvom 14. korpusa so bile še vojašnice v Novem mestu, Škofji Loki in Ajdovščini. Skupno je bilo v 14. korpusu 13.917 ljudi.

V Mariboru je bil sedež 31. korpusa s prištabnimi enotami, ki so imele 469 ljudi, v Mariboru sta bila nameščena 195. motorizirana brigada s 3150 ljudmi

in poveljstvo obmejnih enot (obmejni bataljoni so bili v Murski Soboti, Mariboru in Dravogradu) s 1297 ljudmi, 29. partizanska divizija je bila nameščena na Ptuj, štela je 215 ljudi, na Ptuj je bil tudi 417. mešani protioklepni polk s 633 ljudmi, v Celju pa je bil 522. inženirski polk. Pod poveljstvom 31. korpusa je bila tudi vojašnica JLA v Slovenski Bistrici. V 31. korpusu je bilo skupno 6290 ljudi.

V Sloveniji je bila tudi 13. partizanska motorizirana brigada, ki je imela sedež v Ilirski Bistrici, štela je 1881 ljudi, podrejena pa je bila poveljstvu korpusa, ki je imelo sedež na Reki.

Pod neposrednim poveljstvom 5. vojaškega območja so bile enote v Cerkljah ob Krki, Črnomlju in nekatere enote v Ljubljani ter Slovenski Bistrici.

Celotno 5. vojaško območje, ki je vključevalo še 32. korpus s sedežem v Varaždinu, 10. korpus s sedežem v Zagrebu in preostale enote 13. korpusa na Reki je v mirnodobnem času štelo 45.000 ljudi.

Na 5. vojaškem območju je bil nameščen tudi 5. korpus vojnega letalstva in protiletalske obrambe z 200 bojnimi letali in helikopterji.

5. vojaško območje je imelo 1160 tankov in oklepnih bojnih vozil, več kot 3000 kosov artilerijskega orožja, minometov, večcevni raketometov in več kot 500 kosov protiletalskega orožja.

V pristojnost 5. vojaškega območja so sodile tudi meje SFRJ z Italijo, Avstrijo in Madžarsko v dolžini 716 km. Samo v Sloveniji je bilo na državnih mejah 85 stražnic. Zaledno oskrbo so opravljale tri zaledne baze z več kot 400 skladiščnimi objekti.

Nacionalna sestava starešin na 5. vojaškem območju je bila naslednja: 5,5 odstotka je bilo Slovencev, 16 odstotkov je bilo Hrvatov, 52 odstotkov Srbov, preostalih pa je bilo 19 odstotkov.

Nacionalna sestava enot JLA v Sloveniji: Srbov je bilo 33 odstotkov, Črnogorcev 2 odstotka, Jugoslovanov 2 odstotka, Hrvatov 18 odstotkov, Albancev 20 odstotkov, Slovencev 15 odstotkov, Makedoncev 4 odstotke,

Mislmanov 5 odstotkov in preostalih odstotek.

V Republiki Sloveniji je delovalo približno 150 pripadnikov vojaške varnostne službe (KOS), ki pa so bili večinoma Srbi, bilo jih je namreč več kot 90 odstotkov.

*Josip Broz Tito
Do leta 1980 je bil vrhovni
poveljnik oboroženih sil SFRJ.
Po njegovi smrti je bilo vrhovni
poveljnik Predsedstvo SFRJ.*

*General
Veljko Kadijević,
konec osemdesetih let
komandant JLA*

*Konrad Kolšek,
poveljnik
5. vojaškega območja JLA*

Opazovalec na "položaju"

Letalo JLA oreo. Vojno letalstvo in protizračna obramba sta bila organizirana v tri korpus, in sicer v Zagrebu, Beogradu in Skopju. Imela sta 512 bojnih letal, 104 transportna letala, 152 helikopterjev in 118 drugih letal. Poleg tega pa še 5100 protizračnih topov in 2800 kosov protiklepnega raketnega orožja.

Jugoslovanska ljudska armada je na vsakoletni paradi v Beogradu kazala svojo oborožitev. Zadnja parada je bila leta 1985.

Tankovske enote so bile najbolj izpostavljeno orožje JLA. Leta 1991 so bili oficirji JLA prepričani, da nekaj deset tankov na cestah lahko pokori Slovenijo. Da so bile ocene napačne, so pokazali dogodki, ki so se zgodili leta 1991. JLA je imela 2100 tankov in 1000 oklepnih transporterjev.

Pomemben del JLA so bile artilerijske enote, ki so bile leta 1991 na položajih pripravljene za bojno delovanje, v posameznih primerih pa so tudi bojno delovale. JLA je imela 8000 kosov artilerijskega orožja in 1300 kosov protiraketnega orožja.

Helikopterski desant, izkrcavanje pehote

TERITORIALNA OBRAMBA REPUBLIKE SLOVENIJE

Ustanovitev Teritorialne obrambe

Sovjetska zveza je poleti leta 1968 okupirala Češkoslovaško, kar je bilo opozorilo tudi za Jugoslavijo. Zato je bila jeseni tega leta v vseh jugoslovanskih republikah ustanovljena nova vojaška organizacija – Teritorialna obramba. Glavni štab za splošni ljudski odpor v Sloveniji je bil ustanovljen 20. 11. 1968, kmalu zatem so bili ustanovljeni conski štabi in poveljstva partizanskih enot.

Ustanovitev Teritorialne obrambe je bil tudi poskus zadostitve željam jugoslovanskih republik, zlasti Slovenije in Hrvaške, po vrnitvi vsaj delno samostojne vojaške organizacije. Slovenci so Teritorialno obrambo sprejeli kot svojo vojsko. Za njeno oborožitev in opremo so namenili precejšnja sredstva. Manjšo količino orožja so nameravali kupiti v tujini, ostra reakcija Beograda pa je pokazala, da zvezna vlada ne bo dopustila republiških vojsk in poskusov, da bi se Teritorialna obramba po republikah izognila ostremu nadzoru Beograda. Kljub temu je ustanovitev Teritorialne obrambe Sloveniji omogočila, da je imela vsaj nekaj svoje oborožene sile.

Z ustavnimi amandmaji 1971. leta je bila Teritorialna obramba izločena iz JLA, zato je njen razvoj skupaj s pristojnimi republiškimi organi usklajevala posebna uprava v Generalštabu JLA in Zveznem sekretariatu za ljudsko obrambo.

Po letu 1974 je JLA vse bolj sumničavo spremljala razvoj slovenske Teritorialne obrambe, še posebej po Titovi smrti leta 1980.

Republiški Zakon o splošni ljudski obrambi in Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah, sprejeta leta 1976, sta prinesla veliko sprememb. Glavni štab SRS za splošni ljudski odpor se je preimenoval v Republiški štab za TO, conski štabi so postali pokrajinski štabi. Iz tedanjih šestih conskih štabov, in sicer Gorenjskega, Dolenjskega, Primorskega, Vzhodnoštajerskega, Zahodnoštajerskega in Ljubljanskega, je bilo oblikovanih 12 pokrajinskih

štabov, in sicer za Gorenjsko, Celjsko, Koroško, Vzhodnoštajersko pokrajino, Prekmurje, Zasavje, Posavje, Dolenjsko, Notranjsko, Južnoprimorsko in Severnoprimorsko pokrajino, Ljubljano okolico, ter Mestni štab za TO Ljubljana mesto. Pri Republiškem štabu za TO je bila oblikovana tudi 27. zaščitna brigada TO. Stalna sestava brigade se je od leta 1982 imenovala 30. razvojna skupina, ustanovljena pa je bila tudi letalska eskadrilja. V vseh občinah v Sloveniji so bili ustanovljeni občinski štabi za TO. V Mariboru je bil ustanovljen Mestni štab za TO Maribor.

Streljanje z minometom

Usposabljanje na protiletalskih topovih

Teritorialna obramba konec osemdesetih

Republiški štab za TO je bil najvišji organ slovenske Teritorialne obrambe, ki jo je sestavljalo trinajst pokrajinskih štabov in 27. zaščitna brigada TO (30.

razvojna skupina). Na občinskih ravneh je bilo organiziranih 62 občinskih štabov za TO ter štabov v krajevnih skupnostih, kar je bilo pomembno za nadaljnji razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Štabi za TO so ustanavljali in organizirali enote za splošni ljudski odpor, urejali organizacijska in kadrovska vprašanja ter skrbeli za opremljanje, urjenje in borbeno pripravljenost enot. Pri tem so sodelovali z občinami in delovnimi organizacijami, odgovorni pa so bili komitejem za SLO in DS v občinah. Občinski štabi so pri reševanju vojaškostrokovnih nalog omogočali bolj operativno delovanje. Občinski štabi za TO so bili teritorialni organi, kar pomeni, da so delovali na območju matičnih občin, večje enote pa so delovale tudi zunaj njih. Tako je bilo zagotovljeno vodenje splošnega ljudskega odpora tudi v občinah. V TO Slovenije je bilo na začetku leta 1990 zaposlenih 45 aktivnih pripadnikov stalne sestave TO (pripadniki JLA) in 420 rezervnih. V enote TO je bilo na vpoklic razporejenih približno 75.000 rezervistov.

Razmere v Teritorialni obrambi

Zaradi nadzora in obvladovanja TO so pod poveljstvom generalštaba iz Beograda v vodstvo TO Slovenije pošiljali predvsem aktivne oficirje JLA. V tistem času je bilo v TO Slovenije zaposlenih približno 45 aktivnih oficirjev JLA, večinoma na poveljniških in pomembnejših štabnih mestih. Kadrovska selekcija jugoslovanskega generalštaba je bila usmerjena v postopno zamenjavo vseh častnikov, ki so bili ocenjeni kot nezanesljivi in bi dali v posebnih okoliščinah prednost Sloveniji pred Jugoslavijo. TO je bila v Sloveniji več let izpostavljena pritiskom zveznih vojaških ustanov, ki so želele strukturo TO popolnoma podrediti armadnim poveljstvom in TO ločiti od njenega okolja.

Teritorialna obramba Republike Slovenije je v obdobju med letoma 1980 in 1990 naredila izjemno velik napredek. Postala je ugledna in sodobna vojaška organizacija, dobro organizirana in vse bolj izurjena. Pomembno dejstvo je, da je bila povezana s svojim narodom in vključena v obrambno-zaščitni sistem na svojem področju.

Teritorialna obramba Slovenije ni imela težke oborožitve. Večji del protiletalskih topov in minometov je bilo v skladiščih JLA in tako pod njenim neposrednim nadzorom.

Velik del pehotne oborožitve je bil nabavljen od presežkov JLA in je bil že zastarel. Avtomatske pehotne oborožitve je bilo razmeroma malo.

Organiziranost TO Republike Slovenije maja 1990

Od ustanovitve TO leta 1968 so bili njeni komandanti: Bojan Polak - Stjenka, Rudolf Hribernik - Svarun, Branko Jerkič, Miha Petrič, Rado Klajnšček, Edvard Pavčič in Ivan Hočvar.

Priprava orožja

Priprava protiletalskega topa na streljanje

Po napornem usposabljanju se prileže topla malica.

Leta 1990 je bil zvezni sekretar za ljudsko obrambo general armade Veljko Kadijević. V intervjuju za Narodno armijo, 6. 12. 1990, je med drugim dejal:

- "Nobeno vprašanje, tudi ne vprašanje političnega organiziranja in delovanja pripadnikov JLA, se ne bo urejalo po receptu ali na zahteve tistih, ki te vojske niso ustvarjali;
- Teritorialna obramba, takšna, kakršna je bila ustvarjena ob koncu 60. in na začetku 70. let, je bila objektivno velika prevara. Zagovorniki takšne TO so utemeljevali svoja prizadevanja s potrebo, da bi organizacijo oboroženih sil prilagodili zahtevam političnega sistema socialističnega samoupravljanja;
- Armada bo delovala po ustavi in zakonu in kdor se bo upiral s silo, bo tudi s silo onemogočen."

OBRAMBNE PRIPRAVE NA OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

Manevrska struktura narodne zaščite in obveščevalno delo

Že poleti 1990 so organizatorji MSNZ začeli zbirati informacije o JLA, da bi tako dobro spoznali svojega morebitnega nasprotnika. Organizirali so obveščevalno službo, katere glavna naloga je bila nadzor dejavnosti in postopkov vodilnih vojaških oseb v Republiškem štabu za TO, vojašnicah in ustanovah vojske v vsej Sloveniji. Dobili so zelo koristne informacije, s katerimi so nadzorovali delovanje proti Sloveniji in ga tudi preprečili. Proučili so nasprotnikovo ravnanje in organizirali 24-urno opazovanje vojašnic in vojaških objektov. Pravočasne informacije so pripomogle k uresničevanju natančnih postopkov in pravilnim odločitvam pristojnih organov na Republiškem sekretariatu za ljudsko obrambo in na Republiškem sekretariatu za notranje zadeve.

Ožji usklajevalni odbor MSNZ, v katerem so bili Janša, Bavčar, Beznik in Krkovič, je bil sproti obveščen o delu Hočevarjevega štaba. Največ informacij jim je posredoval Rade Klisarič, ki se je, čeprav je bil uslužbenec kontraobveščevalne službe (KOS), že maja povezal s Krkovičem in se dogovoril za sodelovanje. Tudi pripadnike MSNZ, ki so imeli pomembne naloge, je bilo treba preveriti in presoditi, ali so primerni za sodelovanje pri tako pomembnem in odgovornem projektu, kot je bila akcija MSNZ. Zbrani obveščevalni podatki so omogočili pripravo ocene vzrokov in možnosti za delovanje sil JLA v Republiki Sloveniji ter

ocene najverjetnejših smeri in sil, ki bi jih uporabil agresor, torej JLA. Omenjene ocene so bile podlaga za pripravo Direktive za uporabo Manevrske strukture narodne zaščite.

Lašče so naselje med Kočevjem in Novim mestom, gostilna Rojc v tej vasi je bila zelo pomemben obveščevalni kraj.

Službena izkaznica delavca organa varnosti (KOS) Radeta Klisariča. Pomembna naloga obveščevalcev je bila spremljanje dogajanj v vojašnicah po vsej Sloveniji. Tako so bile vojašnice 24 ur na dan pod nadzorom.

Zaradi varnosti organizatorjev Projekta MSNZ je bilo treba uporabiti marsikatero zvijačo. Med te je sodilo tudi ponarejanje osebnih dokumentov.

Na sliki je ponarejena osebna izkaznica predsednika občine Kočevje, Mihaela Petroviča, dr. med.

Razvoj nove uniforme in novega orožja MG

Slovenski teritorialci so se želeli že na zunaj razlikovati od JLA, saj je bila njihova prejšnja uniforma podobna uniformi JLA. Želeli so kakovostno obleko, opremo in majhno, toda učinkovito orožje MG. Zato so leta 1990 začeli preizkušati nove, sodobnejše materiale, izdelali pa so tudi novo uniformo, ki se je razlikovala po vzorcu, kroj pa je bil spremenjen in prilagojen zahtevam terenskega usposabljanja. Uniforma je bila udobnejša in zelo uporabna. Poleg tega so razvijali tudi opremo, in sicer šotorke, spalne vreče, škornje itn. Razvoj nove opreme je vodil Tone Krkovič. Vzorčne uniforme so izdelali v Opremi Kočevje, MG pa v tovarni Gorenje.

Brzostrelka MGV 176 je namenjena za boj na krajših razdaljah. Uporablja se malokalibrsko strelivo 5,6 mm, ki je spravljeno v vodoravno ležečem bobnu, za 161 nabojev. Dolžina orožja z iztegnjenim kopitom je 745 mm, masa napolnjenega orožja je 3,4 kg.

Skladišče orožja TO v Ljubljani. Pogosto so zaposleni v TO, ki so bili vključeni v MSNZ, kradli orožje, ki je bilo v lasti Teritorialne obrambe in hranjeno v skladiščih JLA. Pri tem so morali zelo paziti, da jih JLA ni odkrila. Tako je bilo po vsej Sloveniji odvzeto veliko orožja in streliva.

Deklaracija o suverenosti Republike Slovenije

Republiška skupščina je 2. julija 1990 sprejela Deklaracijo o suverenosti Republike Slovenije. Deklaracija obsega šest členov in dva sklepa, sklicevala pa se je na naravnopravno in mednarodno priznано načelo o pravici vsakega naroda do samoodločbe oziroma do lastne državnosti.

DEKLARACIJA O SUVERENOSTI DRŽAVE REPUBLIKE SLOVENIJE

Skladno z voljo vseh političnih strank in poslanskih skupin, ki so zastopane v Skupščini Republike Slovenije, je Skupščina Republike Slovenije na skupni seji zborov dne 2. julija 1990 sprejela in razglasila "Deklaracijo o suverenosti države Republike Slovenije".

1. člen

Izhajajoč iz pravice slovenskega naroda do samoodločbe in v skladu z X., XI., LXXII. in XCII. amandmajem k ustavi Republike Slovenije ter z določbami Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah razglša Skupščina Republike Slovenije suverenost Republike Slovenije.

2. člen

Politični, gospodarski in pravni sistem Republike Slovenije temelji na ustavi in zakonih Republike Slovenije. Ustava SFRJ, zvezni zakoni in drugi zvezni predpisi veljajo na območju Republike Slovenije, če niso v nasprotju z ustavo in zakoni Republike Slovenije.

3. člen

V skladu z načelom državne suverenosti in z načelom primarnosti ustave in zakonov Republike Slovenije morajo republiški organi in organizacije zagotavljati, da bodo tudi vsi zvezni organi in organizacije na območju Republike Slovenije poslovali v skladu z veljavnim pravnim redom v Republiki Sloveniji.

4. člen

Skupščina Republike Slovenije z ustavnim zakonom določa, kateri zvezni predpisi se na območju Republike Slovenije ne uporabljajo, ker so v nasprotju z njeno ustavo in zakoni. Zakoni, ki jih Skupščina SFRJ sprejme po sprejemu te deklaracije, veljajo za območje Republike Slovenije, če k njim izreče soglasje Skupščina Republike Slovenije.

5. člen

Skupščina Republike Slovenije bo izvedla predpisan postopek za sprejem nove ustave Republike Slovenije v roku enega leta.

6. člen

Ta deklaracija začne veljati z dnem, ko je sprejeta in slovesno razglašena na skupni seji zborov Skupščine Republike Slovenije.

Št. 000-01/90-3

Ljubljana, dne 2. julija 1990.

Skupščina Republike Slovenije

Predsednik
dr. France Bučar l. r.

Deklaracija o suverenosti države Republike Slovenije (v: Uradni list Republike Slovenije, št. 26, leto 47, Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 1990)

Sprava v Kočevskem rogu. 8. julija 1990 je pred množičnim grobiščem pobitih domobrancev v Kočevskem rogu potekala pravna slovesnost, ki so se je udeležili najvišji predstavniki političnega in javnega življenja, med njimi tudi predsednik Milan Kučan. Maševal je ljubljanski metropolit, nadškof dr. Alojzij Šuštar. Spravne slovesnosti se je udeležilo več deset tisoč ljudi. Odnos do preteklosti je bil eden od spornih dejavnikov med političnimi krogi in cerkvijo.

15. junij: zaprto območje Kočevske Reke si je ogledala komisija republiške skupščine.

Izvršni svet je sprejel sklep, da zaprtega območja ni več.

Gotenica

Vas Gotenica leži na obrobju kočevske občine, pod Goteniškim Snežnikom. Naselje je tesno povezano s šeststoletno zgodovino kočevskih Nemcev. V 14. stoletju so Ortenburžani na Kočevsko naseljevali nemške kolonialiste. Med vpadi Turkov je bila dežela

večkrat napadena, tako da je bila konec 16. stoletja močno opustošena.

Sredi 19. stoletja je na Kočevskem živelo približno 22.000 prebivalcev, večinoma Nemcev. Agrarna kriza v začetku 20. stoletja je povzročila izseljevanje, predvsem v ZDA. Razpad Avstro-Ogrske je Nemce prizadel, postali so manjšina v novi državi Kraljevini Jugoslaviji.

Aprila leta 1941 so Kočevsko zasedli Italijani, zaradi česar so bili tamkajšnji Nemci zelo razočarani, saj so pričakovali, da bodo postali del nemškega rajha. Od novembra 1941 do januarja 1942 se je s Kočevskega izselilo približno 11.000 kočevskih Nemcev.

Sveče v spomin pobitim v Kočevskem rogu

Tudi prebivalci Gotenice so bili večinoma Nemci. Konec leta 1941 so se izselili v Posavje.

Na širšem območju okoli Gotenice je pred drugo svetovno vojno stalo 19 cerkva. Med vojno so porušili le tri, vse pa so porušili ob nastanku zaprtega območja, največ med letoma 1953 in 1954.

Gotenico so za kratek čas naselili prebivalci okoliških vasi, predvsem družine, ki so jim med vojno požgali domačije. Največ jih je bilo iz Loškega Potoka.

Leta 1949 so se morale družine čez noč izseliti. Pod vodstvom Udbe so prišli prvi strokovnjaki, da bi začeli graditi podzemna zaklonišča. Hoteli so zgraditi atomska zaklonišča za komunistično vodstvo

Slovenije. Odločitev, da bodo objekte gradili prav v Gotenici, je po pripovedovanjih sprejel Ivan Maček - Matija, ki je gradnjo tudi nadzoroval.

Po drugi svetovni vojni je bilo na Kočevskem več delovnih taborišč in velika verjetnost je, da so najtežja dela pri gradnji "podzemne komunistične prestolnice" opravljali vojni ujetniki. Gradnjo naj bi končali leta 1958, vendar so veliko dela opravili tudi pozneje. Okoliški prebivalci se spominjajo, kako so tovarnjaki, polni cementa, ponoči vozili v Gotenico.

Sistem varovanja je bil preprost, pa vendar zelo učinkovit. Sestavljen je bil iz dveh varnostnih območij. Širši varnostni krog je obsegal večji del občine Kočevje, pa tudi občine Ribnica, ožji del pa širše območje okoli Gotenice in vasi Škrilj, ki je od Gotenice oddaljena okoli 15 km zračne linije.

Celotno zaprto območje je bilo veliko nekaj več kot dvesto kvadratnih kilometrov. Sistem varovanja je bil oblikovan z zelo malo ljudmi, osnovni varnostni sistem pa je temeljil na strahu. Ožje varovano območje je varovalo od 30 do 40 vojakov JLA, ki so poleg straže opravljali še druga dela. Zanimivo je, da med njimi nikoli ni bilo Slovencev. Večina vojakov, preoblečeni so bili v uniforme milice, je bila iz odročnih krajev južnih republik Jugoslavije. Poveljeval jim je rezervni oficir, Slovenec, ki pa je bil zaposlen na sekretariatu za notranje zadeve in je bil podrejen državni varnosti.

Za varnost območja je skrbel Ivan Maček - Matija, ki je na kočevsko-ribniškem območju vzbujal strah in trepet. Je pa bil, po pripovedovanjih, slovensko usmerjen. Tako ni dovolil, da bi na območje Gotenice in Škrilja prihajali oficirji JLA. Poskrbel je tudi, da sta bili vasi Gotenica in Škrilj izbrisani z vseh geografskih kart. Helikopterji JLA niso smeli preletavati območja. Maček je bil absolutni gospodar, območje je bilo država v državi.

Po varšavskih dogodkih leta 1968 je takratna oblast ustanovila enoti za varovanje političnega vodstva SR Slovenije. Enota za oskrbo, štela je nekaj manj kot 1000 rezervnih pripadnikov, je bila odgovorna za osebno oskrbo in neposredno varovanje "varovancev", podrejena pa je bila sekretariatu za notranje zadeve.

Druga enota, imenovali so jo zaščitna brigada, je imela nalogo širšega varovanja političnega vodstva Republike Slovenije in je delovala v okviru TO. Zaščitna brigada je v 80. letih imela približno 2500 rezervnih pripadnikov. Enoti sta imeli stalno sestavo, odgovorni sta bili za pripravo vojnih načrtov ter načrtovanje in izvajanje usposabljanja. Kader v enoti je bil skrbno izbran.

Novoizvoljena oblast se je kmalu po prevzemu dolžnosti odločila, da Gotenico odpre za javnost. Že junija leta 1990 je bila imenovana podkomisija, vodil jo je Tone Krkovič, ki je imela nalogo, da pregleda zaklonska, in ugotovi, koliko orožja je v skladiščih, ki so bila v okolici vasi, ter o vsem poroča Janezu Janši in Igorju Bavčarju. Podkomisija je svoje delo opravila v enem tednu. Ugotovili so, da v skladiščih ni toliko orožja, kot so pričakovali. Zaščitna brigada je del orožja in streliva hranila v vojašnici v Mostah v Ljubljani, enota za oskrbo pa je imela v Gotenici le manjše količine orožja in streliva.

Skrivnostno območje, imenovano tudi Mačkov brlog, Gotenica leta 1990

Odločitev za vpad na zaprto območje Gotenice je bila predvsem posledica informacij, da namerava JLA pobrati orožje zaščitne brigade TO, in nezaupanja v vodstvene delavce na zaprtem območju. Preprost načrt vpada v Gotenico sta naredila Tone Krkovič in Vinko Beznik. Na zapornicah, ki so bile na vhodu v Gotenico, bi okrepili varovanje s svojimi ljudmi. Aprila 1990 so vojake, ki so bili odgovorni za varovanje, zamenjali s

civilisti, ki so jih v zelo kratkem času delno usposobili za varovanje. Tako imenovani varnostniki so bili oblečeni v miličniške uniforme.

Za vpad v Gotenico je bila izbrana posebna enota milice, ki ji je poveljeval Dušan Gorše in je bila v tistih dneh na usposabljanju v Svetlem Potoku. Pripadnikom zaščitne enote milice je bilo zadnji večer sporočeno, da bodo zavzeli Gotenico. Šlo je za bojno nalogo, vendar so pripadniki enote sodelovanje lahko odklonili, kar pa ni storil nihče. Vpad v Gotenico je bil izveden v noči z 2. na 3. junij 1990. Naloga je bila izvedena, kot je bilo načrtovano, brez odpora, na veliko presenečenje zaposlenih.

Sredi junija leta 1990 je skrivnostne objekte v Gotenici, ki jih doslej niso videli in poznali niti mnogi najvišji slovenski politiki, obiskalo okoli sto domačih in tujih novinarjev. Na sliki je vhod v podzemni objekt.

6. julij: Predsedstvo SFRJ je pozvalo Slovenijo, naj razveljavi deklaracijo o neodvisnosti.

Člani zveznega predsedstva so slovensko deklaracijo o neodvisnosti označili kot izdajo. Predsednik Predsedstva SFRJ Borisav Jović je menil, da je deklaracija v nasprotju z ustavo SFRJ, in pozval slovensko predsedstvo, naj jo razveljavi. General Veljko Kadijević, zvezni sekretar za ljudsko obrambo, je zahteval, da jugoslovansko predsedstvo ugotovi stopnjo ogrožanja ozemeljske celovitosti in ustavne ureditve Jugoslavije, da bi vojska na podlagi ugotovitev lahko uvedla izredne ukrepe.

10. julij: obisk Anteja Markovića v Sloveniji
Predsednik zveznega izvršnega sveta je obiskal Slovenijo in se pogovarjal s slovenskim političnim vodstvom o nekaterih skupnih vprašanjih.

19. julij: zvezni sekretariat za ljudsko obrambo je menil, da bi bila popolnitev enot ogrožena, če bi obvezniki iz Slovenije služili doma.

Skupščina Slovenije je sprejela deklaracijo o Kosovu.

23. julij: v Ljubljani so potekali pogovori med predsedstvoma države in Slovenije o urejanju zapletenih razmer v federaciji.

9. avgust: zvezni zbor je obsodil slovensko deklaracijo o neodvisnosti.

Republiški sekretariat za ljudsko obrambo je javnosti sporočil, da bo jeseni odšla na služenje vojaškega roka le polovica nabornikov.

21. avgust: Janša in Peterle v Beogradu

V Beogradu sta se Janša in Peterle pogovarjala z Antejem Markovićem, predsednikom zveznega izvršnega sveta. Govorili so o zahtevi Slovenije oziroma odločitvi slovenske skupščine, da Slovenija nabornikov ne bo več pošiljala na služenje vojaškega roka v druge republike, vendar pa za te zahteve Slovenija ni imela pravne podlage, ne republiške ne zvezne. Slovenska vlada in obrambni resor sta v pogajanjih že prej poskušala prepričati Generalštab JLA, naj slovenski fantje služijo vojaški rok v Sloveniji ali vsaj na 5. armadnem območju. Zvezni izvršni svet je umiril vodstvo JLA, ki je hotelo zapleniti evidence slovenskih nabornikov in doseči, da obvelja star način služenja vojaškega roka.

23. avgust: sestanek s hrvaško delegacijo v Podstenah

V Podstenah pri Kočevskem rogu so se 23. avgusta Janez Janša, Igor Bavčar, Vinko Beznik in Tone Krkovič sestali z obrambnim in notranjim ministrom Hrvaške, Martinom Špegljem in Jožo Boljkovcem. Pogovarjali so se o trenutnem stanju v državi in o tem, kakšne so možnosti, da pride do oboroženega napada. Dogovorili so se tudi za nadaljnjo izmenjavo informacij in izkušenj.

Ladislav Lenassi, direktor Komunalnega podjetja Kočevje (na sliki) in predsednik Izvršnega sveta občine Kočevje, je dal na voljo prostor v podjetju Komunala, kjer so se 23. avgusta sestali Janez Janša, Igor Bavčar, Vinko Beznik, Tone Krkovič in Ladislav Lenassi. Sestanek je bil pomemben, saj je Tone Krkovič predstavil organizacijsko shemo MSNZ do ravni občin z imeni in enotami, ki jih je bilo mogoče vpoklicati. Bavčar in Janša sta projekt, ki je temeljil na organizacijski shemi, odobrila, pozneje pa izdala tudi ustrezne odločbe.

23. avgust: ustanovitev specialne enote Ministrstva za notranje zadeve (SE MNZ). Specialna enota Ministrstva za notranje zadeve RS je nastala iz zaščitne enote milice, ki je bila ustanovljena leta 1978. Specialna enota je bila ustanovljena 23. avgusta 1990, odločbo je podpisal takratni notranji minister Igor Bavčar. Organizatorji Projekta MSNZ so z enoto zelo intenzivno sodelovali. Ohranjali so neprekinjen in neposreden stik ter usklajevali skupne dejavnosti. Septembra 1990 je bilo sodelovanje med MSNZ in milico usklajeno tudi na ravni

načrtovanja in koordinacije ter fizičnega in prostorskega varovanja, varovanje prevozov pa so uvedli že prej. Pomen milice v Projektu MSNZ je bil opazen tudi pri dogovarjanju o medsebojnih obveznostih v zagotavljanju obveščanja in varnosti.

OBRAMBNA PRIPRAVLJENOST ŽELEZNIŠKEGA GOSPODARSTVA LJUBLJANA

Gorazd Tomič

Leta 1990 je bil zaposlen v Železniškem gospodarstvu Ljubljana. Odgovoren je bil za področje ljudske obrambe. 15. januarja 1991 se je zaposlil v Sekretariatu za ljudsko obrambo RS kot samostojni svetovalec za oborožitev.

Železniško gospodarstvo (ŽG) Ljubljana je imelo podobno kot druga velika podjetja status organizacije posebnega pomena za obrambo države. V 70. in 80. letih so bile (torej na območju Slovenije in hrvaške Istre) ustanovljene enote TO, v katere je bilo vključenih okoli 1000 železničarjev. Poleg tega je imelo ŽG organizirani še Narodno zaščito in Civilno zaščito. Tako množična vključitev delavcev v obrambne oziroma zaščitne dejavnosti je ogrožala izvajanje delovnega procesa, zato je bila leta 1985 v soglasju z republiškimi organi železniška TO zmanjšana na štiri samostojne vode TO s skupno 116 pripadniki. Vodi so bili ustanovljeni na železniških postajah v Ljubljani, Zalogu, Mariboru in Postojni. Poleg tega so bila določena še oborožena delovna mesta, na katerih so železničarji med delom nosili orožje (pištole, puške) in tako varovali sebe ter objekte.

Opremo železniških teritorialnih enot je ob ustanovitvi zagotovila JLA, in sicer s starejšim orožjem, to je z repetirkami M 48 in mosin ter puškomitraljezi bren in brno, in s starejšimi uniformami ter drugimi sredstvi. Z lastnimi finančnimi sredstvi pa je ŽG več let nakupovalo

sodobnejše lahko orožje (polavtomatske puške M 59/66, avtomatske puške M 70, puškomitraljeze M 72, pištole M 57) in drugo boljšo opremo, izločalo pa je staro. Sredi leta 1990 je bilo orožje s pripadajočim strelivom za enote TO, oborožena delovna mesta in Narodno zaščito shranjeno v 13 skladiščih v železniških objektih, in sicer v Ljubljani (tri skladišča), Zidanem Mostu, Novem mestu, Celju, Mariboru, Postojni, Divači, Kopru, Novi Gorici, na Pragerskem in Jesenicah. Opredeljeni so bili vsi postopki za izdajo orožja omenjenim trem oboroženim strukturam ŽG, vse delo v zvezi s tem pa so v veliki konspiraciji opravljale zanesljive osebe.

Obrambne dejavnosti v Železniškem gospodarstvu je ves čas organizirala in nadzirala služba za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito (SLO in DS) s sedežem v Ljubljani, profesionalni referenti so bili v večjih železniških središčih, po drugih organizacijskih enotah pa so obrambne naloge opravljali železničarji poleg svojega rednega dela.

18. in 19. maja 1990 je bila na zahtevo nadrejenih štabov TO v Ljubljani in Mariboru opravljena predaja orožja in streliva dveh vodov, vse drugo orožje in strelivo pa je ostalo v skladiščih Železniškega gospodarstva. Z novim vodstvom Republike Slovenije je bilo dogovorjeno, da se ŽG vključi v obrambne priprave v novih pogojih, kar je pomenilo, da ŽG varuje opremo v svojih skladiščih do njene izročitve TO Slovenije in zbira podatke o JLA – predvsem o njenih dejavnostih na železnici. Služba za SLO in DS ŽG je pridobivala tovrstne podatke od vodstva vojaške delegacije JLA pri ŽG in jih prenašala pristojnim službam Slovenije.

Z RSLO je bilo dogovorjeno, da se uskladiščeno orožje ŽG preda le pooblaščenim predstavnikom TO RS, kar je bilo zaradi različnosti potreb po posameznih območjih Slovenije uresničeno med oktobrom 1990 in majem 1991. Železniško gospodarstvo je slovenski vojski predalo:

- 213 pištol 7,62 mm M 57,
- 330 repetirnih pušk 7,9 mm M 48,
- 581 polavtomatskih pušk 7,62 mm M 59/66 A1,
- 192 avtomatskih pušk 7,62 mm M 70 (M 70 A, M 70 B1 ...),
- 92 puškomitraljezov 7,62 mm M 72 in M 72 B,
- skoraj 400.000 nabojev 7,62 x 39,
- skoraj 200.000 nabojev drugih kalibrov.

Poleg tega so železničarji tudi s svojim delovanjem veliko prispevali k pripravam za osamosvojitve in pozneje v vojni.

Razvažanje orožja po Sloveniji

Pri prevozu orožja je bilo treba pokazati veliko iznajdljivosti, saj je bil prevoz opravljen v popolni tajnosti, običajno v poznih nočnih urah in z večkratnim krožnim zavarovanjem smeri. Nikoli ni bila uporabljena ista pot. Na kamione so nameščali tudi različne registrske tablice. Vsi prevozi oborožitve, streliva in minskoeksplozivnih sredstev iz Gotenice so bili trojno varovani. V poletnih nočeh 1990 so kamioni v spremstvu pripadnikov MSNZ in posebnih enot milice vozili orožje iz Gotenice v pokrajine in občine, ki so bile brez orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev. Pripravljena so bila številna skrivna skladišča orožja in vojaške opreme. Vožnje tovornjakov iz Gotenice JLA oziroma njeni kontraobveščevalni službi (KOS) niso ostale neopažene, vendar so pripadniki MSNZ in milice namerno ustvarili vtis, da se orožje vozi v Gotenico. Da so bili prevozi dobro organizirani, dokazuje dejstvo, da ni bil odkrit noben prevoz. Na srečo pa se kljub številnim prevozom in težkim razmeram ni zgodila nobena prometna nesreča.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
61001 LJUBLJANA, KODRČEVA 2
Telefon (061) 325 361, poštni predel št. 640, 642

Številka: 0001-1-Z-2/13-90

Datum: 29/8-1990

Na podlagi 185. člena Zakona o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti (Uradni list SRS, št. 35/82) in na podlagi Pravilnika o organiziranju, aktiviranju in opravljanju nalog ter o oznakah in oborožitvi narodne zaščite (Uradni list SRS, št. 29/83) izdajam

O D L O Č B O

O IMENOVANJU NAČELNIKA NARODNE ZAŠČITE

Za načelnika narodne zaščite, ki bo pripravljala organizacijske pogoje za delovanje narodne zaščite v morebitnih izrednih razmerah imenujem

Toneta KRKOVIČA, roj. 18/5-1956, rezervni kapetan I. razreda, stanuje Kaptol 1, Kočevje.

Tone KRKOVIČ deluje na podlagi pooblastil, ki jih načelniku narodne zaščite daje Zakon o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti ter citirani pravilnik, in sicer na celotnem območju Republike Slovenije.

Za opravljanje svojih nalog lahko načelnik določi potrebno število svojih namestnikov in pomočnikov. Imenovanje namestnikov in pomočnikov potrjuje republiški sekretar za notranje zadeve.

Igor Bavčar
Igor Bavčar

REPUBLIŠKI SEKRETAR
ZA NOTRANJE ZADEVE

29. avgust: odločba o imenovanju Toneta Krkoviča. Igor Bavčar, republiški sekretar za notranje zadeve, je 29. avgusta izdal odločbo o imenovanju Toneta Krkoviča za načelnika Narodne zaščite v morebitnih izrednih razmerah. Skladno z odločbo je Tone Krkovič deloval na podlagi pooblastil Zakona o SLO in DS ter Pravilnika o organiziranju NZ na celotnem območju RS. Določiti je moral namestnike in pomočnike, ki jih je prav tako potrdil Igor Bavčar. Slednji je imenoval tudi pokrajinske načelnike MSNZ, ti pa so imenovali občinske načelnike MSNZ.

Na Pristavi nad Stično je bila sprejeta direktiva za delovanje Narodne zaščite in njeno uporabo.

SPREJEM DIREKTIVE ZA DELOVANJE MSNZ

Na Pristavi nad Stično je bil 7. septembra 1990 sestanek, ki je bil zelo pomemben za nadaljnje delo MSNZ. Na sestanku, udeležili so se ga Janez Janša, Igor Bavčar, Tone Krkovič, Vinko Beznik in Jože Kolenc, so analizirali trenutni položaj in dotedanje ukrepe pri organizaciji MSNZ ter dokončno oblikovali celoten načrt delovanja. Tone Krkovič je predstavil predlog vojnega načrta in organizacijsko shemo MSNZ. Na podlagi potrjene direktive načelnika Narodne zaščite Republike Slovenije za demonstracijsko, delno in popolno uporabo Manevrske strukture narodne zaščite so bili pozneje pripravljene nujni delovni dokumenti in delovne karte. V teh načrtih je bila JLA prvič omenjena kot morebitni agresor oziroma najpomembnejša nevarnost za slovensko osamosvojitvev.

Sestanek na Pristavi je bil zgodovinski, saj je bil sprejet in potrjen dokument za vojaško zavarovanje slovenskega osamosvajanja.

Na pokrajinskih ravneh so pozneje pripravili dokumente, prilagojene za uporabo enot MSNZ po posameznih pokrajinah. Mnogo teh dokumentov je bilo naslednje leto uporabljenih v vojni za Slovenijo.

Jože Kolenc je na republiški ravni vodil usklajevanja med posebnimi enotami milice v pokrajinah.

REPUBLIŠKI ŠTAB ZA NARODNO ZAŠČITO
REPUBLIKE SLOVENIJE

LJUDSKA OBRAMBA
DRŽAVNA TAJNOST

DIREKTIVA

NAČELNIKA NARODNE ZAŠČITE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA
DEMONSTRACIJSKO, DELNO ALI POPOLNO UPORABO MANEVERSKE
STRUKTURE NARODNE ZAŠČITE

Topografska karta: 1:200000 Celovec, Gradec, Maribor, Trst,
Ljubljana, Zagreb, Rijeka, Gospič, Bihač

Direktiva je izdelana na podlagi celovite ocene možnih posledic sprejtnja ustavnega zakona, na podlagi katerega bi RS sama urejala del vojaške obveznosti in ocene možnih situacij v katerih bi prišla v poštev delna ali popolna uporaba maneverskih enot NZ v Republiki Sloveniji.

I.

VZROKI IN MOŽNOSTI DELOVANJA SIL ZA POSREDOVANJE NA PODROČJU
REPUBLIKE SLOVENIJE

1. Zaradi zapletenih notranje-političnih razmer v SFRJ in naraščajočih konfliktov tako med republikami kot med zveznimi organi in posameznimi republikami se kot edina "zdrava" sila in kohezivna moč pojavlja JLA z vse večjimi kompetencami in tudi "razsodniškimi" oziroma ultimativnimi zahtevami. Predvidene spremembe dopolnil k ustavi RS ter predvsem zakona o SLO in DS, kot tudi drugih zakonov, ki utrjujejo subverzivnost RS so povod za skrajno zaostreno situacijo v Sloveniji. Posamezni najodgovornejši predstavniki JLA in zveznih organov dajejo izjave o nelegitimnosti volitev in delovanje skupščine in teles RS ter grozijo z uvedbo izrednega stanja.

a) Vzroki za posredovanje na področju RS bi bili lahko naslednji:

- Izredno stanje na celotnem ozemlju SFRJ
- Izredno stanje na Kosovu zaradi nacionalnega upora Albancev
- Izredno stanje na Hrvatskem zaradi posega ONZ R Hrvatske v kninski krajini
- Izredno stanje na Hrvatskem zaradi mednacionalnih spopadov širokih razsežnosti zaradi "vsesrbskega zbora v Jasenovcu"
- Izredno stanje v BiH zaradi vsiljenih mednacionalnih spopadov
- Evakuacija vojaške tehnike in težke oborožitve z ozemlja RS
- Poskusi neposrednega izvajanja zveznih zakonov in predpisov.

b) Možnosti delovanja sil za posredovanje na področju RS v vsaki od naštetih možnih variant bi zvezni organi z uvedbo izrednega stanja v RS uporabili predvsem enote JLA.

2. JLA je sestavljena iz mirnodobne in vojne sestave. Vojne enote JLA so pretežno nacionalno homogene, mirnodobne pa zaradi eksteritorialnega načina popolnjevanja z naborniki nacionalno

heterogene.

Na ozemlju Slovenije se pormanentno nahaja nekaj nad 20000 pripadnikov JLA, organiziranih v dva korpusa. Enote so razmeščene po večjih krajih: Ljubljana 2600, Vrhnika 1000, Postojna 1200, Ajdovščina 800, Pivka 700, Vipava 1200, Ilirska bistrica 1200, Tolmin 500, Bovec 500, Nova Gorica 800, Črnomelj 600, Ribnica 700, Maribor 3000, Slovenska Bistrica 600, Celje 400, Ptuj 800, Kranj 1000, Bohinjska bela in Pokljuka 800, škofja loka 600, letališče Cerklje 1000, letališče Brnik 100 ter v obmejnem pasu (skupaj okoli 800 pripadnikov JLA- graničarjev).

3. V RS deluje približno 150 pripadnikov vojaške varnostne službe, ki pa so, v pretežni meri, -preko 90% Srbi. *OVstaja, realna možnost razpiranje upokojenih starešin na območju RS*

Po načrtih za PSD je za uporabo proti notranjemu sovražniku predvidenih več enot, ki skupaj štejejo 2000 do 2600 ljudi. Ker pa te niso posebej sestavljene in izurjene enote, je njihova uporaba vprašljiva. Deloma se lahko v ta namen uporabi tudi oklepna brigada na Vrhniki. Možen je transport enot za posredovanje iz drugih delov Jugoslavije. V poštev pride padalska brigada (Niš) in posebna enota za notranje intervencije, ki je sestavljena iz aktivnih oficirjev in podoficirjev (Pančevo).

4. V Zagrebu je v fazi formiranje korpusa za intervencije, katerega velikost ni znana, vendar najbrž ne presega moč brigade.

Po zadnjem dvigu osebnih dohodkov (130%) aktivnim vojaškim osebam se je moralno stanje med njimi popravilo. Večina aktivnih vojaških oseb v Sloveniji bo izpolnila morebitni ukaz za intervencijo, vendar izražajo pomisleke zaradi večnacionalne sestave svojih enot, ki so za take namene omejeno uporabne.

JLA bi lahko za morebitno intervencijo v Sloveniji angažirala neposredno 8-10 tisoč vojakov, posredno pa največ 12-15 tisoč, saj mora vedno računati na možnost zaostritve na Kosovu, na Hrvaškem in v Bosni.

Ob relativno slabem odporu te sile ne bi bile zadostne, saj bi za obvladovanje prostora RS potrebovali najmanj 35-50 tisoč vojakov elitnih enot.

Uporaba letalstva, raketnih enot in artilerije v takih primerih, razen za zastraševanje ne pride v poštev. Tudi oklepne enote so le deloma uporabne, največjo nevarnost predstavljajo helikopterji, ki pa jih JLA nima v zadostnih količinah za trajnejše pokrivanje ozemlja. (40 transportnih in 40 bojnih helikopterjev, če bi vse sile angažirali v Sloveniji).

NAJVERJETNEJE ANGAŽIRANJE SIL

V primeru uvedbe izrednih ukrepov na področju RS bi JLA težila prvenstveno k zasedbi vitalnih objektov za delovanje družbenopolitičnega in gospodarskega sistema in sicer:
-Zasedba zgradb državnih organov (predsedstvo, skupščina, izvršni svet, sekretariati itd.), objekti TV in radia Slovenije ter lokalnih TV in radio postaj vključno s pretvorniki in ostalimi napravami za funkcioniranje sistema, časopisno-grafična podjetja,

letališča (mednarodna in ostala), centre PTT, določene železniške objekte in objekte na cestah. Možna je tudi blokada dobaviteljev goriva, prehrabnenih artiklov ipd.)

Možna je zasedba občinskih središč, kot osnove za obvladovanje eventuelnih žarišč odpora.

Možna je aretacija vodilnih državnih in političnih osebnosti ter nasilno zatiranje demonstracij in drugih množičnih protestov.

Ocenjujemo, da ima JLA v tem trenutku na področju RS na razpologo le približno polovico potrebnih kvalitativnih sil za posredovanje in sicer:

a) Za zasedbo Ljubljane bi verjetno uporabila sile oklepne brigade iz Vrhnike, bataljona VP šentvid 14. motorizirane brigade iz Ljubljane, kot pomožne sile pa FA polk iz vojašnice Polje, bataljona za zveze iz Ljubo šerker in ostale enote.

b) Za zasedbo Kranja in gorenjske pokrajine bi uporabil enote planinske brigade iz Kranja, škofje loke in Bohinjske bele.

c) Motorizirano brigado iz Vipave in Ajdovščine bi uporabil za zasedbo vitalnih objektov na področju Severnoprimske.

d) Motorizirano brigado iz Ilirske Bistrice bo verjetno uporabila na smeri proti koperskem zalivu in Krasu.

e) Motorizirano brigado iz Postojne bo verjetno uporabljal za zasedbo vitalnih objektov v notranjski pokrajini, Ribnici in kočevskem območju.

f) Za zasedbo letališča Brnik bi verjetno uporabila del padalske brigade iz Niša v sodelovanju s planinsko brigado iz Kranja in tima specialistov za upravljanje z letališkimi objekti.

g) Enote iz Novega mesta in Črnomlja bi verjetno okrepila z eno motorizirano brigado iz globine z nalogo pokrivanja vitalnih objektov v dolenski pokrajini in Posavja južno od reke Save.

h) z enoto motorizirane brigade iz globine bi pokrivala glavno smer Zagreb-Celje-Dravograd z nalogo zasedbe vitalnih objektov na tej smeri.

i) Enote motorizirane brigade iz Maribora in del prištavnih enot drugega korpusa in enot iz Slovenske Bistrice in Ptuja bi lahko angažirala za zasedbo Maribora z okolico ter važnejših objektov v Vzhodnoštajerski in Pomurju.

j) Za neposredno in globinsko zavarovanje meje bi uporabila enote mejnih odsekov in del enot motorizirane brigade iz Vipave, planinskega bataljona iz Tolmina in Bohinjske bele, motorizirane brigade angažirane na Koroškem in motorizirane brigade iz Maribora.

Možnosti uporabe avijacije so do začetka oboroženega odpora minimalne in namenjene predvsem psihološkemu delovanju.

Možna je uporaba taktičnih HD do moči čete na najvitalnejših komunikacijskih objekti.

Uporaba bojnih strupov je omejena predvsem na strupe s kratkotrajnim delovanjem.

II.

OCENA MOŽNEGA DELOVANJA SIL NZ RS

Enote NZ štejejo cca 21000 mož oboroženih v glavnem z lahkim polavtomatskim in avtomatskim orožjem ter z lahкими PO sredstvi.

V celotni oboroženi sestavi RS štejemo tudi enote RSNZ (PEM- VEM- SEM), ki štejejo približno 10000 dobro usposobljenih in oboroženih mož.

Opremljenost za PA delovanje je zanemarljiva.

Večina enot ima kompletna osebna zaščitna sredstva.

Enote NZ so v povprečju dobro usposobljene za partizanski in kombinirani način bojnega delovanja.

Poveljstva in enote so formirane po teritorialnem principu in kot taki zelo dobro poznajo teren na katerem delujejo.

Prebivalstvo RS je predvsem slovenske narodnosti in bi kot tako nudilo ~~možno moralno in materialno podporo~~.

Ocenjujemo, da so enote NZ sposobne resno ovirati delovanje zasedbenih sil, vendar ne morejo prevzeti iniciative ali preprečiti energičnih akcij večjih enot.

III.

O D L O Ź I T E V

Odločil sem, da v sodelovanju z enotami ONZ z uporabo vseh razpoložljivih sil preprečimo nemoteno zasedbo RS in sicer tako, da z delom sil zavarujemo republiške organe in ostala vodstva DPS, vitalne objekte DP in DG sistema, z glavnino pa oviramo nemoteno uporabo komunikacij, zavzemanje občinskih središč in napadamo manjše enote s ciljem, da se zasedbene sile v nadaljevanju prisili k umiku v večjasredišča, s tem pa se ustvari osvobodjene dele RS. V kasnejši fazi postopoma večeti moč naših sil in preiti v ofenzivo s ciljem, da se zasedbene sile preženejo iz RS. Glavne sile koncentrirati v območju Ljubljana-Kranj in letališča Brnik, Maribora z letališčem Postojna, Gorica, Celja, Kopra in Novega mesta.

IV.

NALOGE NZ REPUBLIKE SLOVENIJE

1. SPLOŠNE

a) V sodelovanju z enotami policije zavarovati vitalne objekte za funkcioniranje DP in gospodarskega sistema.

b) ovirati oziroma preprečiti nemoten razvoj in delovanje zasedbenih sil na celotnem območju RS

Ovirajte oziroma
c) Onemogočiti ~~prodiranje~~ prodor interventnih zasedbenih sil iz globine teritorija (po zemlji in vertikalni manever)

d) Preprečitev vzpostavitve in delovanja zasedbene oblasti.

e) Formiranje novih enot in jačanje moči obrobnihi komponent OS RS

~~f) Vodenje oboroženega boja kot skrajnega načina za izgon zasedbenih sil~~

g) Izvajanje diverzantskih akcij *izvajajte v predhodnem soglasju z RS*
h) *Zagotovite bojni prostor za nemoteno izvajanje oboroženega boja.*
2. POSEBNE

a) VZHODNOŠTAJERSKA

- odpreti mejni prehod šentilj
- onemogočiti nemoteno uporabo letališča
- nenehno izvajanje diverzantskih aksij v mestu Maribor

b) ZAHODNOŠTAJERSKA

- preprečiti uporabo komunikacij Zidani most-Celje

c) ZASAVJE

- preprečiti uporabo komunikacij ob reki Savi

d) POSAVJE

- preprečiti nemoteno uporabo letališča Cerklje in železniške postaje Dobova

e) LJUBLJANA OKOLICA

- v sodelovanju z MŠ NZ Ljubljana preprečevati aktivnosti OKL brigade iz Vrhnike v smeri mesta Ljubljane
- ovirati napredovanje sil desanta na Brniku v smeri Domžalsko-kamniškega polja oziroma protidesantni boj v tem območju
- kontrola oziroma oviranje prehoda reke Kolpe na smeri Delnice-Kočevje
- PDB na Višnjegorskem klancu

f) LJUBLJANA MESTO

- vezava čim večjega števila zasedbenih sil z nenehnimi bojnimi akcijami v mestu Ljubljana
- preprečiti popolno blokado mesta
- protidesantni boj v območju Domžalskega polja

g) GORENJSKA

- preprečiti nemoteno uporabo letališča Brnik
- PD boj na območju Brnika
- zagotovitev komunikacijske povezave z Avstrijo

h) JUŽNA PRIMORSKA

- oviranje delovanja zasedbenih sil na morju
- preprečiti popolno kontrolo obale

V.

ZAGOTOVITEV BOJNEGA DELOVANJA

1. PDB

Z razporedom enot, kakor tudi z PD oviranjem (priročna sredstva) zagotoviti uspešno PD obrambo na vsem področju RS.

2. PLO

PLO enote uporabiti za obrambo FM

3. INŽINERIJA

Težišče inženirijske zagotovitve imeti na ukrepih oviranja glavnih komunikacijskih smeri. Inženirijsko-diverzantske enote (vštevši podobne diverzantske skupine in posameznike) uporabiti za nenehna diverzantska dejstva na objektih, ki so v uporabi zasedbenih sil.

Podvzeti vse ukrepe, da se MES, ki se nahajajo v skladiščih, pravočasno disperzirajov načrtovane rejone uporabe.

4. ABKO

Oš NZ v sodelovanju z OCO so dolžni organizirati nenehno opazovanje ABKO situacije v območju svoje pristojnosti.

5. VARNOSTNI UKREPI

V sodelovanju z ONZ organizirati učinkovit varnostni sistem s ciljem čim hitrejšega odkrivanja in preprečevanja dejavnosti KOS zasedbenih sil.

Za notranjo varnost enot, preprečevanje širjenja ^{glavnih} demantičnih vesti ter drugih oblik sovražnega delovanja so odgovorne vse starešine štabov in enot.

6. ZALEDJE

Za zaledno oskrbo koristiti objekte in sredstva TO.

Z objavo izrednega stanja začne funkcionirati sistem oskrbe v KS in občinah po posebnem načrtu.

V primeru eksteritorialne uporabe maneverskih sil NZ uskladiti sistem zaledne zagotovitve v ONZ (PEM) in odredom za preskrbo RSNZ.

VI.

POVELJEVANJE

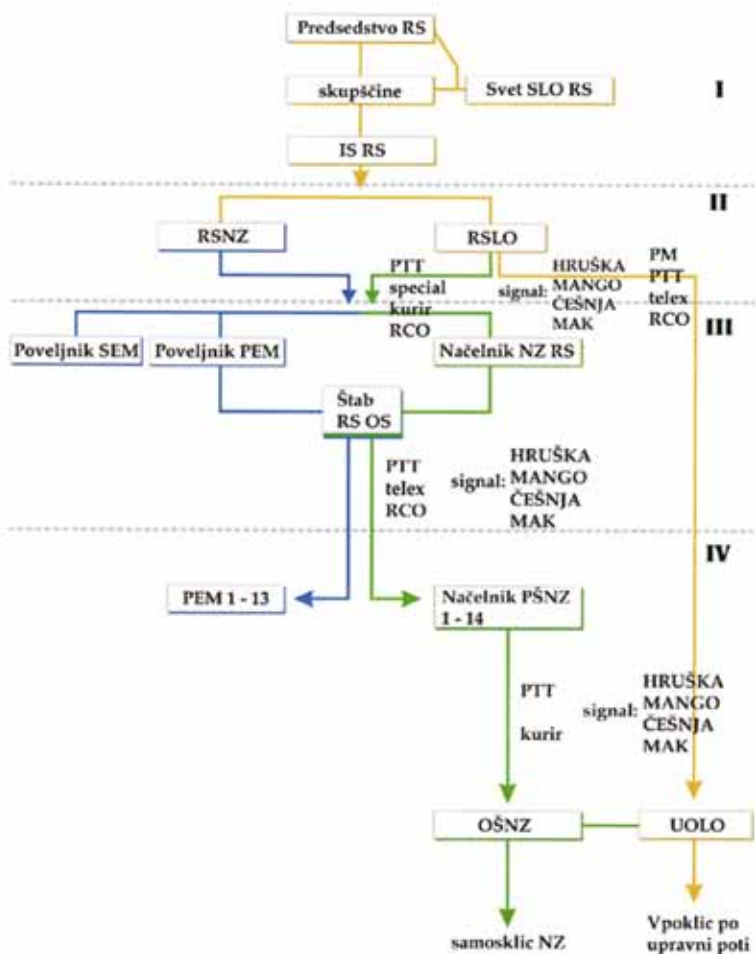
PM RŠNZ _____ v času od M+ _____ dalje
N PM RŠNZ _____

Poročila pošiljati:

- redno vsak dan do 23.00 s stanjem ob 20.00 uri
- izredno po potrebi

REPUBLIŠKI ŠTAB ZA NZ
Načelnik
Anton Krkovič

SEZNAM PRENOŠA UKREPOV ZA PRIPRAVLJENOST IN AKTIVIRANJE NZ V RS

Direktiva načelnika Narodne zaštite Republike Slovenije za demonstracijsko, delno ali popolno uporabo Manevrske strukture narodne zaštite, sprejeta 7. septembra 1990 na Pristavi nad Stično

Na podlagi direktive je bilo pripravljenih še veliko drugih dokumentov za učinkovito uporabo enot MSNZ, med drugim tudi seznam (načrt) ukrepov za pripravljenost in aktiviranje NZ v RS (shema je narejena na podlagi originalne sheme).

URADNI REPUBLIKE SLOVENIJE

Številka 35

Ljubljana, petek 5. oktobra 1990

Cena 30 dinarjev

Leto XLVII

1790.

Ker je izpolnjen pogoj po tretjem odstavku 438. člena ustave Republike Slovenije, sprejema Skupščina Republike Slovenije na skupni seji vseh zborov dne 28. septembra 1990, na podlagi 440. člena ustave Republike Slovenije

ODLOK

o razglasitvi ustavnih amandmajev k ustavi Republike Slovenije

Razglašajo se ustavni amandmaji XCVI, XCVII in XCVIII k ustavi Republike Slovenije, ki jih je sprejela Skupščina Republike Slovenije na seji Družbenopolitičnega zbora dne 27. septembra 1990, na seji Zbora občin dne 27. septembra 1990 in na seji Zbora združenega dela dne 27. septembra 1990.

Št. 001-02/90-2

Ljubljana, dne 28. septembra 1990.

Skupščina
Republike Slovenije

Predsednik
dr. France Bučar l. r.

USTAVNI AMANDMAJI k ustavi Republike Slovenije

Ti amandmaji so sestavni del ustave Republike Slovenije in začnejo veljati z njihovo razglasitvijo.

AMANDMA XCVI

1. V Republiki Sloveniji se ne uporabljajo določbe ustave SFRJ, ki niso v skladu z ustavo Republike Slovenije.

2. Skupščina Republike Slovenije z ustavnimi zakoni določi, katere določbe zveznih zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov zveznih organov, izdanih do uveljavitve tega amandmaja, se ne uporabljajo v Republiki Sloveniji.

3. Zvezni zakoni, izdani po uveljavitvi tega amandmaja, veljajo v Republiki Sloveniji, ko da k njim soglasje Skupščina Republike Slovenije.

4. S 1. točko se dopolni 1. točka amandmaja XCII k ustavi Republike Slovenije in V. poglavje drugega dela ustave Republike Slovenije; z 2. točko se dopolni 322. člen ustave Republike Slovenije; s 3. točko se dopolni 1. točka amandmaja LXIX k ustavi Republike Slovenije.

AMANDMA XCVII

1. Skupščina Republike Slovenije z zakonom ureja način služenja vojaškega roka in druga vprašanja vojaške obveznosti.

2. Republika Slovenija ureja teritorialno obrambo.

3. Predsedstvo Republike Slovenije imenuje in razrešuje komandanta Teritorialne obrambe Slovenije.

4. S 1. točko se dopolni 3. točka prvega odstavka 321. člena ustave Republike Slovenije; z 2. točko se dopolni prvi odstavek 301. člena ustave Republike Slovenije; s 3. točko pa se dopolni 378. člen ustave Republike Slovenije.

AMANDMA XCVIII

1. Izvedba ustavnih amandmajev XCVI in XCVII k ustavi Republike Slovenije se uredi z ustavnimi zakoni.

2. Predlog ustavnega zakona predloži zborov Skupščine Republike Slovenije Komisija za ustavna vprašanja.

3. Ustavni zakon se sprejme na skupni seji vseh zborov Skupščine Republike Slovenije z dvotretjinsko večino vseh delegatov vseh zborov.

4. Ustavni zakon razglasi Skupščina Republike Slovenije na skupni seji vseh zborov in začne veljati z razglasitvijo.

Št. 001-02/90-2

Ljubljana, dne 27. septembra 1990.

1791.

Ker je izpolnjen pogoj iz 3. točke ustavnega amandmaja XCVIII k ustavi Republike Slovenije, sprejema Skupščina Republike Slovenije na skupni seji vseh zborov dne 28. septembra 1990

ODLOK

o razglasitvi ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XCVI in XCVII k ustavi Republike Slovenije na področju ljudske obrambe

Razglašajo se ustavni zakon za izvedbo ustavnih amandmajev XCVI in XCVII k ustavi Republike Slovenije na področju ljudske obrambe, ki ga je sprejela Skupščina Republike Slovenije na skupni seji vseh zborov dne 28. septembra 1990.

Št. 001-02/90-8

Ljubljana, dne 28. septembra 1990.

Skupščina
Republike Slovenije

Predsednik
dr. France Bučar l. r.

USTAVNI ZAKON za izvedbo ustavnih amandmajev XCVI in XCVII k ustavi Republike Slovenije na področju ljudske obrambe

1. člen

S tem ustavnim zakonom se urejajo v skladu z ustavnim amandmajem XCVI in XCVII k ustavi Republike Slovenije določena vrašanja in obveznosti na področju ljudske obrambe ter uporaba zveznih predpisov v zvezi s tem.

Uradni list RS,
številka 35, leto
XLVII, v katerem
je bil objavljen
odlok o razglasitvi
ustavnih
amandmajev k
ustavi Republike
Slovenije

27. in 28. september 1990

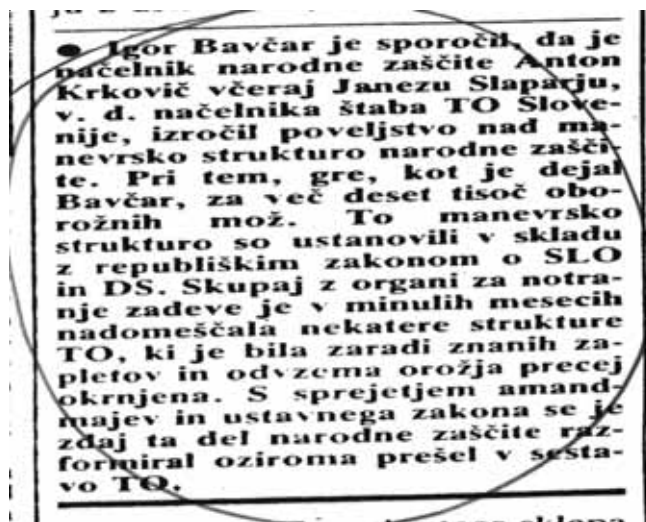
Slovenska skupščina je sprejela nov sveženj ustavnih amandmajev, s katerimi je odpravila veljavnost zveznih dokumentov, ki so bili v nasprotju z republiško ustavo. S posebnim amandmajem je določila, da sta služenje vojaškega roka in slovenska TO v izključni pristojnosti Republike Slovenije.

Slovenska skupščina je sprejela tudi ustavni zakon, s katerim je delno ali v celoti razveljavila kar 27 zveznih zakonov.

28. september: imenovanje Janeza Slaparja za vršilca dolžnosti načelnika Republiškega štaba za TO.

Predsedstvo Slovenije je imenovalo Janeza Slaparja za vršilca dolžnosti načelnika RŠTO. Major Janez Slapar je bil dotedanji poveljnik Pokrajinskega štaba za TO za Gorenjsko in je imel dolgoletne izkušnje v TO. V novem republiškem štabu je zbral sodelavce, ki so prevzeli in organizirali vodenje enot in štabov za TO Republike Slovenije ter poveljevanje.

SKLEPNI DEL PROJEKTA MSNZ

Delo, 5. oktober 1990. Razrešitev Krkoviča kot načelnika MSNZ. Z imenovanjem Janeza Slaparja za vršilca dolžnosti načelnika RŠTO je bil Tone Krkovič razrešen kot načelnik MSNZ.

Mladina, oktober 1990

Operacija Narodna zaščita

General Ivan Hočevar je namreč že dva meseca general brez vojske, saj sta mu jo v največji tajnosti med »operacijo Narodna zaščita« zvitno pobrala oba slovenska ministra Igor Bavčar in Janez Janša.

»Operacija Narodna zaščita« je bržkone poseg, ki bi zanj med iskanjem podobnih političnih in strateških manevrov v svetu težko našli primerjavo, omogočila pa ga je, paradoksalno, še veljavna marksistična zakonodaja na področju SLO in DS. Projekt je bil legalno pokrit z določbami zakona o ljudski obrambi, sicer pa je tekkel v ilegali. Danes je že popolnoma jasno, da je operacija uspela in da je njen rezultat tudi ta, da v zadnjih kritičnih tednih, ko je parlament sprejemal preliminarne odcepitvene zakone, Slovenija ni bila tako brez oboroženega varstva, kot se je na prvi pogled zdelo. Zvedeli smo, da so projekt vodili Bavčar, Janša in Anton Krkovič, načelnik narodne zaščite, in da so pri njegovi izvedbi prostovoljno sodelovali še nekateri vladini zaupniki iz Teritorialne obrambe, ki jih je k molčečnosti vezala medsebojna soodgovornost. V operaciji, ki jo je na zadnji tiskovni konferenci skopo omenil tudi Bavčar in se ob tem pomenljivo in zvijačno nasmihal, je šlo za to, da se je v obdobju brezvladja, torej v času, ko je slovensko predsedstvo v Beogradu neuspešno zahtevalo Hočevarjevo zamenjavo, general Hočevar pa je še vedno poveljeval Teritorialni obrambi, izoblikovala dobro oborožena, Teritorialni obrambi vzporedna vojaška sila, ki se je skrivala za z zakonom priznanimi odredi narodne zaščite. Dejanska narodna zaščita je tako v zadnjih dveh mesecih dobila svojo oboroženo manevrsko strukturo, številčno sicer manjšo od Teritorialne

obrambe, vendar precej podobno. Štela naj bi »nekaj deset tisoč ljudi«. Na novo ustanovljeni oddelki so bili oboroženi tudi z orožjem Teritorialne obrambe, v njih pa so bili nekateri pripadniki TO, za katere si je sicer general Hočevar domišljjal, da jih ima pod svojim poveljstvom in da jih lahko, če bi bilo treba, vpokliče.

Med potekom Projekta MSNZ se je zgodilo veliko zanimivega. Zgodbe so bile včasih zabavne, vendar v takratnih okoliščinah običajno za udeležence še kako resne. Poročilo načelnika OŠ MSNZ Dravograd Hermana Jeseničnika, napisano po več kot desetih letih, je le eden od prikazov dogodkov, kakršnih se je v Sloveniji zgodilo veliko.

POROČILO

o varovanju orožja v skrivnih skladiščih leta 1990

Uvod

Leta 1990 je koncept SLO začel doživljati odločne spremembe. Njen oboroženi del, to je TO, je dobil tajni ukaz o oddaji orožja v skladišča JLA. Ukaz je bil posledica sprememb v političnem življenju Republike Slovenije.

Ukaz smo prejeli tudi v TO Dravograd. Kljub tajnosti je bil z ukazom seznanjen tudi takratni predsednik skupščine občine.

V OŠTO Dravograd nam je ostala vsa oborožitev TO. Orožje je bilo shranjeno v prostorih carinarnice Dravograd. Organizirali smo štiriindvajseturno oboroženo varovanje.

Priprava seznama skrivnih skladišč

Po prejemu ukaza od vodstva Republike Slovenije, da je treba orožje in strelivo umakniti v skrivna skladišča na območju občine, smo v najožjem delu OŠTO pripravili seznam mogočih lokacij.

Glede na okoliščine, v neposredni bližini OŠTO je bil namreč sedež mejnega bataljona JLA, smo menili, da bi bilo orožje najbolje razseliti po več kmetijah na območju občine južno od reke Drave.

Kmete, lastnike kmetij, na katere naj bi razvozili orožje, smo že prej poznali kot zanesljive in odgovorne, kar je zagotavljalo, da bo orožje varno in zanesljivo shranjeno. Z vsemi kmeti smo pred razvozom orožja opravili tudi razgovore. Nihče od njih ni odklonil sodelovanja.

Za razvoz, ki ga je v prvem delu opravil OŠTO, in pri katerem sem sodeloval tudi sam v vlogi načelnika MSNZ za območje Dravograda, poleg pa je bil še pomočnik poveljnika za zaledje, smo si sposodili tovornjak od podjetja KOGRA Dravograd.

Razvoz smo začeli ob 23. uri, ko je bilo že temno. Tudi orožje v zabojih in strelivo smo sami raznašali v pripravljene prostore. Skladišče v carinarnici je bilo kljub izpraznitvi še nekaj dni fizično varovano, saj smo morali računati tudi na obveščevalce JLA.

Poznejši dogodki so pokazali, da je bilo naše predvidevanje glede varnosti skladiščenja orožja dobro, saj smo dobili vse orožje nedotaknjeno nazaj, čeprav lastniki niso ničesar podpisali.

Zagotavljanje zavarovanja

Varnostni ukrepi, ki smo jih predvideli, so obsegali obveščanje o morebitnih nepredvidenih dogodkih ter našo takojšnjo dosegljivost ob morebitnih požarih na kmetijah. Le tako bi lastnike kmetij lahko opozorili, naj pustijo vse skupaj in se umaknejo čim dlje od objektov, saj so bile na kmetijah shranjene tudi mine. Na srečo se ni zgodilo nič nepredvidenega.

Kmetom smo zagotovili, da ne bomo nikomur povedali njihovih imen. Obljubo sem držal, saj tudi poznejšemu poveljniku območja nismo izdali imen, temveč le način, kako lahko zaledni organ jurišnega odreda dvigne orožje iz skrivnega skladišča. Šele zaradi uveljavljanja pravic do statusa veterana smo morali stvari tudi objaviti in širše dokumentirati. Glede na vse menimo, da so do statusa veterana upravičene tudi gospodinje – solastnice kmetij, saj bi bile skupaj z možem ob vse premoženje, če bi stvari drugače potekale.

Zanimivosti

1. Ko smo se z enim od kmetov pogovarjali in iskali prostor, v katerem bi lahko skladiščili orožje in strelivo, je omenil tudi to, da ga lahko zložimo kar pod zakonsko posteljo. Potem, ko sem nekoliko čudno pogledal, je tudi sam spremenil mnenje in pokazal dobro skrit prostor v delavnici na kmetiji.
2. Pri enem od kmetov smo pravkar znosili zaboje v globoko klet, ko si je premislil. Ponovno smo "pljunili" v roke in mukoma znosili zaboje nazaj ven ter jih uskladiščili v objekt ob robu gozda. Naslednje jutro nas je poklical že ob 7. uri. Še enkrat smo morali premeščati orožje.
3. Pri nočnem razvozu smo se ob vračanju po nov tovor v skladišče v carinarnico dogovorili, da se bomo zaradi morebitnega policijskega nadzora izognili glavni cesti, vendar pa je policija nadzor opravljala ravno na tej stranski cesti. Ko so nas policisti vprašali, kaj delamo, smo dejali, da tihotapimo les. Pozneje sem na koordinaciji to omenil, pa me je poveljnik posebne policijske enote Marko Pogorevc vprašal, zakaj ga nismo poklicali. Dejal sem mu, da zaradi tajnosti operacije, saj bi zaradi širitve kroga seznanjenih lahko bila večja možnost za odkritje skrivnih lokacij.

Septembra leta 1990 so bili sestanki organizatorjev MSNZ tako na republiški kot na pokrajinskih in občinskih ravneh pogosti. Sprejeti so bili pomembni dokumenti, mnogi med njimi so bili v vojni za Slovenijo leta 1991 tudi uporabljeni.

Med mnogimi dogodki, povezanimi z akcijo MSNZ, je posebno pomemben sestanek republiškega vodstva MSNZ, pokrajinskih načelnikov MSNZ in poveljnikov posebnih enot milice na Izvršnem svetu Republike Slovenije. Sestanek je bil 14. septembra 1990. Prisotne sta pozdravila tudi Milan Kučan in Lojze Peterle. Ko sta Janez Janša in Igor Bavčar razložila smisel projekta, je projekt dobil "nov polet".

Zasedba RŠTO. 4. oktobra 1990 je sekretar za ljudsko obrambo Janez Janša poslal generalu Hočevarju dopis, s katerim ga je pozval, naj naslednji dan preda dolžnost novemu vršilcu dolžnosti načelnika Republiškega štaba za TO Janezu Slaparju. Naslednji dan je bilo v nekaterih enotah JLA po Sloveniji opaziti dvigovanje bojne pripravljenosti. Dežurni častnik v starem RŠTO je dobil sporočilo, da bo vojska z vojaško policijo zasedla oziroma dodatno zavarovala poslopje, v katerem je bil RŠTO. Zasedla ga je vojaška policija iz Vojašnice Šentvid. Vojska, ki je zasedla republiški štab, je v njem vztrajala še šest mesecev.

Novi komandanti pokrajinskih TO

LJUBLJANA, 4. oktobra – V prostorih republiškega sekretariata za ljudsko obrambo je bila danes primopredaja dolžnosti 13 komandantov pokrajinskih štabov za teritorialno obrambo. Vršilec dolžnosti načelnika republiškega štaba za teritorialno obrambo rezervni major Janez Slapar je po poprejšnjem soglasju predsedstva RS imenoval za v. d. komandantov TO pokrajin naslednje starešine:

Petra Zupana, rez. majorja, za gorenjsko pokrajino, **Albina Gutmana**, rez. majorja, za dolenjsko pokrajino, **Franca Anderliča**, rez. podpolkovnika, za južnoprimorsko pokrajino, **Vladimirja Miloševića**, rez. podpolkovnika, za vzhodnoštajersko pokrajino, **Viktorja Kranjca**, rez. kapetana, za zahodnoštajersko pokrajino, **Bogdana Beltrama**, rez. majorja, za severnoprimorsko pokrajino, **Miho Butaro**, rez. majorja, za ljubljansko pokrajino.

Zaradi trenutno neurejenih odnosov z zveznim sekretariatom za ljudsko obrambo in da bi zagotovil integriteto aktivnih vojaških oseb, se je v. d. načelnika štaba TO RS v soglasju s predsedstvom RS odločil, da razreši dosedanje in za zdaj na poveljniške dolžnosti ne imenuje aktivnih vojaških oseb, je sporočil namestnik republiškega sekretarja za LO Jelko Kacin.

Delo, 4. oktober 1990

Po zavzetju RŠTO na Prežihovi 4 v Ljubljani se je Republiški štab za TO Republike Slovenije pod poveljstvom vršilca dolžnosti načelnika štaba majorja Janeza Slaparja začasno preselil v prostore Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo (RSLO), kjer so pripadniki specialne brigade MORiS izvajali štiriindvajseturno varovanje. Oblečeni so bili v novih maskirnih uniformah, kar je v štabih JLA povzročalo dodatno razburjenje.

DOKUMENTARNI FILM OPERACIJA 2-1-13-62

Milan Kučan o Projektu MSNZ:

"Spori z Jugoslovansko armado imajo dolgo zgodovino, segajo namreč do narodnoosvobodilnega boja na prelomu 1942 in 1943. Ena od zaostritev se je zgodila tudi takoj po vojni, in sicer v zvezi z uzakonitvijo slovenske partizanske vojske. Iz zgodnjih 70. let je poznana afera o nakupu orožja za TO Slovenije. Naslednji konflikti so bili povezani z zaostrovanjem jugoslovanske krize. Takrat je bilo očitno, da si vodstvo armade lasti pravico do presojanja političnih razmer in sprejemanja ukrepov, za katere pa so bili pristojni z ustavo pooblašteni politični organi skupne države."

Ukaz 625/1-90 z dne 15. maja 1990

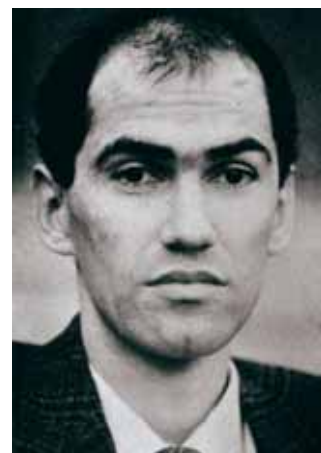
"Povelje je temeljilo na politični presoji razmer v Jugoslaviji in domnevi, da se bodo stvari verjetno zaostriale, zaradi česar bi lahko prišlo do uporabe orožja v separatistične namene. V zvezi s tem je spornih več stvari. Najprej dejstvo, da je oceno sprejel generalštab in ne predsedstvo Jugoslavije, ki je bilo edino pooblaščen za kaj takega. Sporno je tudi to, da je do veljave tega ukrepa prišlo na dan konstituiranja novih oblasti v Sloveniji in na Hrvaškem, zaradi česar je jasno, da je bil ukrep namenjen omejitvi ali preprečitvi možnosti, da bi z orožjem razpolagale nove, čeprav demokratično izvoljene oblasti. Sporno je bilo tudi, da o tem nihče iz političnega ali državnega vodstva v republikah ni bil obveščen."

14. september 1990 – sestanek pokrajinskih poveljnikov in PEM, nagovoril jih je predsednik predsedstva Milan Kučan.

"To so bili izjemno predani ljudje, ki so že več let delali v TO Slovenije. Poznali so skupno zgodovino konfliktov in bili vredni popolnega zaupanja. Niso se spraševali o legitimnosti početja, bolj so se ukvarjali s tem, ali so razmere skladne z republiško politiko, ki se je vendarle nadaljevala z volitvami, ne pa po že utečenih poteh. To se je dogajalo slabega pol leta po volitvah, ko se je ugotavljalo, ali so stvari usklajene, in ali bodo dejanja, ki jih bodo morali izpeljati, usklajena s pravnim sistemom Slovenije in odločitvami političnega vodstva Slovenije. Ko so ta zagotovila dobili, je prišlo (vsaj občutek je bil tak) do vidnega olajšanja. Vedeli so, da lahko mirno skrbijo za visoko stopnjo pripravljenosti enot TO za obrambo neodvisnosti in suverenosti Slovenije, če bo to potrebno."

Ljubljana, 28. september 1990. Milan Kučan, predsednik Predsedstva Republike Slovenije, in Janez Janša, sekretar sekretariata za obrambo, se posvetujeta ob grožnjah iz Beograda

Janez Janša o Projektu MSNZ:

"Nevarnost vojaškega posega je bila nenehno prisotna, nekateri so ga pričakovali že ob volitvah in na dan konstituiranja nove vlade. Mnogi so rekli: 'Aha, zdaj pobirajo orožje TO, potem bo pa sledil vojaški udar.' "

JLA ima 70 odstotkov orožja Teritorialne obrambe in dobi prvo bitko

"Predvsem je šlo za težko orožje, za minskoeksplozivna sredstva, približno 30 odstotkov pehotnega orožja pa je ostalo v naših rokah. To je bilo orožje 16 občin in polovica orožja ene občine, tako da povsem brez vsega nismo bili. Je pa bil to v primerjavi s celotno količino orožja, ki ga je imela TO, zanemarljiv del in do vojne naša glavna težava.

Tone Krkovič je bil v tem času sekretar za obrambo v občini Kočevje. Mislim, da je bila ta občina ena od petih občin, v katerih je JLA pobrala orožje tudi upravnim organom. Seveda je bil Krkovič zaradi tega zelo prizadet. Tudi odzval se je zelo odločno."

19. maj 1990 – Krkovič pri Janši

"Ko je Krkovič prišel na naše ministrstvo oziroma na takratni sekretariat, se je porodila ideja, da bi se bolje organizirali. Kot zelo dinamičen človek je prevzel nalogo koordinatorja in jo v naslednjih mesecih zelo uspešno opravljal."

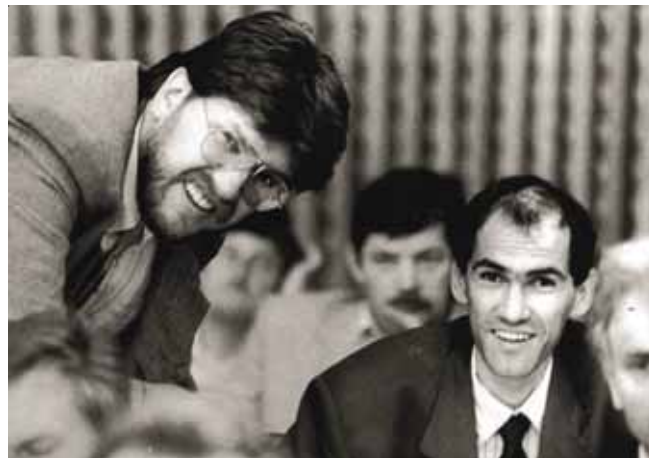
Poletje leta 1990

"Bil je zelo občutljiv čas, ko je Slovenija načela tudi nekatera druga vprašanja. 2. julija 1990 je bila sprejeta deklaracija o neodvisnosti, nekaj tednov pozneje pa je Slovenija zahtevala, naj se vojakov ne pošilja s 5. armadnega območja. Na Hrvaškem so se razmere zaostrele, avgusta je prišlo do začetka kninske krize. Potrebovali smo obrambno moč in glede na veljavno zakonodajo je bila edina legalna možnost Narodna zaščita."

Pristava nad Stično, začetek septembra – usklajevanje dela

"Uskladili smo že večino operativnih načrtov. Načelnik Narodne zaščite Tone Krkovič je imel pripravljenih že

precej dokumentov, ki smo jih nato uporabljali do konca tega obdobja. Nekatero karte in izvedbene dokumente pa so po sestanku še naknadno pripravili."

Igor Bavčar in Janez Janša v skupščini Republike Slovenije leta 1990

Igor Bavčar o Projektu MSNZ:

"To se je v glavnem dogajalo ponoči. Ljudje so spali podnevi in odhajali od doma ponoči. Pozneje so mi pripovedovali, da za mnoge zakone to ni bilo lahko."

Sprememba vlade: stara odhaja, nova vlada se šele oblikuje

"Že med sejo, ko še nisem bil izvoljen, so po telefonu prihajala sporočila, da na terenu pobirajo orožje. Takoj, ko sem bil izvoljen (prej tega seveda nisem mogel storiti), sem poklical na ministrstvo, kjer ni nihče ničesar vedel. Še isti večer sem prišel v prazno pisarno. Pričakal me je neki uslužbenec. Nekako sem ugotovil, kako delujejo telefonske povezave, poklical tri ali štiri

ključne ljudi in zahteval, da se takoj začne zbiranje informacij. Povezal sem se z Janšo, ki je že tudi bil v svoji pisarni. Dogajanje je bilo zelo poenostavljeno. Prideš v pisarno, nikogar pa ne poznaš. Minister, ki sem ga nasledil, me ni počakal. Bil sem prepuščen samemu sebi in svoji iznajdljivosti, kar v tistih prvih dneh ni bilo enostavno."

Beznik pokliče Bavčarja

"Z Beznikom sva hodila skupaj v kadetsko šolo in tudi spala v isti sobi. Takrat sem se povezal z ljudmi, ki sem jih osebno poznal in jim zaupal. To je bil čas, ko je bilo poleg formalnih zadolžitev potrebno tudi zaupanje. Bezniku sem zaupal, bil pa je tudi človek, ki je končal ustrezne vojaške šole. Poznal je strukturo milice, vedel je, koga lahko pokliče v ključnih trenutkih."

Gotenica - ni se govorilo glasno, govorilo se je šepetaje

"Moram reči, da je bil to eden najbolj učinkovitih sistemov za zavarovanje območja, velikega več kot 200 kilometrov. Pričakovali smo več, kot se je pozneje pokazalo. Pričakovali smo več orožja, več proizvodnih linij in podobnih stvari. To je bila ena od zadnjih trdnjav prejšnjega režima, nedotakljiva tudi za mnoge velikaše stare oblasti. Spisek ljudi, ki so lahko obiskali varovano območje, je bil kratek. Posebnost, ki bi jo rad posebej izpostavil, je bila ta, da razen Slovencev nihče ni smel tja. Tudi vojska ne, ki je sicer varovala en del območja, vendar ga nihče od oficirjev, razen Tita in morda dveh, treh generalov, ni nikoli videl. Predstave o tem so bile tudi pri JLA zelo različne, kar smo pozneje s pridom uporabili. Na območju sta bili dve pomembni skladišči orožja. V enem je bilo orožje Centra za oskrbo MNZ, v drugem pa orožje zaščitne brigade Teritorialne obrambe. To je bilo dragoceno orožje. Orožje, ki je bilo v tistih trenutkih, ko so nam ga že precej odvzeli, ena redkih stvari, na katere smo se lahko zanesli."

Poimenovanje projekta

"Znotraj legalnega sistema smo poskušali najti možnost, kako organizirati strukturo, ki bi nam je ne mogli očitati, in se tako zavarovati pred morebitno

intervencijo v Sloveniji. To je uspelo Janezu Janši. Neko popoldne je prišel k meni z zakonom in podčrtanim besedilom v njem. Zakon nam je ponujal priložnost, da ustanovimo strukturo, ki ji nihče ne bi pripisoval velikega pomena. Vojska je takrat, ko so Slovenci iskali podobne možnosti ob nekih drugih priložnostih, to v smehu komentirala, češ da so to neke vaše posebnosti Slovenije. Kot pa se je pokazalo kasneje, je iz tega nastala obrambna struktura, obrambna pest mlade slovenske države."

Posebne enote milice - PEM

"Pri projektu Narodne zaščite je sodelovala uniformirana milica, in sicer posebna struktura uniformirane milice, tako imenovane posebne enote milice. To je bil profesionalno izurjen kader, pridružila pa se mu je še izurjena specialna enota ministrstva za notranje zadeve. Ti dve strukturi sta s takrat nastajajočo Narodno zaščito sodelovali izključno na podlagi ustnih ukazov. Tako je prišlo do zelo posrečene simbioze zaupanja med ljudmi. PEM so skrbele za zavarovanje premikov in sestankov ter za prevoz orožja. Ponudile so svojo infrastrukturo, zveze itn."

O Gotenici

"Takrat smo neprestano ustvarjali občutek, da oblikujemo zelo pomembno središče v Gotenici, v Kočevski Reki, da tja dovažamo in skladiščimo orožje, da poskušamo narediti močno obrambno trdnjavo. In ker je zelo malo vojakov to območje tudi v resnici videlo, je bilo zelo primerno, saj so bili prepričani, da tam v resnici nekaj je. Iz tega obdobja so zelo zanimive zgodbe, kako smo tudi mi nameščali sogovornike. Imeli smo ljudi, ki so delali za nas, dajali pa so vtis, kot da sodelujejo z drugo stranjo. Predvsem so širili vesti o velikih količinah orožja in o zelo modernem protiletalskem ter protitankovskem orožju. Pozneje smo iz zapiskov, ki smo jih dobivali iz vojaških štabov, ugotavljali, da je imelo naše ravnanje močne učinke. Orožje, ki je bilo v Gotenici, smo razdelili po vsej Sloveniji, tako da je bila Gotenica prazna, v njej je bil le eden, zelo majhen del enote. Tam ni bilo ničesar, kar bi bilo še vredno varovati."

Tone Krkovič o Projektu MSNZ:

"Jaz osebno sem verjel, da bo prišlo do vojne že takrat."

Rozoroževanje Teritorialne obrambe

"Bilo je v popoldanskih urah. Na dvorišču občine Kočevje sem videl tovornjake Jugoslovanske ljudske armade, uniformirane ljudi in predstavnike Občinskega štaba za TO Kočevje. Domneval sem, da gre za običajno akcijo, v kateri JLA nudi pomoč Teritorialni obrambi občine Kočevje. Pristopil sem k poveljniku Teritorialne obrambe občine Kočevje in ga vprašal, kaj se dogaja. Odvrnil mi je na zelo indikativen način, da je namreč bolje, da gre orožje v vojašnico, kot pa da ga vzame Janša."

Komu zaupati? Bezniku?

"V telefonskem pogovoru z Beznikom sem ugotovil, da poteka v Republiki Sloveniji akcija razorožitve. Nemudoma sva se sestala. Sprijaznila sva se s tem, da je bila akcija ponekod že uspešno izpeljana. Pomoči ni bilo. Na svojo roko pa sva sklenila, da bova poskušala nadaljevanje akcije preprečiti."

O obisku pri Janezu Janši

"Mislim, da je takrat drugi dan opravljal funkcijo sekretarja za obrambo Republike Slovenije. Prosil sem za osebni sestanek z njim. Sprejel me je. Mislim, da je bilo to pri vsem skupaj najbolj delikatno, saj mi je moral takrat minister popolnoma verjeti, in sicer vse, kar sem mu govoril in tudi predlagal. Upam, da bom pravilno citiral, kar sem rekel takrat: 'Prihajam. Ti kot zelo dober agent nasprotne strani, na tebi pa je, ali mi boš verjel ali mi ne boš verjel.'

Ne morem reči, da smo takoj začeli z organizacijo manevrske strukture. Manevrska struktura namreč v prevedenem smislu pomeni slovensko vojsko. Mislim, da so to začetki slovenske vojske. Najprej je med nami, ki smo si zaupali, prišlo do poenotenja stališč. Organizacija je temeljila predvsem na zaupanju, šele potem je bilo pomembno enotno mnenje o tem, kaj se sploh dogaja. Če smo hoteli pripraviti kakovostno oceno, smo morali priti do kakovostnih podatkov. To je narekovalo moj prvi stik z gospodom Klisaričem, ki je bil takrat v strukturi kontraobveščevalne službe Jugoslovanske ljudske armade oziroma Teritorialne obrambe, kar je bilo na neki način pravzaprav eno in isto. Danes lahko rečem, da sem se pravilno povezal. Gospod Klisarič je bil namreč glavni vir najkakovostnejših podatkov, na osnovi katerih smo lahko pripravili ocene o tem, kaj se dogaja in kaj se želi doseči v prihodnjem obdobju.

V gostilni Rojc v Laščah, med Novim mestom in Kočevjem, mi je kolega Rado Klisarič redno in izredno prinašal najaktualnejše podatke v zvezi z delom Kontraobveščevalne službe Jugoslovanske ljudske armade. Brez teh podatkov bi bilo praktično nemogoče opravljati redno in kakovostno analizo stanja.

Pripravo osnutka organigrama organizacije Manevrske strukture narodne zaščite sta ministra zaupala meni. Že na začetku sem ta predlog poimenoval 2-1-13-62. Tako se je cela stvar imenovala. To ima svoj vsebinski smisel, in sicer: dva pomeni ministra Janšo in Bavčarja. Navzdol naj bi bila organizacija vodena individualno. Enka sem bil jaz. Trinajst pomeni pokrajinske načelnike, 62 pa načelnike OŠ MSNZ občin. To je seveda teorija, praktično izpeljati ta sistem pa je nekaj čisto drugega.

Ko se je posameznik opredelil za sodelovanje v organizaciji, sva si v določeni obliki, na prijateljski način, dala zaobljubo, vse pa je potekalo brez ceremoniala. To je bila zaobljuba na življenje. Če narediš napako, pa ne strokovno, ampak tako, da greš jutri to izdat ali na kakšen drug način rušiš organizacijo, imava vzajemen dolg v smislu življenja. Kasneje smo ljudi v organizacijo pridobivali na podoben način. Tako kot sem jaz dobil mojega prvega sodelavca, tako je on pripeljal v organizacijo

naslednjega. Spet človeka, ki mu je popolnoma zaupal, na zaupanje pa smo tudi vedno opozarjali. Sam tega človeka nisem poznal, moral sem mu pač zaupati, saj drugače ne bi mogel delati. Zaupal sem mu zato, ker mu je tudi on zaupal. Če bi naslednji napravil napako, o kakršni sem govoril, bi moral on na podoben način opraviti z njim.

Na osnovi smernic ministra Janše je moja operativna delovna skupina pripravila direktivo za bojno delovanje. Dokument je govoril o Jugoslovanski ljudski armadi kot o morebitnem agresorju in nakazoval najverjetnejše variante uporabe njenih sil. Za Brnik smo na primer predvidevali uporabo dela Jugoslovanske ljudske armade iz Niša v sodelovanju s planinsko brigado iz Kranja in določenim delom specialistov za upravljanje nadzora letenja."

Vinko Beznik o Projektu MSNZ:

"Težko je bilo. Nazadnje je bil to neke vrste državni udar ali nekaj podobnega."

18. maj 1990, pri Krkoviču doma

"S Krkovičem sva se prvič začela dogovarjati 18. maja. Dogovor sva naslednji dan tudi izpeljala. Krkovič je klical ministra Janšo, jaz pa ministra Bavčarja.

Kmalu za tem, ko so armadne enote prevzele orožje TO v občinah in pokrajinah, smo dobili obvestilo, da obstaja verjetnost, da bo prišlo do intervencije v Kočevsko Reko oziroma Gotenico. Zato sva takrat s Krkovičem na hitro sklenila, da orožje, ki je bilo v Gotenici, ne sme priti v njihove roke. Edina enota, ki

je bila takrat učinkovita oziroma tudi borbeno sposobna, je bila specialna enota oziroma takrat enota (četa) za posebne naloge milice. Uporabili smo prevaro, in sicer: takratnega poveljnika smo prepričali, da enoto na temu področju potrebujemo zaradi snemanja šolskih filmov. Enota je bila na ta način lahko nekompromitirano premaknjena v takratni šolski, vadbni center MNZ Jasnica. Iz tega šolskega centra smo potem z enoto zavzeli celotno področje Gotenice in ga tudi solidno zavarovali. Težava je bila v tem, da bojnih sredstev ne bi smeli vzeti s seboj, saj bi pač za snemanje filma potrebovali le šolska sredstva. Mi pa smo takrat potrebovali prava bojna sredstva, protiolepnostna sredstva in ostro strelivo. Pri tem so nam pomagali prijatelji iz takratnega vodstva te enote, na primer Dušan Gorše, ki je skupaj z enoto pripeljal tudi celotno količino bojnega streliva. Enota je bila v popolnosti bojno pripravljena, in če bi takrat prišlo do posega vojske, bi se zgodil bojni konflikt oziroma spopad."

Galetov grad, sedež specialne enote MNZ

"Ta lokacija je bila za nas idealna, imeli smo kritje, in sicer legalno kritje za ilegalno dejavnost. Skozi ta center je šlo veliko kamionov, kombijev, osebnih vozil in ljudi, pa nikoli nihče ni nič posumil. Pripravljali smo načrte, v centru pa je bilo tudi priročno skladišče za oborožitev. Center je bil istočasno tudi javka. Nepoznana oseba notri ni mogla priti nikoli. V bistvu smo imeli dvojno varovanje. To je bil stražar na vhodu in pa moje lastno varovanje. Vse je resnično potekalo na najvišji ravni. V enoti je bilo takrat približno 80 operativcev. Vedeli so, kaj je zaupnost, kaj stroga tajnost in kaj morajo skrivati. Sodelovali so fantje, katerih očetje so bili aktivni oficirji. Kot vsi mladi fantje, še posebej če kaj popijejo, pa tudi oni ne bi mogli nadzorovati svojih izjav v gostilni, disku ali kje drugje. Za to smo poskrbeli tako, da niso preveč vedeli. Vendar je bil na nek način to tudi dvorezni meč. Govorili so: 'Zakaj mi ne poveš, mi ne zaupaš?! Vendar smo se že na začetku, meseca maja, dogovorili, da mora biti zaupanje v nas, ki jih vodimo, brezmejno. To je pomenilo, da nam bodo sledili. Ta dogovor je veljal vseskozi do leta 1991, ko se je vojna za nas končala.' "

Varovanje

"Ena od osnovnih nalog specialne enote policije v takratnem času je bila tudi spremljanje tovorov orožja oziroma zavarovanje prevozov in pa razmeščanje orožja po celotnem ozemlju Slovenije. Varovanje tovorov je bilo dvojno: varovanje pred nasprotnikom, takrat sta bila naša nasprotnika JLA in KOS, ter varovanje pred nami samimi. Večina ljudi namreč ni vedela, za kaj pravzaprav gre in čigavo je to orožje. Včasih smo bili v neprijetnem položaju, ko smo morali legalni oblasti oziroma policiji govoriti o tem, kaj prevažamo. Včasih se je vse izteklo bolje zaradi osebnih poznanstev, kot pa če bi upoštevali hierarhijo. Kolona je izgledala takole: pred kolono se je premikalo osebno vozilo, ki je pregledovalo vse točke, na katerih bi lahko prišlo do kakšnega presenečenja ali zasede. V koloni, okrog tovara, je vedno bila določena borbena skupina, ki je imela najmočnejšo oborožitev in je bila pripravljena tudi na najhujše. Na tistih točkah, kjer se je pričakovala intervencija nasprotnika, pa smo imeli tudi močnejše borbeno vozilo."

Avgust, porajanje dvomov

"Avgusta leta 1990 so se začeli pojavljati dvomi glede pravega namena celotnega načrta Narodne zaščite. Dvomi so se pojavili pri, mislim, da dveh predstavnikov Narodne zaščite. Vprašanja, ki so si jih zastavljali ti predstavniki, so bila: ali je to sploh prava smer, ali za to ve predsedstvo Slovenije oziroma predsednik Kučan."

Izjave Milana Kučana, Janeza Janše, Igorja Bavčarja, Toneta Krkoviča in Vinka Beznika o Projektu MSNZ so povzete iz dokumentarnega filma Operacija 2-1-13-62 (naslove dodal A. M.). Posnela ga je TV Slovenija, prvič je bil predvajan 16. maja 1992.

DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990 REPUBLIŠKO VODSTVO

Priimek in ime	Številka priznanja
BAVČAR Igor	1425
BUČAR France	1451
JANŠA Ivan	1433
KRKOVICH Anton	1347
KUČAN Milan	1440
PETERLE Alojz	1452

Poveljnik specialne brigade MORiS polkovnik Tone Krkovič in poveljnik specialne enote Ministrstva za notranje zadeve Vinko Beznik 17. maja 1992 ob predaji poročila vrhovnemu poveljniku Milanu Kučanu

DELOVANJE MSNZ LJUBLJANA MESTO

Delovanje pripadnikov Manevrske strukture narodne zaščite pokrajine Ljubljana mesto in članov mestnega štaba moramo razdeliti na več področij, in sicer na:

- protiukrepe ob razorožitvi Teritorialne obrambe Republike Slovenije;
- oblikovanje MSNZ pokrajine Ljubljana mesto po navodilu Antona Krkoviča;
- sodelovanje z načelnikom MSNZ za Slovenijo Antonom Krkovičem pri pripravi operativno-strateških dokumentov (obveščevalna presoja, direktiva iz priloge);
- sodelovanje z Antonom Krkovičem pri razvijanju MSNZ po Sloveniji;
- organiziranje in varovanje dejavnosti MSNZ republiškega pomena.

Razorožitev

V pokrajini Ljubljana mesto je deloval Mestni štab za TO, kateremu so bili podrejeni OŠTO Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Center, Ljubljana Moste - Polje, Ljubljana Šiška in Ljubljana Vič - Rudnik. V Teritorialni obrambi pokrajine je bilo glede na obstoječo formacijo vključenih več kot 13.500 vojaških obveznikov v štabih in enotah. Organizirani so bili v 1., 2. in 3. brigadi TO, 1. in 2. divizionu protizračne obrambe, petih četah protispecialnega delovanja, petih diverzantskih četah, treh diverzantskih odredih, v jurišnem odredu in še v večjem številu specialističnih enot in enot prostorne strukture moči čete ali voda. Za vse enote je bilo značilno, da so bile skladno s takratno formacijo zelo dobro oborožene, popolnjene in usposobljene. Najpomembnejše enote manevrske strukture in enote za specialne namene so bile opremljene z

najsodobnejšim orožjem skladno z namenom uporabe enot. Okoli 97 odstotkov oborožitve, minskoeksplozivnih sredstev (MES) in vojaške opreme je bilo že pred razorožitvijo TO RS uskladiščenih v objektih TO, ki so bili v vojašnicah ali skladiščih JLA. Te objekte je že takrat varovala armada s svojo vojaško strukturo. Preostali del oborožitve in drugih sredstev pa je bil v skladiščih TO na civilnih lokacijah v bližini štabov TO stalne sestave. To orožje so tehnično in fizično nadzorovali pripadniki TO in slovenske milice.

Oborožitev v teh skladiščih je bila namenjena predvsem za potrebe pripadnikov stalne sestave MŠTO, podrejenih OŠTO in čet za PSD. Čete PSD smo imeli v vseh petih ljubljanskih občinah.

Vodstvo RŠTO je s posebno pozornostjo nadzorovalo postopke razorožitve v Mestnem štabu za TO Ljubljana (MŠTO), predvsem zato, ker je Ljubljana glavno središče RS in tudi ekonomsko, kulturno, prometno, izobraževalno in vojaško središče. Orožje, ki je bilo do tedaj na lokacijah zunaj pristojnosti JLA, je bilo prepeljano v skladišča TO, ki jih je fizično nadzorovala JLA. Za vse uporabnike teh sredstev je JLA odredila poostren nadzor vhoda v objekte ter prepoved izvzema oborožitve, MES in drugih vojaških sredstev brez posebnih ukazov, ki jih je dal lahko samo Hočvarjev štab TO. Pripadnikom stalne sestave ljubljanskih ŠTO sta ostala samo osebna oborožitev in zelo majhen del pehotnega orožja.

Vsi postopki razorožitve so potekali v strogi tajnosti. Nosilci naloge predaje orožja iz ŠTO pa so bili takrat izpostavljeni hudi osebni in kazenski odgovornosti ter zahtevi po popolni molčečnosti.

Prvi samostojni protiukrepi

Kljub zelo strogim zahtevam po zaščiti postopkov razorožitve informacij o tem dejanju ni bilo mogoče prikriti. Posamezniki so se odzvali in iskali pomoč pri odgovornih dejavnikih zunaj strukture TO. Dejanje razorožitve je bilo v popolnem neskladju z zvezno in republiško ustavo, veljavno obrambno zakonodajo, s stališči slovenskega republiškega vodstva in predvsem z večinskim mnenjem slovenskih državljanov. Že med razorožitvenimi postopki so o tej zadevi obvestili kabinet predsednika Republike Slovenije, mestna in občinska vodstva ter najpomembnejša sredstva javnega obveščanja, kot so časopisa Delo in Ljubljanski dnevnik, Radio Ljubljana, radijski program Val 202 in RTV Slovenija. Prve in najpomembnejše informacije, objavljene v javnih občilih, so bile posledica teh dejavnosti.

Napeto razpoloženje

Med pripadniki stalne sestave je zaradi razorožitve nastalo napeto razpoloženje. Mnoge je preplavil občutek nemoči, ki se je postopoma stopnjeval v bes, ogorčenje ter pripravljenost, da kot vojaki ukrenejo vse, kar je potrebno, za zaščito slovenskih interesov. Dogodki so potekali zelo hitro. Vsa Slovenija je bila v veliki napetosti. Pričakovali smo najhujše, tudi vključevanje sil JLA kot okupacijske vojske ter ukrepe, s katerimi je grozila.

MSNZ na delu v Ljubljani

Na prve odločne protiukrepe nismo čakali dolgo. Želeli smo povrniti ugled, ki je izginil, in dokazati Slovencem, da nam lahko zaupajo. Potrebovali smo le spodbudo, ki bi nam dala novih moči. Do pomembnega trenutka je prišlo 28. julija 1990 (ali morda 26. julija). Tega dne je v prostorih MŠTO Ljubljana v stavbi Kresija pri Tromostovju prišlo do prvega operativnega sestanka med Antonom Krkovičem in Miho Butaro. Krkovič je prišel v spremstvu sina Toniija. Čeprav mlad, še otrok, je deloval kot veliko starejši mladenič. Ščutil in varoval je očeta. Krkovič je Butaro seznanil s prizadevanji skupine ljudi, povezanimi z najvišjimi predstavniki republiške oblasti, ki so se organizirali zato, da bi ukrepali proti sramotnemu dejanju predaje orožja in pripravili vse za njegovo vrnitev. Želeli so pripraviti

tudi vse potrebno, da bi preprečili morebitni udar ali okupacijo Slovenije, ki so jo načrtovali v Beogradu. Pozneje smo izvedeli, da so v najožji vodstveni skupini ob Antonu Krkoviču delovali še minister za notranje zadeve Igor Bavčar, minister za obrambo Janez Janša in Vinko Beznik, poveljnik zaščitne enote milice. Butara mu je predstavil razmere v Ljubljani in stanje v štabih za TO ter ocenil pripravljenost štabov in posameznikov za sodelovanje v organiziranem odporu. Predstavitve je končal z mnenjem, da bodo Ljubljančani sprejeli najzahtevnejše naloge in opravili svojo dolžnost v interesu slovenskega naroda in slovenske države.

Ob koncu razgovora je Krkovič zahteval, da brez njegove vednosti oziroma njegovih navodil ne smemo storiti ničesar na svojo odgovornost. Povedal je, da bomo kmalu dobili nadaljnje ukaze. V tem času je bila v Ljubljani sprožena močna obveščevalna dejavnost, katere namen je bil spremljati razmere v RŠTO RS in sestavi JLA na območju Slovenije.

Nadaljnje dejavnosti

Dejavnosti so se stopnjevale na začetku avgusta po predhodnih občasnih stikih, ki jih je imel Krkovič z Miho Butaro in Vojkom Adamičem. V drugi polovici avgusta je prišlo do prvega sestanka MSNZ na ravni pokrajine na domačiji Vojka Adamiča. Takoj zatem so se aktivnosti iz ure v uro stopnjevale. Krog najpomembnejših mož iz sestave se je naglo širil. Ustanovljen je bil Pokrajinski štab MSNZ za mesto Ljubljana, ki ga je vodil načelnik Miha Butara. Njegov namestnik je bil Vojko Adamič, člani štaba pa so bili Miloš Šonc, odgovoren za obveščevalno dejavnost, Miran Barborič, odgovoren za logistiko, Marino Medeot, odgovoren za varnost, Mirko Špetič, odgovoren za mobilizacijske zadeve, in Ivo Furlan, ki je deloval kot pomočnik šefa logistike. Takoj zatem se je začelo opravljati najpomembnejše naloge. Naloge za delo in organiziranje MSNZ Ljubljana mesto nam je dal načelnik MSNZ Slovenije Anton Krkovič. Dogajanja je spremljal v vseh slovenskih pokrajinah. Še posebej dejaven je bil na območju Ljubljane, saj je imela ta pokrajina po skupni oceni v tistem času ključni pomen za pripravo obrambe s strani sil MSNZ in slovenske milice. Ljubljansko vodstvo je s Krkovičem

analiziralo nasprotnikove splošne razmere v mestu in presojalo o možnosti za njegovo morebitno delovanje in uvedbo okupacijskega sistema. Pripravili smo načrt izvzema našega orožja iz skladišč JLA in načrt nakupa orožja za potrebe MSNZ, poleg tega smo pripravili tudi načrt uporabe sil, določili vojaške lokacije, predvidene za naše delo, izbrali smo nove lokacije mobilizacijskih zbirališč in pripravili sheme tako imenovanih samovpoklicev ter načrta alarmiranja in logistične zagotovitve. Zavzeto ilegalno delo in potreba po zagotavljanju varnosti sta od vseh zahtevala uveljavljanje najzahtevnejših varnostnih ukrepov, nadzor nad vsemi strukturami JLA na našem območju odgovornosti in spremljanje posameznikov ter zbiranje koristnih obveščevalnih informacij.

Skrivno skladišče orožja in streliva v Ljubljani v Cvetličarni Šimenc, Tomačevska 19, zanj sta skrbela Tone in Tine Jakšič

Direktiva MSNZ

Delovanje MSNZ je temeljilo na strogo centraliziranem vodenju in doslednem izvajanju nalog ob največji konspiraciji in popolni varnostni zaščiti. Prav zato med potekom projekta ni prišlo do vdora v organizacijo ali kakršnega koli kompromitiranja posameznih postopkov. Izhodišče za takšen način dela je predstavljala direktiva načelnika Narodne zaščite Republike Slovenije Antona Krkoviča za demonstracijsko, delno ali popolno uporabo MSNZ. Temeljila je na stvarni presoji nasprotnika, naših sil in možnosti. Izjemno pomemben dokument je bila presoja nasprotnika. Pripravljena je bila pravočasno in je vsebovala najpomembnejše informacije o

strukturah JLA, prav tako pa so bile v njej predvidene možnosti za vključevanje sovražnih sil, vse do poskusov uvedbe okupacijskega sistema. Pri pripravi posameznih elementov direktive so sodelovali Miloš Šonc, Vojko Adamič, Miha Butara, Miran Barborič, Marino Medeot in drugi.

V prvi fazi organiziranja smo oblikovali enote moči vodov in čet za diverzantska in protidiverzantska delovanja, protioklepni boj in protioklepno zaščito ter skupine za oviranje, da bi v nadaljevanju lahko postopoma, toda hitro, na podlagi ustvarjenih možnosti po izvzemu našega orožja iz skladišč pod nadzorom JLA oblikovali enote moči odredov. Ritem našega dela je bil strahovit, minute so bile ure, ure tedni in tedni meseci. Hkrati z nalogami so se oblikovali občinski štabi MSNZ, ki so jih vodili v občini Ljubljana Bežigrad Miroslav Debelak, v občini Ljubljana Center Luka Levičnik, v občini Ljubljana Moste - Polje Franci Košir, v občini Ljubljana Šiška Borut Zajec in v občini Ljubljana Vič - Rudnik Edo Šarani.

V svoji sestavi smo imeli vključenih več kot 2300 oboroženih pripadnikov. Za oborožitev so imeli 680 avtomatskih pušk, 607 polavtomatskih pušk, 403 MP 34 in 40, precejšnjo količino pušk 7,9 mm, 1503 pištole, 94 avtomatskih pištol igran, 116 avtomatskih pištol škorpion, 45 MGV-1, 16 ročnih raketometov osa, 52 ročnih raketometov zolja, 18 minometov kalibra 82 mm, 6 minometov kalibra 60 mm, 10 netrzajnih topov, 6 protiletalskih topov 20/1, 6 lanserjev strela 2-M, 2228 ročnih bomb, 400 protitankovskih min, 300 protipehotnih min, okoli 2000 kg eksploziva, več kot 1.150.000 kosov streliva ter še nekatera druga sredstva. Poleg navedenih sredstev in pripadnikov smo imeli v oblikovanih enotah več kot 1000 pripadnikov, ki so bili pripravljeni, da prevzamejo oborožitev, skladiščeno pri OŠTO, Železniškem gospodarstvu Ljubljana in na Sekretariatu za obrambo v mestu. Oborožitev, vsa razpoložljiva sredstva in dokumentacijo smo imeli razseljeno na okoli 50 skrivnih lokacijah. Pri nalogah, povezanih z obveščevalnim delom, v okviru katerega so potekale specialne in množične izvidniško-obveščevalne dejavnosti, smo imeli dejavnih veliko število ljudi. Skupno pa je bilo v sistemu MSNZ pokrajine Ljubljana mesto dejavnih okoli 4000 ljudi.

Nekaterim ključnim enotam oziroma pripadnikom v njih, ki so bili predvideni za prevzem najzahtevnejših nalog v morebitnem prvem valu bojnega delovanja, smo oborožitev s strelivom in potrebno količino MES dodelili neposredno "na roke". Ta sredstva so pripadniki MSNZ hranili doma. Veliko število intervencijskih enot je bilo pripravljenih za delovanje v vsakem trenutku. V drugih enotah so bila oblikovana mobilizacijska jedra, v katerih so sodelovali poveljujoči častniki, odgovorni za hitro izpeljavo vseh mobilizacijskih postopkov, vključno z uporabo samovpoklicnega sistema, in takojšnje bojno ukrepanje, ki je bilo usklajeno z načrtovanimi nalogami ali odvisno od spremenjenih razmer.

Skrivno skladišče orožja in streliva v kraju Razori, zanj je skrbela Lovska družina Pugled, Moste - Polje

Skrivno skladišče orožja in streliva v vasi Topol 5, zanj sta bila odgovorna Branko Kršinar in Ciril Sušnik

Sodelovanje pri razvoju MSNZ v Sloveniji

Takratne razmere so zahtevale, da Miha Butara in Vojko Adamič sodelujeta pri oblikovanju in razvijanju MSNZ v Sloveniji. Zato sta z Antonom Krkovičem sodelovala pri povezovanju s ključnimi možmi v nekaterih pokrajinah in oblikovanju pokrajinskih vodstev MSNZ. S Krkovičem je Butara sodeloval pri opravljanju začetnih nalog v Vzhodnoštajerski in Severnoprimerški pokrajini, Posavju, Zasavju, na Koroškem, v Pomurju, na Gorenjskem in v Zahodnoštajerski pokrajini.

Sodelovanje z milico

Najprej je bilo vzpostavljeno zelo tesno sodelovanje z zaščitno enoto milice, ki jo je vodil Vinko Beznik, in sicer zaradi pomembnosti njenega delovanja v Ljubljani. Takoj zatem smo začeli sodelovati s posebnimi enotami milice, tako da smo še prvega septembra 1990 opravili usklajevalni sestanek med mestnim štabom MSNZ in vodstvom posebnih enot milice, ki mu je v Ljubljani poveljeval Stane Leskovšek. Njegov namestnik je bil Stane Plohl. Na tem sestanku, ki je bil v hiši Draga Vrečarja na Jamovi ulici 5, smo se dogovorili o medsebojnem operativnem in bojnem sodelovanju ter določili čas za uresničitev skupnih nalog, ki smo jih uskladili. Na naslednjem sestanku 10. septembra 1990 smo v celoti uskladili načrte našega organiziranja in delovanja ter se dogovorili za koordinacijo glede fizičnih prostorskih delovanj, varovanja pomembnih prevozov in podobno. Uskladili smo tudi medsebojne naloge glede obveščevalne in varnostne oskrbljenosti. Za vodenje PEM so bili določeni komandirji postaj milic v ljubljanskih občinah, in sicer Branko Slak, Marko Jakomin, Andrej Torkar, Boris Celar in Vinko Vainhandel. Sodelovanje je bilo do podrobnosti usklajeno, tako da nas je vse skupaj navdajala zavest, da smo drug drugemu v oporo pri izvajanju skupnih nalog, tudi bojnih, če bi do njih prišlo. Na tem področju smo sodelovali tudi z Brankom Davidovičem, načelnikom Mestnega sekretariata za notranje zadeve Ljubljana. Njegovo

sodelovanje je bilo izjemno pomembno v vseh fazah našega delovanja.

Dodatne naloge v Ljubljani

Pripadniki ljubljanske TO so bili skupaj z milico dejavni pri zavarovanju več pomembnih sestankov republiškega pomena. Eden od najpomembnejših sestankov je bil sestanek poveljnikov pokrajinskih štabov MSNZ z obema ministroma, Janezom Janšo in Igorjem Bavčarjem, predsednikom vlade Lojzetom Peterletom in predsednikom države Milanom Kučanom. Na tem sestanku sta sodelovala tudi Vinko Beznik in Jože Kolenc z milice. Naslednji zelo pomemben sestanek je potekal v sejni dvorani Izvršnega sveta Vlade RS. Na njem so načelniki pokrajinskih štabov MSNZ in poveljniki posebnih enot milice vodstvu države poročali o stanju na območju njihove odgovornosti.

Pred tem sta v Ljubljani potekala še dva pomembna sestanka. Prvi je bil v prostorih mestnega Magistrata, na njem se je ministroma Janši in Bavčarju poročalo o stanju in razmerah v posameznih pokrajinah, presojalo pa se je tudi o aktualnih vojaško-političnih razmerah v Sloveniji. Nekaj dni po tem sestanku je bil še sestanek vodstva MSNZ v sejni sobi občine Ljubljana Center, na podstrešju Kresije. Na tem sestanku so vsestransko obravnavali takratni položaj in sprejeli odločitev, da se oblikuje republiški štab MSNZ in okrepi njegovo delovanje. Ob načelniku MSNZ so bili za posamezne dolžnosti določeni naslednji pripadniki: Miha Butara, namestnik načelnika, Rade Klisarič, pomočnik za varnostne zadeve, Marjan Fekonja, pomočnik za domovinske zadeve, Vojko Adamič, pomočnik za operativne zadeve, Elo Rijavec, pomočnik za zaledne zadeve. Ta štab je bil oblikovan v zadnjih dneh delovanja MSNZ, pred njenim vstopom v TO.

Sklep

Omejen prostor za objavo in opis pomembnejših nalog, ki so potekale v okviru projekta MSNZ za Ljubljano, ne dopušča širših in natančnejših predstavitev mnogih pomembnih dejavnosti, ki so bile opravljene v tem času. Omogoča le kratek povzetek najpomembnejših

dogodkov, v katerih so pripadniki ljubljanskega MSNZ, ki je vključeval mesto Ljubljana in občine Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Center, Ljubljana Moste - Polje, Ljubljana Šiška in Ljubljana Vič - Rudnik, opravili svoje poslanstvo. Skupaj z drugimi pripadniki MSNZ Slovenije in milice so namreč zavarovali postopke slovenskega državnega vodstva in republiške skupščine pri postopnem, a zanesljivem uveljavljanju samostojnosti, ki smo jo dosegli leta 1991.

Vsega omenjenega ne bi dosegli, če ne bi imeli podpore pri slovenskih republiških in drugih organih ter predvsem pri veliki večini državljanov RS, kar je pozneje potrdil tudi plebiscit, ki je potekal meseca decembra.

Mestni štab MSNZ
Ljubljana mesto

Skrivno skladišče orožja in streliva v Kamnici 13 (salaš), za katerega je bil odgovoren Jakob Visinski

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ LJUBLJANA
MESTO IN NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV
MSNZ**

*Stane Leskovšek,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Miha Butara,
načelnik PŠ MSNZ
Ljubljana mesto*

*Vojko Adamič,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Miloš Šonc,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ Ljubljana mesto*

*Miroslav Debeljak,
načelnik OŠ MSNZ
Bežigrad*

*Marino Medeot,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ Ljubljana mesto*

*Miran Barborič,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ Ljubljana mesto*

*Borut Zajec,
načelnik OŠ MSNZ
Šiška*

*Franc Košir,
načelnik OŠ MSNZ
Moste - Polje*

*Luka Levičnik,
načelnik OŠ MSNZ
Center*

*Edmond Šarani,
načelnik OŠ MSNZ
Vič - Rudnik*

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
LJUBLJANA MESTO**

Priimek in ime	Številka priznanja
ADAMIČ Vojko	1198
ADAMLJE Janez	287
AJDIČ Branko	256
ANŽUR Niko	297
BALER Igor	305
BARBORIČ Miran	1199
BERTONCELJ Dušan	262
BIZJAK Andrej	264
BORAK Neven	1454
BRADEŠKO Franci	1455
BRŽAN Slavko	1456
BURJA Stasil	254
BUTARA Jože	1457
BUTARA Miha	1200
BUTARA Mihael	1458
CAJNKO Črtomir	1459
CIMERMAN Štefan	266
CONIČ Iztok	321
CVETKO Branko	268
ČALETA Denis	1099
ČAMER Božidar	1460
ČATAR Ladislav	1461
ČEHIĆ Esad	320
ČELEC Marjan	279
ČELESNIK Darko	1462
ČESEN Marino	1100
ČIŽMEK Andrej	288
ČREŠNJOVEC Branko	1463
ČRNIVEC Aleš	1464
DAVIDOVIČ Branko	1465
DEANKOVIČ Rado	1466
DEBELAK Miroslav	1201
DEBEVEC Jože	1467
DERENČIN Slavko	249

DERMASTJA Matjaž	1468
DOBOVIŠEK Jernej	1469
DOLES Andrej	1470
DOVŽAN Jože	1471
DRAGOVAN Bojan	1472
DRAŠLER Nada	278
DRNOVŠEK Milan	1473
DROLE Aleksander	326
ERJAVEC Janez	1474
FAJON Mihael	1475
FERKOV Janez	1476
FURLAN Ivo	242
GAŠPARIČ Leon Marijan	1477
GORŠIČ Janez	1478
GRČAR Aleksander	1479
GREBENC Ivan	1480
GREBENC Marko	1481
HABINC Tomaž	309
HABJAN Bojan	263
HERMAN Igor	1482
HERODEŽ Bojan	331
HUDJEK Darko	1483
HVALE Marko	1484
JAGER Peter	1485
JAKOPIN Boris	1486
JAKŠIČ Anton	324
JAKŠIČ Valentin	325
JAMNIK Cveto	274
JEREB Alojzij	284
JUHAS Branko	330
JUSTINEK Stanislav	304
KANDŽIČ Martin	1101
KASTELIC Stojan	248
KASTELIC Vinko	260
KAVČIČ Franci	303
KEBER Anton	322
KEŠE Tomaž	298
KIAUTA Marko	1487
KIKELJ Anton	1488
KLAVES Mirko	1489
KLAVS Ivan	273
KLUN Anica	258
KOCJAN Franc	311
KOLENIK Zvonimir	269
KONDA Jože	1490
KONDA Stanislav	243
KOPITAR Tomaž	1491

DELOVANJE MSNZ LJUBLJANA MESTO

KORPAR Janez	1492	PIBERNIK Iztok	1517
KOŠIR Franc	1202	PIRC Sergej	1518
KOŠIR Tomaž	1493	PIRŠ Ivan	285
KOVAČIČ Ljubomir	267	PLEŠNAR Ivo	1519
KOVAČIČ Viljem	1494	PODBORŠEK Brane	1520
KOVAČIČ Vladimir	1495	PODRŽAJ Ciril	290
KRAJNC Maksimiljan	319	POPOVIČ Ivan	1521
KRAJNC Mirko	1496	POTOČNIK Igor	329
KRŽIČ Franc	283	POTOČNIK Marko	1522
KUHAR Marko	1497	POVŠE Bogomir	302
KUPLJENIK Aleš	1498	POZNIK Zvonimir	300
KVEDER Radoslav	1499	PRESL Janez	1523
LAZAR Janez	1500	PRIJATELJ Henrik	425
LEBAR Mirko	1501	PRIJATELJ Jože	291
LENARČIČ Aleš	280	PRIMC Gregor	308
LENARČIČ Jakob	281	PROKOP Branko	1524
LENARŠIČ Albin	257	PROŠEK Franc	1525
LENDERO Franc	1502	PUSTOVRH Robert	1526
LESKOVŠEK Stanko	333	PUŠNIK Bogdan	1527
LEVIČNIK Dušan	253	RADEJ Bojan	1528
LEVIČNIK Luka	245	REMIC Janko	292
LIKAR Aleš	265	ROTAR Janez	314
LUKMAN Ivan	1503	ROZMAN Vojan	1529
LUŠINA Branko	1504	RUS Bogomir	1530
LUŠTREK Tomaž	317	RUTAR Andrej	1531
LUŠTREK Tomaž	1505	SENČUR Rado	251
MAGISTER Andrej	310	SIRAK Šandor	306
MAJCEN Anton	1506	SKOKIČ Slavko	1532
MARTINEC Stanislav	1507	SOBAN Branko	1533
MATOZ Tomislav	296	SODRŽNIK Janez	332
MAUSER Igor	1508	SOPČIČ Emerik Mirko	1534
MEDEOT Marino	1203	SOVINC Marko	1535
MEDVED Simon	1105	SOVINC Simona	312
METELKO Ivan	1509	STRLE Primož	1103
MEZNARIČ Davorin	1102	SUHI Marjan	1536
MICHIELI Darko	299	SUŠNIK Ciril	315
MOHOROVIČ Boris	1510	ŠANDIĆ Mladen	327
NANUT Anton	1511	ŠARANI Edmond	1204
NEČEMAR Borut	259	ŠERCER Milan	293
NOVAK Vojko Drago	1512	ŠKRABAN Aleksander	246
NOVOSELOVIČ Peter	1513	ŠKRBINA Silvo	1537
OVEN Janez	1514	ŠKRJANC Robert	1538
PAVLIN Vojko	247	ŠLOSER Vlatko	250
PEČNIK Igor	1515	ŠONC Miloš	1205
PEKLENIK Igor Janez	282	ŠPAROUC Jože	286
PERKO Jerko	1516	ŠPETIČ Mirko	241
PERŠL Drago	301	ŠTRANCAR Goran	1539

ŠTUHEC Zvonko	1540
ŠUŠTERŠIČ Saša	1541
TABERNIK Peter	1542
TOMŠIČ Valentin	1543
URANKAR Simon	328
URH Frančišek	275
VEINHANDL Henrik	313
VELEPIČ Anton	272
VIDETIČ Marjan	252
VIDMAR Darko	276
VISINSKI Jakob	270
VISINSKI Tomaž	271
VONČINA Borut	1544
VOVK Aleš	1545
VOVK Vojko	1546
VRČKO Marjan	1547
VREČAR Drago	244
ZAJEC Andrej	307
ZAJEC Borut	1206
ZALAR Rudi	1104
ZDEŠAR Marko	1548
ZEBIČ Darko	323
ZIHERL Anton	318
ZOR Peter	255
ZRIMŠEK Alojzij	1549
ZUPANČIČ Aljoša	294
ZUPANČIČ Marjan	1550
ZUPANČIČ Tomislav	295
ŽAGAR Franjo	277
ŽUMER Gregor	1551

Skrivno skladišče orožja in streliva v vasi Vinje 3 (salaš), zanj je bil odgovoren Anton Velepčič

Miha Butara o Projektu MSNZ v dokumentarnem filmu Operacija 2-1-13-62: (naslova dodal A. M.)

Junija dobi sporočilo od znanca iz Kočevja, Krkoviča

"Skrivnostna najava tega sestanka mi je dala vedeti, da se nekaj dogaja. In res, nekako okoli 16. ure tega dne je prišel Tone Krkovič v spremstvu svojega sina Tonija, da bi opravil razgovor. Njegov pogoj je bil, da je prostor sestanka popolnoma varen in tak, da v njem ni mogoče opravljati prisluškovanja. Takrat me je prosil, naj mu predstavim razmere v Ljubljani in podam svoje mnenje glede pripravljenosti pripadnikov Teritorialne obrambe v mestu za sodelovanje v takšni akciji. V svoji kratki oceni sem mu zagotovil, da je več ali manj celotna sestava vredna zaupanja in da naj se ne boji, da Ljubljana ne bi opravila svojega dela tako, kakor se spodobi. Razen redkih posameznikov so bili tudi kasneje vsi člani Teritorialne obrambe vključeni v Narodno zaščito."

Izvezmi orožja

"Eden od zanimivih izvezmov orožja je bil odvzem avtomatskih pištol Ingram, ki smo jih odvzeli iz skladišča v Vižmarjih v Ljubljani. Takrat sta dva naša sodelavca s poljsko kuhinjo odpeljala okoli 80 avtomatov iz kasarne. Kuhinjo sta razstavila, v njene stranske stene vložila avtomatsko orožje in na koncu stene zaprla. Potem ko je bilo orožje vstavljeno, sta napihnila zračnice, da se ne bi opazilo, da je kuhinja preveč obtežena, in odšla proti vhodu kasarne. Tam sta presenečena ugotovila, da je na vhodu postrojen vod vojakov stražarjev, ki so čakali na zamenjavo. Poveljujoči major, ki je opazil naše teritorialce, je tudi zaradi tega, ker smo bili takrat v dobrih odnosih s posamezniki, deloma pa tudi z nekaterimi enotami, salutiral in ukazal enemu od vojakov, naj jim odpre vrata. To orožje smo prenesli na mikrolokacije v mestnem pa tudi primestnem delu Ljubljane. Ena od zanimivih lokacij, tako imenovani salaš, je bila v vasi Dolsko, v neposredni bližini Ljubljane."

DELOVANJE MSNZ NA GORENJSKEM

15. maj: generalmajor Drago Ožbolt je ob 14. uri sklical sestanek pomočnikov komandantov za zaledje v RŠTO. Ukaz zanj naj bi načelnik Generalštaba JLA izdal 14. maja 1990. Sestanka se je udeležil načelnik pokrajinskega štaba major Peter Zupan. Slapar in Zupan sta se dogovorila za večerni sestanek v Radovljici. Slapar je po telefonu seznanil tudi Bojana Šuligoja in Janka Stuška.

16. maj: v pisarni načelnika PŠTO so se brez vednosti drugih sestali Janez Slapar, poveljnik TO Gorenjske, Peter Zupan, načelnik štaba, in Bojan Šuligoj, poveljnik OŠTO Jesenice. Pogovorili so se o ukrepih, da bi orožje ostalo pod nadzorom štabov za TO, in se dogovorili, da bodo izdali pisni ukaz in naredili vse, da se orožje ne premesti. Obvestili so pristojne republiške in civilne organe, in sicer Janez Slapar sekretarja PO za splošno ljudsko obrambo za Gorenjsko Janka Rozmana in načelnika Uprave za notranje zadeve (UNZ) Ivana Hočevarja, Bojan Šuligoj pa predsednika Izvršnega sveta Jesenice. 16. maja pozno popoldan je to informacijo ob pomoči Staneta Dolanca sporočil v urad predsednika Predsedstva RS. To je bila hkrati tudi prva informacija, ki jo je prejel predsednik predsedstva Milan Kučan. Sestanek poveljnika TO Gorenjske s poveljniki občinskih štabov, na katerem so sprejeli formalni ukaz o premestitvi orožja v skladišča JLA, je takratni pomočnik za varnostne zadeve v PŠTO Damjan Vojko verjetno na zahtevo nadrejenega načelnika varnosti RŠTO snemal.

17. maj: Janez Slapar se je v republiškem centru za obrambno usposabljanje sestal z Jankom Stuškom, takratnim sekretarjem OK ZKS Radovljica in

poveljnikom 2./22. brigade TO. Predal mu je ukaz RŠTO, ki ga je Janko Stušek s svojimi pripombami in skoraj dobesednim prepisom povelja 18. maja objavil v časopisu Delo.

18. maj: RŠTO je zvečer po faksu izdal sporočilo, da se premeščanje orožja ustavi. Generalmajor Drago Ožbolt je zahteval, da se poveljnik Janez Slapar javi na RŠTO. Grozili so mu z ukrepi, ker ni izvršil ukaza in ker je obveščal strukture zunaj TO ter posredoval informacije v javnost. Grožnje je zatem ponovil še komandant TO RS generalpodpolkovnik Ivan Hočevar, ki je zahteval, da se Slapar javi pri njem. Povedal mu je, da umika predlog za njegovo imenovanje za poveljnika TO Gorenjske ob reorganizaciji.

Prvi sestanek Toneta Krkoviča in Janeza Slaparja, ko je Krkovič poklical in prosil za predstavitev, je bil v nedeljo, 19. avgusta, pred kavarno Creina v Kranju. Po predstavitvi in pogovoru sta odšla na sedež PŠTO, kjer je Tone predstavil nastajajoči projekt manevrske strukture. Še isti dan se je Slapar pogovoril s Petrom Zupanom. Zvečer je poklical Jelka Kacina, ki je bil namestnik Janeza Janše v RSLO. Dogovorila sta se za srečanje naslednje jutro pred njegovim odhodom v službo v Ljubljano. Seznanil se je s Krkovičevim projektom in ga prosil za podatek, ali sta projekt res odobrila tudi sekretarja Janša in Bavčar. Tonetu Krkoviču niso povsem verjeli, saj ni bil v strukturah TO. Bil je namreč predstojnik upravnega organa za ljudsko obrambo v Kočevju, od koder mu je JLA odpeljala orožje, last UO. Kacin je potrdil, da sta sekretarja Janša in Bavčar seznanjena s projektom, vendar naj ne bi bil zelo pomemben, po njegovem mnenju naj bi šlo za usposabljanje.

23. avgust: na poti na krajši dopust na Pag sta se Slapar in Peter ustavila pri Krkoviču v Kočevju. Pogovorili so se o projektu.

Konec avgusta in v začetku septembra je Slapar opravil pogovore s častniki TO, ki jih je vključil v projekt. Poleg Petra Zupana so bili v PŠTO še Roman Marguč, Ivanka Thaler in Miloš Bregar, drugi pa so se v projekt vključili za posamezne naloge, ki jih je Slapar ukazal kot poveljniki TO Gorenjske pokrajine. Na Jesenicah, v Radovljici, Kranju in Trzinu so bili nosilci projekta poveljniki TO občin, v Škofji Loki se je pridružil še Alojz Bogataj. Slapar je opravil pogovore s poveljniki 21. in 22. brigade TO ter njihovimi poveljniki bataljonov, poveljniki Koroškega, Škofjeloškega in protidesantnega odreda ter poveljniki enot za protispecialno delovanje. Dogovorili so se, da bodo, če bo treba, ukrepe vlade zavarovali z bojno uporabo enot, ki so jim poveljevali. Da bi ohranili dovolj orožja, niso zamenjali organizacijske strukture, temveč načrtovali redne, izurjene enote TO, ki so bile popolnjene z orožjem.

Slapar in Krkovič sta imela sestanek v Radovljici. Krkovič je prosil za pomoč v orožju. Štabi TO so po ukazu poveljnika Slaparja predali večje količine orožja republikemu načelniku MSNZ Krkoviču.

18. september: načelniki MSNZ Gorenjske so se sestali na Občinskem štabu za TO Jesenice in se dogovorili za nadaljnje priprave. Na sestanku je sodeloval tudi Milan Klemenčič, koordinator med MSNZ in milico na Gorenjskem.

25. september: organiziran je bil sestanek z načelniki MSNZ Gorenjske na Jesenicah, na katerem so podelili odločbe o imenovanju občinskih načelnikov MSNZ.

29. ali 30. september: Tone Krkovič je zahteval sestanek. V zunanji restavraciji Brioni v Kranju so se sestali Krkovič, Slapar in Zupan. Krkovič je zahteval vračilo dokumentov MSNZ, ker po njegovih zagotovilih po prevzemu pristojnosti nad TO manevrska struktura ni bila več potrebna. Projekt MSNZ na Gorenjskem je bil končan.

30. september: Tone Krkovič je na sedežu RSLO sklical sestanek načelnikov MSNZ, vendar na sestanek ni povabil predstavnika MSNZ Gorenjske.

4. oktober: minister Bavčar je razpustil enote MSNZ in jih podredil TO. Poročilo o tem je objavil na tiskovni konferenci v Ljubljani.

Janez Slapar o Projektu MSNZ v dokumentarnem filmu Operacija 2-1-13-62:

"Pod svojim nadzorom smo obdržali nekaj več kot 4000 kosov orožja, kar je bilo približno 40 odstotkov vseh količin orožja na Gorenjskem. To orožje se je potem vseskozi varovalo, tudi s stražo Teritorialne obrambe.

V strukturi Narodne zaščite so sodelovali domala vsi zaposleni v štabih za Teritorialno obrambo in ves vodilni oziroma poveljujoči kader rezervnih enot za Teritorialno obrambo. To pomeni, da težav v zvezi z organiziranjem Narodne zaščite v tistem obdobju na Gorenjskem nismo imeli, saj je v tem projektu dejansko sodelovala večina zaposlenih."

PŠTO Gorenjske v Kranju. V objektu je bilo priročno skladišče orožja in streliva.

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ GORENJSKE
POKRAJINE IN NAČELNIKI OBČINSKIH
ŠTABOV MSNZ**

*Janez Slapar,
načelnik PŠ MSNZ
Gorenjske pokrajine*

*Milan Klemenčič,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Peter Zupan,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Anton Rešek,
načelnik OŠ MSNZ
Kranj*

Pri ustanavljanju in delovanju Manevrske strukture narodne zaščite na Gorenjskem so iz vrst milice sodelovali naslednji vodstveni delavci UNZ in komandirji postaj milice s splošnim delovnim področjem:

- Ivan Hočevar, načelnik UNZ Kranj;
- Jože Ajdišek, načelnik inšpektorata milice UNZ Kranj;
- Milan Klemenčič, inšpektor na inšpektoratu milice in poveljnik PEM UNZ Kranj;
- Gabrijel Javor, inšpektor inšpektorata milice in namestnik poveljnika PEM UNZ Kranj;
- Zvone Korenjak, vodja materialno-tehničnih zadev in v poveljstvu PEM UNZ Kranj;
- Stanislav Ficko, komandir postaje milice Kranj;
- Brane Virant, komandir postaje milice Škofja Loka;
- Egon Cokan, komandir postaje milice Tržič;
- Alojz Mihelčič, komandir postaje milice Radovljica;
- Ludvik Zupančič, komandir postaje milice Jesenice.

*Bojan Šuligoj,
načelnik OŠ MSNZ
Jesenice*

*Alojz Bogataj,
načelnik OŠ MSNZ
Škofja Loka*

*Janez Koselj,
načelnik OŠ MSNZ
Radovljica*

*Janez Ude,
načelnik OŠ MSNZ
Tržič*

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
GORENJSKA POKRAJINA**

Priimek in ime	Številka priznanja
ALIČ Anton	1001
ANZELJC Marjan	1002
AŽMAN Stanislav	1003
BALDERMAN Bor	1004
BALDERMAN Boštjan	1005
BENČINA Janez (Ivo)	1006
BERGANT Janez	1008
BERTONCELJ Boris	1009
BOGATAJ Alojzij	1010
BOGATAJ Janez	1011
BOHINC Jože	1012
BREGAR Miloš	1007
CENČEK Ciril	1013
CVETEK Janez	1014
ČEBULJ Blaž	1015
ČELESNIK Srečko Marijan	1016
ČRMELJ Darjo	1017
DEŽMAN Anton	1018
DOLŽAN Janez	1019
DOMITROVIĆ METUL Danilo	1048
ERLAH Franc	1020
ERŽEN Gabrijel	1021
FICKO Stanislav	1022
FOJKAR Rudolf	1023
FRANKO Miroljub	1024
GROS Vinko	1025
JAKLIČ Andrej	1026
JAKOPIČ Drago	1027
JARC Ivan	1028
JURJEVČIČ Karol	1121
KALAN Pavel	1029
KALIŠNIK Franc	1030
KAVAR Miroslav	1031

KLINAR Ciril Tomaž	1034
KLINAR Jožef	1032
KLINAR Marjan	1033
KLOFUTAR Jože	1352
KOBENTAR Janez	1035
KOKALJ Jože	1036
KOSELJ Janez	1037
KOVAČIČ Janko	1038
KOVAČIČ Marko	1039
KRČELJ Drago	1040
KRISTAN Zoran	1041
LAKNER Štefanija	1042
LANGERHOLC Franc	1043
LEGAT Nikolaj	1044
MALAVAŠIČ Mirko	1045
MANDELIC Iztok	1046
MARGUČ Roman	1047
MOŠTROKOL Dušan	1049
MULEJ Zvonko	1050
OBLAK Stanislav	1051
OLAJ Jožef	1052
OSTERMAN Andrej	1053
PEHARC Andrej	1054
PERIC Rudolf	1055
RAKOVEC Jože	1056
RAMŠAK Božidar	1057
RAZTRESEN Mihael	1058
REŠEK Anton	1059
REŽEK Vili	1060
SINKOVIČ Jožef	1061
SITAR Gaber	1062
SLAPAR Janez	1122
SLATNAR Peter	1063
SMOLE Janez	1064
SMUKAVEC Janez	1123
SODJA Franc	1065
SODJA Jože	1066
SODJA Lovrenc	1067
SRČIČ Alojz	1068
SRPČIČ Franc	1069
STEGNAR Janez	1070
STRITIH Anton	1071
STROJAN Janez	1072
STRŽINAR Alojz	1073
SUŠNIK Marjan	1074
SVETINA Vojko	1075
SVOLJŠAK Nikolaj	1076

ŠEGA Polonca	1080
ŠMEJIC Janez	1077
ŠMID Jaka	1351
ŠTULAR Jožef	1079
ŠULIGOJ Bojan	1078
TEROPŠIČ Jože	1081
THALER Ivana	1082
TIŠLER Franc	1083
TIŠLER Jožef	1084
TROHA Janko	1085
TRUDEN Darko	1124
TUŠAR Leon	1086
UDE Janez	1087
VIDIC Jakob Janez	1088
VIRANT Branko	1089
VOJVODA Vojko	1090
ZADNIK Rudolf Franc	1091
ZADNIKAR Drago	1092
ZUPAN Marjan	1093
ZUPAN Milan	1094
ZUPAN Peter	1095
ZUPANČIČ Ludvik	1096
ŽAGAR Rado	1097
ŽUGELJ Martin	1098

Skrivno skladišče orožja in streliva na Planini pod Golico, za katerega je bil odgovoren Drago Jakopič

Hotel Creina, Kranj. Lokacija prvega srečanja med Tonetom Krkovičem in poveljnikom 3. PŠTO Gorenjske Janezom Slaparjem, poznejšim načelnikom MSNZ za Gorenjsko.

Gospodarsko poslopje Zupanovih v Praprošah 17, kjer je bilo shranjenih 180 kosov pehotnega orožja in 10.000 kosov streliva

DELOVANJE MSNZ NA DOLENJSKEM

Obdobje pred vojno za osamosvojitve Slovenije 1991 ima z vojaškega vidika dve značilnosti. Prva je nastajanje Manevrske strukture narodne zaščite in druga oblikovanje Teritorialne obrambe Slovenije kot slovenske vojske. Nastajanje MSNZ je imelo pravno podlago v okviru takratne zakonodaje s področja obrambe, ki je opredeljevala Narodno zaščito kot posebno obliko obrambno-zaščitne organiziranosti v Sloveniji. MSNZ je pomenila oblikovanje skupin in enot, ki so bile enotno vodene z državnega vrha. Pripravljeni so bili načrti delovanja skupin. Oblikovana so bila skrivna odlagališča orožja. Glavni cilj je bil zavarovati plebiscitarno odločitev Slovencev za samostojno Slovenijo z orožjem, če bo to potrebno. Na Dolenjskem je MSNZ vodil Rade Klisarič.

Pomembni dogodki v procesu nastajanja in razvoja MSNZ na Dolenjskem

Maj 1990

Začne se ustanavljanje MSNZ na Dolenjskem, poteka pa tudi prvi sestanek Antona Krkoviča, Radeta Klisariča in Boruta Usenika.

Sekretariat za obrambo je ustanovil enoto, ki je do vojne opravljala naloge zaščite evidenc nabornikov, ki jih je JLA hotela prevzeti s silo, ker je hotela samovoljno pozivati slovenske nabornike na služenje vojaškega roka.

Junij 1990

V Gotenici je potekalo zavarovanje objektov, v katerih je bilo shranjeno orožje. Rade Klisarič je o aktivnostih seznanil Albina Gutmana, Boruta Likarja, Boruta Usenika, Franca Povšeta in Boruta Novaka.

Julij in avgust 1990

Začelo se je ustanavljanje enot MSNZ in iskanje primernih lokacij za odlagališča orožja ter oblikovanje evidenc in načrtov. Pri tem so sodelovali Rade Klisarič, Albin Gutman, Borut Likar, Borut Usenik, Franc Povše, Borut Novak, Franc Dominko, Aleš Kulovec, Rado Cotič, Miro Kuljaj, Andreja Kapušin in Jože Kapušin.

September 1990

Potekali so prevozi orožja iz Gotenice v skrivna skladišča, priprava načrtov izvzema orožja TO iz skladišč JLA ter priprava in uporaba sistema varovanja ŠČIT, pri čemer so bili dejavni Rade Klisarič, Albin Gutman, Borut Likar, Borut Usenik, Franc Povše, Andreja Kapušin in Borut Novak.

Oktober 1990

4. oktobra 1990 so bili imenovani poveljniki pokrajinskih štabov za TO. Za vršilca dolžnosti poveljnika 2. PŠTO je bil imenovan takratni sekretar sekretariata za obrambo občine Novo mesto rezervni major Albin Gutman. Sledila je reorganizacija TO in MSNZ v enotno obrambno strukturo, ki je ohranila uveljavljeno in prepoznavno ime Teritorialna obramba Slovenije.

December 1990

17. decembra je bil v Kočevski Reki skupni postroj takratnih pripadnikov MSNZ in TO. To je bil postroj pripadnikov slovenske vojske, ki smo jo zaradi formalnih razlogov še pisali z malo začetnico.

Rade Klisarič o Projektu MSNZ v dokumentarnem filmu Operacija 2-1-13-62:

(naslova dodal A. M.)

Krkovič in Klisarič v gostilni Rojc v Laščah med Kočevjem in Novim mestom

"Ta gostilna je bila v bistvu glavna obveščevalna točka v Sloveniji, na kateri sva si s Krkovičem izmenjavala določene podatke. Jaz sem mu prinašal strogo zaupne podatke in dokumente, ki sem jih dobil od vojaškega KOS RŠTO. Za sestanke sva se dogovarjala po telefonu v obliki šifer, saj je bilo odkrito govorjenje zelo tvegano. On je na primer rekel: 'Dobiva se ob enajstih na starem mestu.' Takrat sem sedel v avto in dobila sva se tukaj. Če sva slutila, da nama kdo sledi, mi je dal signal z lučjo, ali pa jaz njemu. Obrnila sva avtomobile in eden za drugim krenila nekam v gozd, v naravo. Noč je bila naš zaveznik, tako kot vedno. Ponoči se manj vidi in sliši. Včasih se lahko sicer tudi več sliši, vendar če izbereš primerna mesta in kraje, lahko veliko izveš, vidiš in poveš. Tako smo ponoči delali, podnevi v pisarni pa spali. Enostavno smo se zaklenili v pisarno in spali.

Nekdanji načelnik varnostne službe RŠTO je odhajal v pokoj. Za njegovo mesto se je potegoval nek major, Slovenec po rodu, ki pa ni bil primeren samo zato, ker je bil Slovenec. Odločili so se za nekoga, ki je bil že upokojen. Takrat so se tudi nekateri moji prijatelji temu uprli. Zdelo se nam je, da iz tega ne bo nastalo nič dobrega. Hodil sem na sestanke organov KOS in varnostne službe TO, na katerih smo se pogovarjali o določenih ljudeh. Naši vodilni so nas opozarjali na to, da se je treba nekaterih ljudi paziti, druge pa da bi bilo treba spremljati in na koncu tudi zapreti. Če tak posameznik ni bil primeren za njih, je bil toliko bolj zame. Tako smo pridobivali kader za kasnejšo MSNZ."

Po pokrajinah stanje ni enako, ponekod se začne septembra, ponekod je glavno delo že opravljeno

"Na Dolenjskem je organizacija stekla kmalu po tem,

ko sva s Krkovičem navezala tesne stike. Že okrog 15. julija smo imeli organizirane enote, za katere pa še nismo vedeli, kako se bodo imenovali. Šele potem smo zvedeli, da so te enote poimenovane MSNZ. Zbranih je bilo približno 450 pripadnikov. Čez nekaj dni jih je bilo že blizu 1000. Nato se je število po dnevih naglo večalo.

Po drugih pokrajinah se je to dogajalo šele sredi ali konec avgusta. Pri nas je bilo vse skupaj povečini organizirano že julija."

Stanovanjska hiša (označena) Žarka in Milke Krese na Težki vodi, skrivno skladišče orožja in streliva

Pendrek bar, lokal v Novem mestu, kjer so organizatorji MSNZ na Dolenjskem izmenjavali obveščevalne podatke in se dogovarjali za nadaljnje naloge

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ DOLENJSKE
POKRAJINE IN NAČELNIKI OBČINSKIH
ŠTABOV MSNZ**

*Borut Novak,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Rade Klisarič,
načelnik PŠ MSNZ
Dolenjske pokrajine*

*Borut Usenik, namestnik
načelnika PŠ MSNZ*

*Albin Gutman,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ Dolenjske
pokrajine*

*Franci Povše,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Rade Cotič,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ Dolenjske
pokrajine*

*Roman Šiško,
načelnik OŠ MSNZ
Trebnje*

*Aleš Kulovec,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ Dolenjske
pokrajine*

*Franc Dominko,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ Dolenjske
pokrajine*

Stanovanjska hiša Mira Kuljaja v Gabrju, v kateri je bilo skrivno skladišče orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
DOLENJSKA POKRAJINA**

Priimek in ime	Številka priznanja
BABIČ Marjan	900
BLATNIK Marjan	907
BOŽIČ Jože	902
COTIČ Radoslav	903
DOMINKO Franc	904
GORENC Stojan	905
GRČIČ Zlatan	906
GUTMAN Albin	1430
HENIGMAN Žarko	901
JARM Stanko	908
KAPUŠIN Andreja	909
KAPUŠIN Jože	910
KLISARIČ Rade	1118
KOBETIČ Branko	911
KOVAČIČ Jožef	912
KRALJ Pavel	913
KRESE Žarko	914

KULJAJ Miran	915
KULOVEC Aleš	1107
NOVAK Zvonimir	916
POVŠE Stane	917
ROŽANC Zvonko	918
ŠAŠEK Dušan	919
ŠIŠKO Roman	1119
ŠTAJDOHAR Franc	920
ŠUKLJE Anton	1120
USENIK Borut	1106
ŽAGAR Peter	921

V jašku svoje delavnice je imel Jože Božič iz Dolnjega Suhorja skrito večjo količino orožja in streliva.

V Birčni vasi je bilo pri družini Žagar skrivno skladišče orožja in streliva za potrebe MSNZ Dolenjske.

ORGANIZIRANOST MSNZ V POKRAJINI LJUBLJANA OKOLICA

Prvi stiki med organizatorji MSNZ na republiški ravni, torej med Krkovičem in Beznikom, ter poznejšim vodstvom MSNZ v pokrajini Ljubljana okolica so bili vzpostavljeni že 28. maja 1990 v Kočevju. Čeprav je bilo tisto poletje precej sestankov, je bila dejavnost na pokrajinski ravni v celoti organizirana šele 28. avgusta 1990.

Takrat je bil dokončno vzpostavljen pokrajinski štab MSNZ, v katerem so bili Gabrijel (Elo) Rijavec, načelnik, Bojan Končan, namestnik, Boris Mikuš, pomočnik, in Konrad Krašek iz UNZ Ljubljana okolica kot koordinator.

Pokrajinsko vodstvo MSNZ, ki je zelo dobro poznalo kadrovske strukture takratne Teritorialne obrambe in drugih struktur z obrambnega področja po svojih občinah, je določilo organizatorje po občinah, ti pa so organizirali dejavnost MSNZ znotraj svojih pristojnosti.

Glede na kadrovske in druge značilnosti so po občinah določili dve do tri osebe. Pri izbiri najodgovornejših posameznikov v občinah sta veljala načelo trojk in obvezen konsenz vseh treh pokrajinskih organizatorjev.

Izjema je bila občina Kočevje, ki je v tem času imela poseben status in je bila izločena iz pokrajine Ljubljana okolica.

Zaradi stališča, da bo organiziranost v pokrajini temeljila na trojkah, se je pokrajinsko vodstvo zavedalo,

da v začetno organizacijo ne bo mogoče vključiti vsega primerne kadr. Za nosilce aktivnosti po občinah so bili na začetku določeni le tisti, ki jim je vodstvo popolnoma zaupalo. Nekateri posamezniki pa so zaradi osebnih razlogov odklonili sodelovanje.

V pokrajini je bilo v projekt MSNZ vključenih 122 oseb (brez pripadnikov organov za notranje zadeve), ki so vzpostavile in zagotavljale pogoje za delovanje enot, oblikovanih ne glede na ustaljene, takrat veljavne institucije.

Hkrati s kadrovskim popolnjevanjem je bila vzpostavljena evidenca razpoložljivega orožja po občinah.

Skladno z oceno tveganja, ki je temeljila na domnevah o tem, kako se bo nasprotnik obnašal in kako bi lahko ukrepal, je bil na pokrajinskem štabu pripravljen tudi razdelilnik dobljenih minskoeksplozivnih sredstev in orožja.

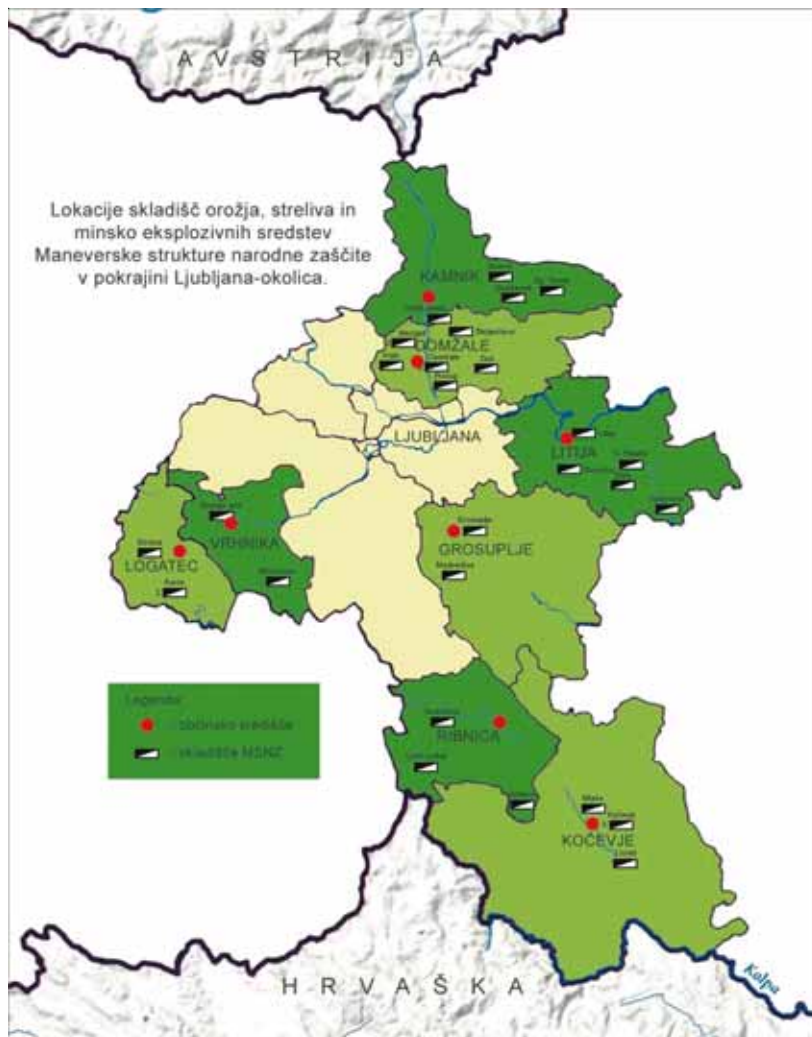
Večina sredstev je bila običajno najprej dostavljena do ene od dveh javk v pokrajini (Domžale in Grosuplje), od tam pa je potekal prevoz po načelu "k sebi".

Vsi prevozi so bili najmanj dvakrat varovani, in sicer neposredno z oboroženimi pripadniki, ki so sodelovali pri prevozu in s pripadniki organov za notranje zadeve (ONZ), ter operativno, tudi s pripadniki ONZ, o čemer pa se največkrat ni vedelo. Prevozi ali prenosi orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev na mikrolokacije so potekali v strogi tajnosti. Zaradi naključnega dogodka, spleta okoliščin ali suma, so bili minskoeksplozivna sredstva in orožje, večkrat preseljeni na novo lokacijo.

Kljub sumom, pomislekom in naključjem v času delovanja MSNZ in pozneje nobena aktivnost MSNZ v pokrajini ni bila izdana niti kompromitirana oziroma ni bila kako drugače odvzeta veljava.

Na območju Pokrajinskega štaba MSNZ Ljubljana okolica je bilo sodelovanje med pripadniki MSNZ in milice zelo dobro. Na občinski ravni so delovali naslednji koordinatorji med MSNZ občine in milico:

- občina Domžale: Janez Rozman,
- občina Grosuplje: Roman Klopčič,
- občina Kočevje: Mirko Ješelnik,
- občina Litija: Mirko Popler,
- občina Kamnik: Franc Potočnik,
- občina Vrhnika: Ivan Hvala,
- občina Logatec: Zdravko Godnjavec,
- občina Ribnica: Slavko Majerič.

Skrivno skladišče orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev na Rudniku v Kočevju, zanj je bil odgovoren Miha Vresk

Skrivno skladišče orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev v Gasilskem domu Grosuplje

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ LJUBLJANA
OKOLICA IN NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV
MSNZ**

*Konrad Krašek,
koordinater med milico in
PŠ MSNZ*

*Elo Rijavec,
načelnik PŠ MSNZ
Ljubljana okolica*

*Bojan Končan,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Boris Mikuš,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Dominik Grmek,
načelnik OŠ MSNZ
Domžale*

*Jože Prvinšek,
načelnik OŠ MSNZ
Vrhnika*

*Boris Zakrajšek,
načelnik OŠ MSNZ
Kamnik*

*Rihard Urbanc,
načelnik OŠ MSNZ
Litija*

*Niko Glavatovič,
načelnik OŠ MSNZ
Logatec*

*Peter Levstek,
načelnik OŠ MSNZ
Ribnica*

*Darko Čop,
načelnik OŠ MSNZ
Kočevje*

*Vinko Blatnik,
načelnik OŠ MSNZ
Grosuplje*

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
LJUBLJANA OKOLICA**

Priimek in ime Številka priznanja

ABRAMOVIČ Josip	413
AMBROŽIČ Andrej	386
ANTIČEVIČ Anton Silvester	428
ANŽIN Karol	374
ARH Tone	429
ARKO Jože	390
BALANT Marjan	387
BALOH Rudolf	401
BAMBIČ Janez	436
BENEGALIJA Miran	415
BLATNIK Vinko	1179
BLEJEC Tomaž	360
BOGATAJ Venceslav	430
BROZOVIČ Igor	1418
CARL Franc	1180
CERAR Božidar	375
ČERIN Janez	441
ČOP Darko	1182
ČOP Matilda	1181
ČUK Jakob	433
FARKAŠ Vincenc	400
FRONTINI Jožef	402
GLAVATOVIČ Nikola	1183
GRABRIJAN Viktor	417
GREGORIČ Janez	367
GRMEK Dominik	1184
HABE Franc	377
HRIBAR Janez	379 in 380
HUČ Roman	1419
JESENKO Anton	442
JORAS Anton	434
KAPLJA Miro	418
KONČAN Bojan	1186
KONČAN Janez	1185

KONJAR Marko	423
KOŠMRLJ Branko	440
KOVAČ Stane	382
KOZINA Borut	1609
KRALJ Miran	366
KRES Ivanka	1420
KRIŽELJ Ciril	1421
KRŠINAR Branko	316
KUCLER Vinko	443
KUŠAR Janez	357
KUZMA Danijel	391
KVAS Igor	1422
LAVRIČ Roman	410
LENART Ivan	422
LESJAK Janez	385
LEVSTEK Dušan	439
LEVSTEK Peter	1187
LIPOVŠEK Franc	363
LOGAR Andrej	427
LOVŠE Ivan	421
MALI Franc	420
MALNAR Živko	412
MARC Tomo	358
MARTINJAK Janez	1188
MIHELIČ Franc	435
MIKUŠ Boris	1189
MOLK Jožef	801
NAGODE Franc	431
NARAT Jože	362
NARAT Milan	356
NIKOLAVČIČ Karel	444
NOGRAŠEK Janez	426
OPARA Darko	361
PERŠ Emil	408
PESTOTNIK Srečko	396
PETJE Radovan	419
PICHLER Alojz	383
PIRNAT Janez	373
PODOBNIK Franc	432
PODRŽAJ Viljem	389
POHLIN Marjan	372
POLJANŠEK Marjan	394
POLOVIČ Jože	1190
PRVINŠEK Jože	1191
RAČKI Anton	403
RAČKI Jože	1192
RAJGELJ Tomaž	392

RIJAVEC Gabriel	1193
ROŽMAN Anton	381
RUS Rudolf	437
SAMSA Filip	438
SEMPRIMOŽNIK Franc	371
SENICA Marko	368
SEVLJAK Stanislav	1194
SKUBIC Janez	388
SMREKAR Anton	384
SOTLAR Jožef	424
STELE Janez	370
STOPAR Miran	365
SUHADOLNIK Franjo	795
ŠIMENC Janez	399
ŠTRUKELJ Franc	364
ŠUŠTERŠIČ Jože	802
TOŠAJ Dušan	1195
TRAMPUŽ Marko	359
URANKAR Janez	395
URBANC Matjaž	1423
URBANC Rihard	1196
VOGLAR Martin	378
VOLF Franc	409
ZAKRAJŠEK Boris	1197
ZORE Rudolf	393
ZUPAN Bogdan	369
ZUPANČIČ Božo	1424
ŽAGAR Milan	411
ŽAVBI Stanislav	397
ŽIBERT Filip	398

Skrivno skladišče orožja in streliva v Livoldu pri Kočevju, zanj je bil odgovoren Vincencij Farkaš

Skrivno skladišče orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev na Rudniku v Kočevju, zanj je bil odgovoren Miha Vresk

Skrivno skladišče orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev v Domžalah. Iz tega skladišča so bila sredstva pozneje prepeljana na več lokacij na območjih občin Domžale, Kamnik in Litija.

DELOVANJE MSNZ VZHODNOŠTAJERSKE POKRAJINE

Snovalci, organizatorji in pripadniki MSNZ leta 1990 pravimo, da smo uporniki z razlogom. To je bil in bo naš moto.

Leta 1990 so Teritorialno obrambo Vzhodnoštajerske pokrajine razorožili lastni poveljniki po ukazu, ki je prispel iz takratnega RŠTO s podpisom generala Ožbolta. Zakaj so to storili, vedo le oni. So ubogali iz strahu ali so bili celo prepričani, da ravnajo prav? Očitno so ocenili, tako kot nekateri menijo še danes, da se uporništvo ne "splāča". Priznam, da se vsaj pri tem niso motili.

Zakaj smo se uprli?

Bili smo vojaki slovenske TO, zvesti svojemu narodu in državni oblasti, ki je bila izbrana na svobodnih volitvah.

Verjeli smo v pravico do samoodločbe in lastne poti v prihodnost.

Vedeli smo, da smo sposobni in da moramo organizirati vojaško obrambo za zavarovanje slovenske osamosvojitve.

To smo tudi dokazali.

Orožje, ki so nam ga odvzeli, smo si z drznimi akcijami pridobili nazaj in ga z opremo ter strelivom razmestili v skrivna skladišča, potem pa organizirali, oborožili in opremili štabe ter enote MSNZ. Že leta 1990 smo v Vzhodnoštajerski pokrajini pripravili načrte za obrambo naše pokrajine ob morebitnem napadu JLA. Po teh načrtih smo leto pozneje tudi vodili vojno in zmagali. Premagali smo JLA. Seveda ne sami. Z nami

je bila večina Slovencev, enotnih kot le redkokdaj v boju za samostojno Slovenijo.

Ko so našega rojaka dr. Vekoslava Grmiča vprašali, kakšna je temeljna dilema današnjega človeka, je odgovoril biti ali imeti. To je tudi moja in naša dilema leta 1990.

Biti zvest svojemu poklicu in narodu ter se upreti ali imeti mir in varnost v zavetju JLA ter odtujene zvezne oblasti.

Prav smo izbrali in ponosni smo. Čeprav nas nihče ne hvali, smo srečni, ker smo preprečili vojno opustošenje slovenske države in razmah sovraštva ter našim otrokom in vnukom omogočili srečno otroštvo. To je naša nagrada in tolažba.

Načelnik
PŠ MSNZ VŠP 1990,
mag. Marjan Fekonja

Skrivno skladišče orožja, streliva in minkoeksplozivnih sredstev za potrebe OŠ MSNZ Ruše v srednji kemijski šoli Ruše. Nadzor nad skladiščem sta imela pripadnika stalne sestave TO Ruše.

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ
VZHODNOŠTAJERSKE POKRAJINE IN
NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV MSNZ**

*Bojan Lunežnik,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Marjan Fekonja,
načelnik PŠ MSNZ
Vzhodnoštajerske
pokrajine*

*Andrej Kocbek,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Venčeslav Ogrinc,
načelnik OŠ MSNZ
Maribor*

*Marjan Strehar,
načelnik OŠ MSNZ
Slovenska Bistrica*

*Stane Žitnik,
načelnik OŠ MSNZ
Ptuj*

*Vladimir Maher,
načelnik OŠ MSNZ
Pesnica*

*Anton Sračnik,
načelnik OŠ MSNZ
Ruše*

*Peter Leopold,
načelnik OŠ MSNZ
Lenart*

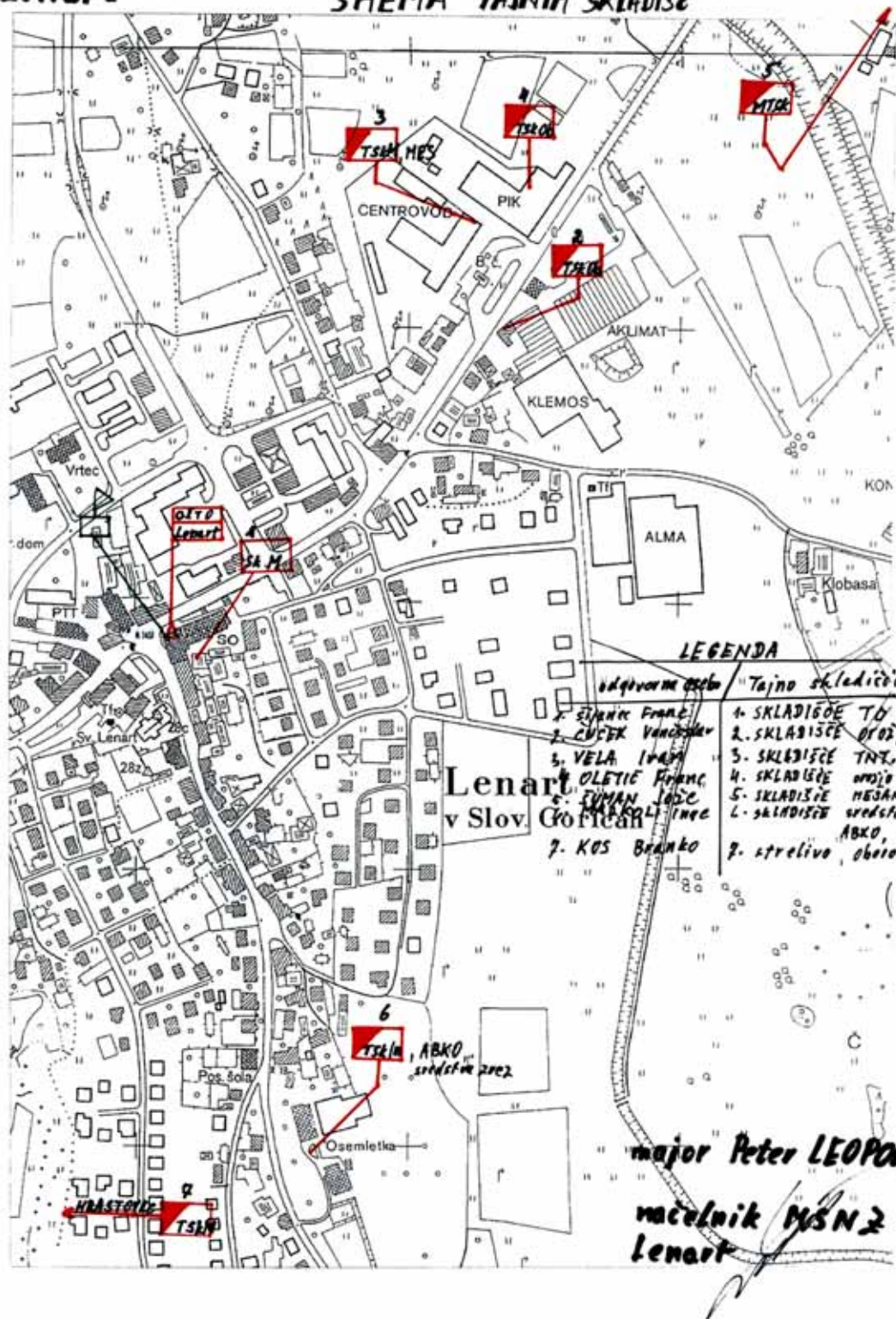

*Miran Fišer,
načelnik OŠ MSNZ
Ormož*

**MSNZ
Lenart**

HEMA TAJNIH SKLADIŠČ

**VOJAŠKA SKRIVNOST
STROGO ZAPRNO**

Karta skrivnih
skladišč OŠ
MSNZ Lenart

Skrivno skladišče orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev na kmetiji Črnko, Jereninski vrh 5. Za varnost je skrbel Srečko Črnko z ženo Jožico.

Skrivno skladišče orožja in streliva za potrebe Občinskega štaba MSNZ Ruše v tovarni Jeklo Ruše, za katerega sta bila odgovorna Ivan Svenšek in Stanko Repolusk

Na območju Vzhodnoštajerske pokrajine je sodelovanje med MSNZ in milico potekalo na vseh ravneh. Poleg koordinatorskega na pokrajinski ravni in njegovega namestnika Marjana Ferka so bili imenovani tudi koordinatorski na občinskih ravneh. Na občinskih ravneh so bili koordinatorski za Maribor Stanislav Mlakar, za Slovensko Bistrico Marjan Korenjak, za Ptuj Miloš Čuš, za Pesnico Milan Vogrinec, za Ruše Mirko Ploj, za Lenart Alojz Breznik in za Ormož Jurij Ferme.

Na podstrešju hiše na kmetiji Truntič, Gačnik 14, je bilo skrivno skladišče orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev. Za varnost sredstev je skrbel Bogdan Truntič z ženo Alenko.

Skladišče OŠ MSNZ Ptuj, TGA-TALUM Kidričevo, v katerem je bilo shranjeno orožje in strelivo

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
VZHODNOŠTAJERSKA POKRAJINA**

Priimek in ime Številka priznanja

AHEJ Irena	1250
ANŽEL Miran	1552
BELŠAK Metod	1251
BERA Ernest	1553
BOGŠA Jožef	1252
BOHAK Karol	1554
BOHAK Ludvik	1555
BOLCAR Tomaž	1253
BRBRE Stanislav	1556
BREZNIK Alojz	355/125
BREZOVŠEK Zdravko	745
BRUMEC Stanislav	1557
BUKOVEC Mihalj	1108
BURGAR Bojan	343
CEHNAR Srečko	753
ČEPE Martin	1558
ČERNČEC Janez	1254
ČRNKO Srečko	755
ČUČEK Venčeslav	1255
ČUŠ Roman	354
DOVNIK Vincencij	752
EDER Ivan	719
ESIH Ivan	1559
FABRICI Pavel	1256
FEKONJA Marjan	1257
FERK Ivan	729
FIŠER Miran	1109
FREŠER Silvo	1560
FREŠER Vladko	-
GAŠPARIČ Jernej	1561
GERM Peter	1562
GODEC Andrej	730
GORIČAN Jožef	742
GORJAK Franc	1258

GOSAK Srečko	1563
GRADIŠNIK Bruno Božo	1259
GREGORIČ Robert	1564
GUBENŠEK Samuel	732
HITER Marjan	1565
HUMAR Danica	1566
JAKOP Štefan	1567
JURŠA Jožef	353
JUSTINEK Franc	1568
KALIČ Marjan	1569
KMETEC Danilo	1260
KOCBEK Andrej	1110
KOČIČ Zorica	1570
KOLARIČ Ivica	1571
KORBAN Jože	1572
KOS Branimir	1261
KOVAČIČ Ivan	733
KOZJEK Radigoj	1573
KRUDER Borut	1574
KRUŠIČ Miran	736
LEOPOLD Peter	1111
LESKOVAR Alojz	738
LUNEŽNIK Jožef	1575
LUNEŽNIK Martin	1576
MAHER Vladimir	1112
MAHORIČ Milan	1262
MAJCEN Darja	1263
MARKOLI Inge	1264
MAUČIČ Franček	1265
MAVSAR Marijana	722
MEŠKO Stanislav	349
MURKO Jožef	346
NAVODNIK Mirko	-
NIKL Peter	336
NOVAK Mirko	338
OGRINC Venčeslav	1113
OLETIČ Franc	1266
OTOREPEC Štefan	750
OZMEC Milko	1577
PEČAN Julij	1578
PEČAR Borut	1579
PEČOVNIK Jožef	1580
PEČOVNIK Vincenc	1581
PESNIK Jože	725
PIŠEK Franc	1582
PODLESEK Marjan	714
POPOVIČ Milorad	721

POSARIČ Branko	723
POSLEK Herman	747
POSLEK Jožef	1583
POŠ Zoran	342
PRAVDIČ Vladimir	1267
PRISLAN Jože	1316
RAJH Bojan	1584
REPNIK Alojz	737
REPOLUSK Stanislav	1585
ROŠKARIČ Karl Drago	1586
ROZMAN Jožef	1587
RUDOLF Franc	1588
SENICA Stanislava	352
SIMRAJH Alojzij	1589
SLANA Milan	344
SMOGAVEC Anton	741
SRAČNIK Anton	1114
STREHAR Branimir	739
STREHAR Gabriel	749
STREHAR Ivan	748
STREHAR Jožef	740
STREHAR Marijan	1115
STREHAR Rudi	1590
SVENŠEK Ivan	716
SVENŠEK Janko	345
ŠABEDER Srečko	754
ŠIJANEC Franc	351
ŠKOF Jožef	720
ŠKRLEC Jožef	1268
ŠOPINGER Zdenko	1591
ŠOŠTER Iztok	735
ŠPACAPAN Boštjan	1269
ŠPACAPAN Marjan	339
ŠTAJNBAHER Srečko	731
ŠUMAN Jože	1270
ŠVAJGER Branko	1592
TATALOVIČ Slobodan	1271
TERPIN Zdravko	717
TOPOLČNIK Alojz	744
TOPOLČNIK Edvard	1596
TRAMŠEK Maks	746
TRNŠEK Slavko	350
TRUNTIČ Bogdan	334
TURNŠEK Alojz	-
TUŠAK Frančišek	340
URIH Zlatko	718
VAHEN Andrej	715

VASA Branko	1593
VELA Ivan	1272
VERBANČIČ Mira	348
VERNIK Jožef	726
VEŠNAR Marjan	1594
VIDRIH Goran	724
VIDRIH Gorazd	1116
VORŠA Rudolf	734
VORŠIČ Srečko	341
VOVK Martin	1273
VRAČKO Ivan	335
VREČKO Leopold	1595
ZAFOŠNIK Karol	751
ZEMPLJIČ Aleksander	713
ŽINKO Franc	347
ŽIŠT Jožef	728
ŽITNIK Stanko	1117

Marjan Fekonja o Projektu MSNZ v dokumentarnem filmu Operacija 2-1-13-62:

"Med pol osmo in osmo uro zvečer sem prišel v Tepanje. Tam sta me že čakala dva predstavnika. Eden je bil Miha Butara, drugi pa je bil, predstavil mi ga je namreč Butara, Tone Krkovič. Takrat sem ga prvič videl. Ne vem, kdo je bil bolj v zadregi, on ali jaz. Začel mi je govoriti, zakaj je pravzaprav prišel. Odkrito moram priznati, da sem v tistem trenutku pozabil na Toneta Krkoviča in da se je v meni kot po tekočem traku začel odvijati nekakšen film ali predstava o tem, kaj pravzaprav vse to pomeni, kaj se lahko zgodi oziroma se bo zgodilo. Strah namreč nikomur ni tuj. Razlika je le v tem, da eni znamo strah obvladati, drugi pa ne. Takrat sem seveda najprej pomislil na družino in otroke, razmišljal sem o tem, kaj nam preti. Po srečanju v Tepanju sem odšel domov in začel razmišljati, kako bi stvari organizirali naprej. V vseh občinskih štabih sem izbral posameznike, ki sem jim resnico zaupal postopno in nikoli v celoti. Tako smo že v slabem mesecu in pol uspeli organizirati štabe Narodne zaščite v Mariboru, Slovenski Bistrici, na Ptuj, v Ormožu, Pesnici in Rušah. To pravzaprav niso bili štabi. To sta bila posameznik in njegov pomočnik ali pa skupina treh ljudi. In eden, dva ali trije smo delali vse te stvari."

DELOVANJE MSNZ ZAHODNOŠTAJERSKE POKRAJINE

O zelo odločnem ukazu o predaji orožja iz skladišč TO v skladišča JLA smo bili v TO Zahodnoštajerske pokrajine (ZŠP) seznanjeni 16. maja 1990 v rajonu Ponikve pri Šentjurju.

Za predajo orožja je bil določen kratek rok, in sicer 18. maj 1990 do 23. ure.

Akcija se je začela zelo hitro. JLA se je s svojimi vozili in moštvom pripeljala pred skladišče OŠTO Laško in Šentjur ter sama natovarjala orožje in strelivo.

V skladiščih TO Zahodnoštajerske pokrajine se je 19. maja dogajalo naslednje:

- PŠTO Celje in OŠTO Celje sta imela orožje shranjeno v objektih TO, ki so bili v vojašnicah JLA;
- OŠTO Laško in Šentjur pri Celju sta orožje predala in odpeljala v skladišča JLA;
- OŠTO Mozirje, Slovenske Konjice, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Žalec so orožje hranili v objektih TO in ga niso predali.

Takratni komandanti OŠTO so se predaji orožja večinoma uprli in o tem seznanili predsednike skupščin občin. JLA je zaradi neposlušnosti v TO izvedla ukrepe in grozila z zaporom.

Sredi julija 1990 me je poklical "Vojko" in mi napovedal sestanek s Tonetom Krkovičem. Prvo srečanje in pogovor o MSNZ sva imela 25. julija 1990 ob 16. uri na dvorišču gradu Tabor v Laškem. Po osnovni predstavitvi projekta in privolitvi v podrobnejšo predstavitev sva pogovor nadaljevala na terasi moje hiše v Vrhu nad Laškim. Na voljo mi je dal 48 ur, da se

odločim, ali sem pripravljen sodelovati. Moja odločitev je bila pritrdilna, vendar v tistem trenutku nisem bil popolnoma prepričan, da nam bo uspelo, kajti naše delo pri projektu MSNZ ni bilo legalno. Pripravljali smo dokumente za nemoteno delovanje, alarmiranje in tajni vpoklic vojnih enot, oblikovali skrivna skladišča itn. Kako resno je bilo takrat, se zavedamo šele zdaj. Morali smo hitro ukrepati in se odločiti, komu zaupati, da bi projekt na občinski ravni lahko uresničili. Po razmisleku sem se odločil za sodelavce TO, ki sem jim najbolj zaupal. Odločitev ni bila lahka in danes vem, da sem morda komu storil krivico, ker mu sprva nisem zaupal. Do začetka septembra 1990 smo oblikovali skupino za delo na obeh ravneh, del dokumentov in ocen je bilo že narejenih, pripravljanje elaboratov pa se je začelo predvsem septembra.

Na našem območju smo imeli več kot 6000 kosov orožja in strelivo za približno 3500 pripadnikov, za katere smo menili, da so se pripravljeni boriti. Nekaj skladišč smo preselili na skrivne lokacije, preostali del pa smo preselili jeseni, saj je bilo vse odvisno od pritiskov in dogajanj. Svoja skladišča smo varovali z vpoklicanimi pripadniki vojnih enot TO, ki so zaupano nalogo zelo vestno opravljali, kajti pripadnost je bila na najvišji ravni.

Septembra in tudi pozneje je skladiščnik v OŠTO Celje Božidar Sevšek prepeljal večje količine orožja iz skladišča, ki je bilo znotraj objektov JLA. Spretno je izkoristil dobre odnose s takratnimi upravitelji objektov in odlično poznavanje razmer.

Sestanki so potekali od avgusta do novembra, in sicer na različnih lokacijah, za katere so posamezni nosilci projekta menili, da so varne. Pri varovanju sestankov so nam pomagali tudi tajni sodelavci milice, ki so

delovali prek regijskega koordinatorja za celjsko območje Franca Bevca. Z Bevcem sva dobro organizirala in usklajevala sodelovanje med milico in MSNZ na regijski ravni ter tako zagotovila, da nasprotna stran ni izvedela za projekt.

Pomembnih dogodkov in osebnih doživetij, ki so se nam vtisnili v spomin, je veliko, zato je nemogoče vse zapisati. Poskušal sem pojasniti le nekaj pomembnejših dejstev iz takratnega obdobja.

Zahvaljujem se vsem, ki ste bili vključeni v projekt MSNZ in v njem delovali, predvsem pa svojim takratnim najbližjim sodelavcem, organizatorjem MSNZ.

Načelnik
MSNZ-90 za ZŠP,
Štefan Šemrov

V stavbi SIS v Laškem, Valvazorjev trg, je bil septembra leta 1990 tajni sestanek vodstva MSNZ Zahodnoštajerske pokrajine. V tej stavbi je bila tudi skrivna pisarna načelnika PŠ MSNZ Zahodnoštajerske pokrajine.

Na območju Zahodnoštajerske pokrajine je bilo sodelovanje med MSNZ in milico zelo dobro. Sodelovanje je potekalo na vseh ravneh. Poleg koordiniranega dela na pokrajinski ravni je potekalo tudi na občinskih ravneh. Koordinatorji aktivnosti pri milici na občinskih ravneh so bili za Celje Srečko Kroppe, Laško Alojz Miklaveč, Šentjur pri Celju Franc Kokot, za Slovenske Konjice Stanislav Skubic in Marjan Planinšek, Šmarje pri Jelšah Bernard Petenjek, Žalec Stanislav Veniger, Velenje Edvard Mlačnik in Karol Turk za Mozirje.

Grad Tabor Laško. Na dvorišču gradu sta se Tone Krkovič in Štefan Šemrov srečala prvič, da bi se dogovorila o projektu MSNZ.

Skladišče OŠTO Laško, kjer je bilo shranjeno strelivo, ki je bilo pripeljano iz Kočevske Reke

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ
ZAHODNOŠTAJERSKE POKRAJINE IN
NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV MSNZ**

*Franc Bevc,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Štefan Šemrov,
načelnik PŠ MSNZ
Zahodnoštajerske
pokrajine*

*Zlatko Vehovar,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Peter Einfald,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Vilibald Skrt,
načelnik OŠ MSNZ
Celje*

*Fran Kapun,
načelnik OŠ MSNZ
Laško*

*Bogdan Hvalc,
načelnik OŠ MSNZ
Šentjur pri Celju*

*Anton Kolar,
načelnik OŠ MSNZ
Slovenske Konjice*

*Boris Lojen,
načelnik OŠ MSNZ
Šmarje pri Jelšah*

*Zdenko Terpin,
načelnik OŠ MSNZ
Žalec*

*Jože Prislan,
načelnik OŠ MSNZ
Velenje*

*Marko Zidarn,
načelnik OŠ MSNZ
Mozirje*

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
ZAHODNOŠTAJERSKA POKRAJINA**

Priimek in ime Številka priznanja

ALEGRO Leopold	1274
AMIČ Vladislav	1407
AMON Stanislav	1275
ARBAJTER Dušan	1598
ARTELJ Vekoslav	710
BARAGA Jože	1276
BASTELJ Jožica	1408
BAUMAN Vinko	1409
BELE Avguštin	1277
BELOŠEVIĆ Milan	1278
BEŠKOVNIK Zdenko	1279
BOŽIČEK Jožef	1280
BREZNIKAR Anton	1281
BREZNIKAR Jožef	674
BUT Darko	1410
BUT Franc	1282
CEVZAR Jožef	695
CIJAN Vincenc	708
ČEPIN Dragan	1283
ČREMOŽNIK Viljem	707
ČREP Jožef	692
DORNIK Roman	676
DROZG Bogomir	1284
EINFALT Henrich	1285
EINFALT Peter	1286
FELICIJAN Slavica	1599
FINK Janez	1600
FINKŠT Marjan	678
FRIM Stanislav	1287
GABERC Betka	1411
GORNJAK Alojz	1288
GRKINIĆ Marija	1412
GROBELŠEK Anton	688
GROLEGER Alojz	1289

GUSIĆ Nadan Janez	690
HVALC Bogdan	1290
JAGODIČ Stanislav	1291
JUVAN Ivan	697
KADIŠ Jožef	1597
KAPUN Franc	669
KEBER Vladimir	1292
KELENC Štefan	670
KLOKOČOVNIK Zvonko	1293
KODRIČ Franc	1294
KOLAR Anton	1295
KORES Leopold	1296
KOS Damijan	711
KOŠMRLJ Peter	1297
KOTNIK Jožef	1601
KRAJNC Viktor	1413
KRAŠOVEC Alojzij	1298
KUK Janez	1299
KUNST Mirko	1300
KUZMAN Jožef	1602
LAVRINC Vincenc	671
LIKEB Anton	699
LIKEB Avgust	706
LOBNIKAR Karol	709
LOJEN Boris	1301
MAJCEN Daniel	1302
MARGUČ Avguštin	1603
MAROLT Jože	700
MAZEJ Melhior	698
MEDVED Ferdo	677
MIKEK Oto	682
MLAKAR Jožef	1303
MLAKAR Peter	680
MURŠIČ Marjan	1304
NAREKS Miroslav	1305
NUNČIČ Jožef	1306
OBREZA Ivan	667
OBRUL Martin	1307
PAČNIK Alojz	1308
PANTNER Dragotin	694
PAVLIČ Danijel	1309
PERNAT Viljem	1310
PETAN Rudolf	1311
PETELINEK Janko	1604
PIŽORN Emiljan	1312
PLAJH Marta	1313
PLANINC Boris	1314

PODVRŠNIK Boris	681
POTOČNIK Janez	1315
PUNČUH Božidar	1317
PUNGARTNIK Danijel	1414
PURNAT Nikolaj	679
RANČNIK Ivan	1605
RANČNIK Regina	1606
REZAR Jožef	666
ROBIČ Božo	683
SALOBIR Miran	684
SATLER Alojz	704
SATLER Daniel	705
SELIŠNIK Gorazd	1415
SEVŠEK Božidar	664
SINKOVIČ Franc	1416
SIVEC Branko	686
SKRT Vilibald	1318
SMOLE Stanislav	687
SOVIČ Franc	696
STRAŠEK Franc	1319
STRAŠEK Maksimiljan	1320
ŠEMROV Štefan	1321
ŠKODNIK Daniel	665
ŠPILJAK Darko	1417
TERBOVC Milan	1322
TERPIN Zdenko	1323
TRNEK Ivan	702
TRUPEJ Janez	672
ULČNIK Ivan	1324
VEHOVAR Zlatko	1325
VELENŠEK Dragotin	668
VIDMAJER Adi	703
VIDMAR Rudolf	1326
VIPOTNIK Zmago	1327
VOLK France	689
VRANJEK Mirko	701
WIMMER Davor	1328
WIMMER Henrik	673
ZAJC Ervin	693
ZAVRŠNIK Filip	712
ZIDANŠEK Anton	1607
ZIDARN Marko	1329
ŽERJAV Dušan	691
ŽVEPLAN Anton	675

Letališče Lajše pri Šoštanju, kraj prvega srečanja z bodočim načelnikom OŠ MSNZ Mozirje Markom Zidarnom

DELOVANJE MSNZ JUŽNOPRIMORSKE POKRAJINE

Večina orožja PŠTO Južnoprimske pokrajine je bila v skladiščih JLA, in sicer:

- v skladišču v Petroviji približno 80 odstotkov;
- v skladišču mejnega odseka v Sežani približno tri odstotke;
- v skladišču karavle Moretini približno tri odstotke;
- zunaj skladišč JLA je bilo približno pet odstotkov orožja, in sicer v skladišču na letališču Portorož približno pet odstotkov, v skladiščih organizacij združenega dela dva odstotka orožja;
- orožje, ki je bilo v tovarni Tomos in Luki Koper za potrebe omenjenih podjetij, je bilo že maja leta 1990 prepeljano v skladišče Petrovija, kjer je bilo zgrajeno novo skladišče za Južnoprimsko pokrajino;
- v Petroviji je bila shranjena večina orožja upravnih organov za ljudsko obrambo obalnih občin. Iz skladišča Petrovija je bilo izvzeto 440 avtomatskih pušk in 160 pištol. S tem orožjem so bile oborožene enote Južnoprimske pokrajine, ki so leta 1991 sodelovale v vojni za samostojno Slovenijo;
- 60 brzostrelk Pokrajinskega odbora za ljudsko obrambo Južnoprimske pokrajine je bilo prepeljanih v skladišče RSLO.

Dogovori za srečanje s Tonetom Krkovičem so potekali dolgo, najprej prek Boruta Usenika, pozneje pa neposredno z njim. Prvi sestanek je bil načrtovan na Obali, pozneje pa sta se Čuček in Krkovič dogovorila, da se sestaneta ob štirih zjutraj v hiši Pavličevih v Pudobu blizu Starega trga. Javka je bila na parkirišču pred blagovnico v Cerknici.

Krkovič je zamujal. Čuček ni vedel, kaj želi, mislil je, da potrebuje osebno uslugo. Poznala sta se še iz časov, ko je tudi Krkovič delal v Teritorialni obrambi, tam sta se tudi spoprijateljila ter včasih kakšno "ušpičila". Ko je Krkovič Čučku pojasnil, zakaj je želel govoriti z njim, je nalogo organiziranja MSNZ v Južnoprimski pokrajini sprejel. Odločil se je, da v projekt MSNZ vključi častnike, ki jim je zaupal. To so bili častniki stalne sestave Teritorialne obrambe Južnoprimske pokrajine. Povedal jim je, kakšne so razmere in kaj od njih pričakuje. Vsi izbrani so bili takoj pripravljeni sodelovati. Na začetku je bil najbolj dejaven Stane Ferjančič, ki je bil tudi Čučkov namestnik, pozneje pa se je v projekt zelo dejavno vključil Darko Andrejašič, operativni vodja vseh akcij MSNZ.

Prvi skupni sestanek z občinskimi načelniki MSNZ, namestnikom in pomočnikom je bil 20. avgusta 1990 v Lovski koči Gaberk nad Divačo.

Prva večja naloga, ki je bila tudi uspešno izpeljana, je vključevala prevoz orožja in minskoeksplozivnih sredstev iz Kočevske Reke v skladišče oddelka milice na Kozini.

Pozneje so dobili večjo količino orožja od Železniškega gospodarstva Ljubljana, ki je imelo orožje za potrebe svojih enot. Pomembno vlogo sta imela Milan Šajn in Virgilij Kontestabile.

Neposredno varovanje posameznih akcij in varovanje prevozov orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev so opravljali delavci milice. Koordinator med Čučkom in milico je bil Slavko Gerželj, ki je pri projektu sodeloval od začetka.

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ
JUŽNOPRIMORSKE POKRAJINE IN
NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV MSNZ**

*Slavko Gerželj,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Polde Čuček,
načelnik PŠ MSNZ
Južnoprimorske pokrajine*

*Darko Andrejašič,
pomočnik načelnika
PŠ MSNZ Južnoprimorske
pokrajine*

*Slavko Dekleva,
načelnik OŠ MSNZ
Izola*

*Stane Ferjančič,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Drago Božac,
načelnik OŠ MSNZ
Sežana*

*Henrik Čopi,
načelnik OŠ MSNZ
Piran*

*Andrej Koce,
načelnik OŠ MSNZ
Koper*

Na območju Južnoprimorske pokrajine je bilo sodelovanje med MSNZ in milico zelo dobro. Potekalo je na vseh ravneh. Poleg koordiniranega dela v pokrajini je potekalo sodelovanje tudi na občinskih ravneh. Pri milici so bili koordinatorji za Sežano Boris Gradič, Piran Ivan Klepac, za Koper Ivan Maras in v občini Izola Miloš Žulovec.

V lovski koči Lovske družine Gaberk, Kozlek nad Divačo, je bilo prvo skupno srečanje načelnika, namestnika in pomočnika PŠ MSNZ z načelniki OŠ MSNZ Južnoprimorske pokrajine. Srečanje je bilo 20. avgusta leta 1990.

Stražnica JLA Moretini, v kateri je bilo leta 1990 skladišče orožja in streliva protidiverzantskih enot Občinskega štaba za TO Koper. Poskus izvzema orožja za "usposabljanje" je poveljujoči oficir po posvetovanju z zastavnikom, ki je bil Slovenec, preprečil.

Truška 3. Za sodi, polnimi refoška, je bila skrita večja količina orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev. Stavba je bila last družine Lovrečič, za sredstva pa je skrbel Vojko Lovrečič.

Iz kurilnice Železniške postaje Divača je bila za potrebe MSNZ Južnoprimorske pokrajine prevzeta večja količina orožja. Orožje je bilo last Železniškega gospodarstva.

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
JUŽNOPRIMORSKA POKRAJINA**

Priimek in ime	Številka priznanja
ANDREJAŠIČ Darko	1125
BABIČ Zorko	1126
BOŽAC Drago	1128
BOŽAC Pino	1136
ČOPI Henrik	1129
ČRNAC Edo	1130
ČUČEK Leopold	1131
DEKLEVA Slavko	1132
DUJC Ivan	499
FERJANČIČ Stane	1133
FILIPUT Darko	490
GRIŽON Emil	496
HAUPT Božidar	488
JAGODIČ Davor	500
KLOBAS Adrijan	1134
KNEZ Vladimir	497
KOCE Andrej	1135
KORENIKA Miran	491
KOVAČ Zdravko	487
KUKANJA Davorin	504
LOVREČIČ Vojko	1136
LUKAČ Arnold Branko	501
MAHNIČ Ljubomir	495
MINGOT Franc	503
PAVLIČ Milan	492
RAVBAR Istvan	498
ROLIH Josip	502
STANČIČ Iztok	494
TOMAŽIČ Anton	505
VIDALI Roman	493

Skrivno skladišče orožja in streliva za potrebe MSNZ in milico iz Divače, Zavrhek 1. Skladišče je bilo na domačiji Ivana Dujca.

DELOVANJE MSNZ SEVERNOPRIMORSKE POKRAJINE

17. maja 1990 nas je nekdanja JLA razorožila. V Severnoprimorski pokrajini smo imeli orožje v skladiščih JLA ali svojih skladiščih, tako da smo omenjenega dne po znanih ukazih ostali brez vsega. Poleti 1990 nam je poveljnik Republiškega štaba za TO general Hočevar na dveh ali treh posvetih razlagal zvezno ustavo in zvezni zakon o ljudski obrambi ter dokazoval, da moramo izpolnjevati sklepe Predsedstva SFRJ, in ne Predsedstva Republike Slovenije. Zadnji posvet oziroma kolegij generala Hočevarja, na katerem smo bili zbrani predstavniki pokrajinskih štabov TO, je bil v začetku septembra 1990. Ponovno nas je prepričeval, da slovensko vodstvo deluje samostojno in ne upošteva ustave in zveznih zakonov.

Med odmorom za malico mi je kolega Miha rekel, naj mu dam svojo telefonsko številko. Povedal mi je, da me bo poklical in obiskal eden "naših". Zvečer me je "neznanec" res poklical in se predstavil za Toneta. Dogovorila sva se, da se dobiva naslednji dan ob 11. uri na Zemonu.

Točno ob 11. uri je neznanec pridrvel z golfom rdeče barve. Po kratki predstavitvi sva se odpeljala na pijačo v Vipavo. Ko mi je začel govoriti in razlagati, sem opazil, da mi vse dlake na rokah, in verjetno tudi lasje na glavi, stojijo pokonci. Ni se mi še zgodilo, da bi mi neznanec bral misli. Vse, o čemer mi je Tone govoril, sem tudi sam premišljeval in se že prej z Bogdanom in drugimi kolegi v najini pisarni tudi pogovarjal. Tako sem pristal na sodelovanje. Nato sva sedla v njegov avto, kjer sem med vožnjo po Vipavski dolini prebral oceno stanja ogroženosti Republike Slovenije ter odločbo o imenovanju za načelnika Narodne zaščite,

ki jo je podpisal takratni minister za notranje zadeve Igor Bavčar. Prepričljivost besedila, ki sem ga bral, mi je potrjevala cev avtomatske puške, ki je gledala izpod sedeža avtomobila.

Manevrska struktura narodne zaščite je s tem dejanjem prestopila meje Severnoprimske pokrajine. Že na poti na delovno mesto sem razmišljal, koga naj vključim v projekt. Ker je bilo v tistem času to prevratniško dejanje z mogočimi posledicami, sem začel "plesti mrežo" pri ljudeh, ki sem jim popolnoma zaupal, oni pa so morali zaupati meni.

Čez dva dni sem šel ponoči na sestanek v Ljubljano. Šel sem z mešanimi občutki, saj ni bila izključena kakšna provokacija. Prvič v življenju sem imel pištolo v torbi in celo metek v cevi. Opozorjeni smo bili na kar največjo tajnost. V stavbi izvršnega sveta smo imeli vstop določen do sekunde točno. Pričakala sta nas ministra Igor Bavčar in Janez Janša. Malo pozneje je prišel predsednik Vlade RS Lojze Peterle in malo pred polnočjo predsednik Milan Kučan.

Dogovorili smo se za naloge, ki niso bile opredeljene z meseci ali tedni, kot smo bili vajeni, temveč z dnevi oziroma urami. Z organizacijo in rezultati vključevanja ljudi sem bil zelo zadovoljen, saj ni nihče odklonil sodelovanja in niti ena hiša ni odrekla hrambe orožja. Septembra je bila naša najpomembnejša naloga priskrbeti čim več orožja, organizirati mrežo najzaupnejših poverjenikov in si zagotoviti čim več podatkov o nasprotniku.

Za mnoge med nami je bil september 1990 tako naporen kot poznejša vojna, zato smo imeli konec meseca 498 ljudi pod orožjem, ki so bili vsak trenutek pripravljeni na akcijo.

Podatke o količini orožja, varnostne in druge ocene, podatke o gibanjih sovražnika in vse drugo smo na nočnih sestankih v Ljubljani sproti analizirali vsaj enkrat do dvakrat na teden.

Danes mnogi ne priznavajo vojne v Republiki Sloveniji, češ da je bil to operetni spopad. Zakaj je bila kratka in učinkovita, se da sklepati tudi iz mojega prispevka.

Načelnik MSNZ
Severnoprimorske pokrajine,
Drago Vidrih

*Zbone Kelher,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Emil Velikonja,
načelnik OŠ MSNZ
Ajdovščina*

Na občinski ravni so bili koordinatorji med MSNZ občine in milico za:

- občino Nova Gorica Milan Zupan,
- občino Idrija Angel Vidmar,
- občino Tolmin Danilo Božič,
- občino Ajdovščina Jože Režonja.

POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ SEVERNOPRIMORSKE POKRAJINE IN NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV MSNZ

*Drago Vidrih,
načelnik PŠ MSNZ
Severnoprimorske
pokrajine*

*Srečko Martinuč,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Rafael Mokorel,
načelnik OŠ MSNZ
Nova Gorica*

*Alojz Rejc,
načelnik OŠ MSNZ
Idrija*

*Vito Berginc,
načelnik OŠ MSNZ
Tolmin*

Dvorec Zemono, kraj prvega srečanja Draga Vidriha s Tonetom Krkovičem v začetku septembra 1990

Na podstrešju hiše (označene) v naselju Grgar 5 je bilo skrivno skladišče, v katerem so bili protiletalski mitraljezi s strelivom, ki je bilo pripeljano iz Gotenice. Lastnik hiše Jože Černe je bil odgovoren za skladišče.

Vodnjak v vasi Libušnje, v katerem je Silvo Kokošin skrival strelivo in minskoeksplozivna sredstva za enote TO Tolmin

Srečko Lisjak, Drago Vidrih in Stojan Peršič (na sliki z leve proti desni) pred kamionom, s katerim je bilo prepeljano orožje in strelivo iz Gotenice

Prostor v hiši v naselju Kal Koritnica, v katerem je Peter Sovdat skrival orožje in strelivo za enote TO

Drago Vidrih o Projektu MSNZ v dokumentarnem filmu Operacija 2-1-13-62:

"Moram reči, da v življenju še nisem doživel take situacije, da bi mi nekdo, in v tem primeru je bil to Tone Krkovič, bral misli tako, da časa za razmišljanje nisem potreboval in sem pristal na sodelovanje z njim. Takoj mi je dal za prebrati oceno ogroženosti Slovenije in v njegovem avtu mi je to oceno ogroženosti praktično potrdila cev avtomatske puške, ki je gledala izpod sedeža v avtomobilu. Po občinah smo angažirali takratne poveljnike Teritorialne obrambe, sedaj načelnike Narodne zaščite, da so ob vsaki priložnosti, ko so prihajali iz skladišča, odnašali orožje. V nekaterih primerih, predvsem na Tolminskem, so nam šli na roko tudi uslužbenci v kasarni."

Skrivno skladišče orožja na kmetiji v Vogrskem, za katerega je bil odgovoren Severin Gregorič

Maja 1990 je bilo na območju 6. pokrajinskega štaba za TO orožje shranjeno v:

- 5. PŠTO: orožje štaba je bilo v skladišču, ki je bilo v Vojašnici Ajševica, v kateri je bilo poveljstvo obmejnega odseka JLA, orožje 12. brigade Janka Premrla Vojka je bilo v skladišču JLA na Črnem Vrhu nad Idrijo (orožje je bilo zaradi eksplozije uničeno);
- OŠTO Ajdovščina: orožje je bilo v skladišču JLA pri izviru Hublja v Ajdovščini;
- OŠTO Idrija: orožje je bilo v skladišču JLA na Črnem Vrhu;
- OŠTO Nova Gorica: 80 odstotkov orožja je bilo v skladišču v Vojašnici Ajševica, 20 odstotkov pa v skladišču TO v Dobrovem in je bilo po ukazu prepeljano na Ajševico;
- OŠTO Tolmin: orožje je bilo v skladišču JLA v vojašnici v Tolminu in na Šentviški Gori.

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
SEVERNOPRIMORSKA POKRAJINA**

Priimek in ime Številka priznanja

ARČON Davorin Martin	453
BELTRAM Bogdan	445
BERGINC Rajko	470
BERGINC Vito	1223
BOŽIČ Danilo	482/137
CEJ Rudolf	1224
ČERNE Jožef	465
DEJAN Gabrijel	471
ERJAVEC Joško	1225
FURLAN Bojan	451
GABERŠČEK Vinko	473
GOLOB Edvard	450
GORJUP Atilijo	455
GREGORIČ Severin	456
HLADNIK Viktor	479/135
HVALA Ciril	461
HVALA Emil	467
HVALA Venceslav	1226
JURJAVČIČ Miran	1227
KERŠEVAN Rajko	466
KODRIČ Srečko	1228
KORADIN Silvester	469
KORČE Janko	1229
KREČIČ Jožef	1230
KRISTANČIČ Viljem	454
KRIVEC Marko	474
LAPANJA Mihael	460
LIKAN Zdenko	1231
LISJAK Srečko	446
LOZAR Boris	459
MARC Ivan	447
MARTINUČ Srečko	1232
MEDVED Roman	475
MENARD Darko	452

MOKOREL Rafael	1233
MURN Martin	1234
NAGODE Frančiška	1235
PAVŠIČ Marko	463
PERŠIČ Stojan	468
PLATIŠE Marijan	1236
POLANC Valter	1237
PRAH Igor	486
PREMRL Silvester	1238
REJC Alojzij	1239
REŽONJA Jože	483/139
RODMAN Hijeronim	448
RUTAR Metod	476
SIVEC Florjan	484/140
SKOČIR Stojan	1240
SKOK Darko	1241
SKOK Zorislav	464
ŠTIH Vojko	477
ŠTRUKELJ Teodor	1242
ŠUŠMELJ Zdenka	449
ŠUŠTAR Peter	485
TURK Rudolf	457
VELIKONJA Emil	1245
VELIKONJA Iztok	1244
VELIKONJA Srečko	1243
VIDMAR Angel	481/136
VIDRIH Dragotin	1247
VIDRIH Ljubomir	1246
VOLARIČ Janko	478
ZUPAN Milan	480/138
ŽAGAR Martin Albert	1248
ŽIVEC Jožef Zvonimir	458
ŽONTA Zvonko	1249

*Skrivno skladišče orožja in streliva v obratu Iskre Avtoelektrike
na Predmeji*

ORGANIZIRANOST MSNZ V POMURJU

Poskus razorožitve TO Pomurja

Leta 1990 je bila TO Pomurja organizirana v Pokrajinski štab za TO Pomurja, s sedežem v dijaškem domu v Murski Soboti, in v štiri občinske štabe TO, in sicer Gornja Radgona, s sedežem v prostorih občine v Gornji Radgoni, Lendava, s sedežem v prostorih občine v Lendavi, Ljutomer, s sedežem v lastni zgradbi v Ljutomeru in Občinski štab Murska Sobota, ki je imel sedež v dijaškem domu v Murski Soboti.

TO Pomurja je do leta 1990 večino orožja in streliva hranila v lastnih skladiščih, ki so bila v vojašnicah JLA. PŠTO in OŠTO Murska Sobota sta imela orožje in strelivo v lastnem skladišču v Vojašnici Murska Sobota, OŠTO Gornja Radgona pa v lastnem skladišču v Vojašnici Gornja Radgona. OŠTO Ljutomer je orožje in strelivo hranil v lastnem skladišču v Ljutomeru in OŠTO Lendava v skladišču v Lendavi ter v skladišču TO v tovarni Planike v Turnišču. Tako je ukaz o premestitvi orožja in streliva v skladišča TO, ki so v vojašnicah JLA, prizadel le OŠTO Lendava in Ljutomer. OŠTO Lendava je 17. maja 1990, ko bi moral predati orožje in strelivo v skladišče TO v Vojašnico Murska Sobota, opravljal po končanem usposabljanju sedemdnevno usposabljanje bataljona TO, zato so jim odobrili preselitev orožja in streliva. Po pozivu Janeza Janše, republiškega sekretarja za LO, pozneje tega orožja niso preselili v Vojašnico Murska Sobota, temveč so organizirali fizično varovanje skladišča s pripadniki rezervne sestave enot TO Lendava. Približno 40 odstotkov preostalega orožja so pripadniki OŠTO Lendava premestili v skladišče TO v Vojašnico Murska Sobota. Pripadniki OŠTO Ljutomer so skladno z ukazom v skladišče TO, in sicer v vojašnico,

premestili večino svojega orožja in streliva, razen orožja in streliva, namenjenega za protidiverzantski vod, ki je bilo shranjeno v skladišču postaje milice v Ljutomeru. Poskus razorožitve TO Pomurja ni popolnoma uspel, ker je v skladišču TO v Turnišču ostalo vse orožje bataljona TO, in sicer približno 450 kosov pehotnega orožja, in v skladišču milice v Ljutomeru 25 avtomatskih pušk za protidiverzantski vod. Osebo oborožitev so zadržali tudi vsi pripadniki stalne sestave TO Pomurja.

Ustanovitev in oblikovanje MSNZ v Pomurju

Ivan Smodiš, ki je bil leta 1990 na dolžnosti pomočnika komandanta PŠTO za motiviranje in informiranje, je dobil prvo informacijo o Projektu MSNZ 6. septembra 1990 na tajnem sestanku v Tepanju. Na sestanku sta sodelovala še Miha Butara in Marjan Fekonja. Krkovič je prisotne seznanil o Projektu MSNZ, ki se je takrat širil po slovenskih pokrajinah, njegovih ciljih in nalogah. Ivanu Smodišu in Marjanu Fekonji je dal nalogo, da vsak v svoji pokrajini pridobita sodelavce za projekt in da začnejo skupaj čim prej opravljati naloge Projekta MSNZ v obeh pokrajinah.

Po uvodnih pogovorih s posameznimi pripadniki PŠTO je bilo oblikovano pokrajinsko vodstvo MSNZ v sestavi Ivan Smodiš, Edvard Mihalič, Ladislav Lipič, Koloman Rituper, Alojz Šteiner in Jože Palfi. Konec septembra se je pokrajinskemu vodstvu MSNZ pridružil tudi komandant PŠTO Vladimir Milošević in nekaj dni pred preoblikovanjem MSNZ v sestavo TO prevzel vodenje MSNZ v Pomurju.

8. septembra 1990 so bili o Projektu MSNZ seznanjeni poveljniki vseh štirih OŠTO v Pomurju: Alan Geder iz Gornje Radgone, Ljubo Dražnik iz Lendave, Alojz

Novak iz Ljutomera in Janez Bohar iz Murske Sobote ter Alojz Kisilak, pomočnik komandanta OŠTO Murska Sobota za operativne zadeve in usposabljanje. Ti so v naslednjih dneh o Projektu MSNZ seznanili svoje sodelavce v občinskih štabih. Vsi so pristali na sodelovanje. V OŠ MSNZ Gornja Radgona so bili poleg Alana Gederja dejavni še Franc Marko, Franc Zemljič in Andrej Rugole. V OŠ MSNZ Lendava so poleg Ljuba Dražnika sodelovali Branko Bratkovič, Franc Balantič in Živko Stanič. V Ljutomeru sta z Alojzom Novakom sodelovala še Mirko Rauter in Zdenko Seršen. V OŠ MSNZ Murska Sobota pa so pri izvajanju nalog projekta z Janezom Boharjem sodelovali Alojz Kisilak, Bojan Horvat, Rudi Košmrlj, Štefan Žekš in Ludvik Jonaš. Organizacijska struktura MSNZ v Pomurju je bila podobna organizacijski strukturi TO v Pomurju, v MSNZ pa je bila vključena tudi večina takratnih pripadnikov stalne sestave TO Pomurja. Tako so bili ustvarjeni pogoji za izvajanje ciljev in nalog Projekta MSNZ. V MSNZ Pomurja smo začeli sproti izpolnjevati naloge, ki smo jih dobili od republiškega načelnika MSNZ. Načrtovali in uresničevali pa smo tudi aktivnosti, ki so nam jih določale razmere v Pomurju. Vse naloge so bile usmerjene v morebitno posredovanje JLA in v zavarovanje procesa osamosvajanja Slovenije. Dosledno izvršene naloge ter uresničeni cilji Projekta MSNZ v Pomurju niso bili rezultat le enega posameznika ali manjše skupine ljudi, temveč so rezultat delovanja celotnega vodstva in pripadnikov štabov MSNZ ter številnih posameznikov, pripadnikov rezervne sestave TO in prijateljev, ki so pomembno prispevali k temu, da so bile vse naloge v Projektu MSNZ Pomurja v celoti in brezhibno opravljene.

Delovanje MSNZ v Pomurju

V začetku delovanja Projekta MSNZ sta bili glavni nalogi oblikovati enote MSNZ ter zagotoviti orožje in strelivo. V vseh štabih so pregledali sezname vojaških obveznikov in presodili, da je večina pripadnikov zanesljiva. S seznamov so črtali le tiste, ki so bili zelo naklonjeni zvezni državi in bili zagovorniki JLA. Posebne presoje so bili deležni častniki rezervne sestave, še posebej komandanti enot in njihovi namestniki. Posamezne izbrane častnike, komandante enot, so seznanili z okvirnimi cilji in nalogami Projekta

MSNZ. Oblikovali so nove enote. Imenovali so jih enote MSNZ. Struktura in velikost enot sta bili oblikovani glede na razpoložljive količine orožja. V tem času ustanovljene enote so z majhnimi spremembami delovale vse do vojne in v vojni leta 1991. Spreminjali sta se le njihovo številčno stanje in moč glede na dodatno prejete količine orožja.

Veliko težje je bilo zagotoviti dovolj orožja in streliva za načrtovane enote MSNZ. Večina orožja in streliva TO Pomurja je bila v skladiščih TO v vojašnicah v Gornji Radgoni in Murski Soboti. Skladišča je varovala JLA, ki je imela dosleden nadzor tudi nad izvzemi in vračanjem orožja ter streliva iz objektov. Takoj po premestitvi orožja in streliva, in sicer maja, je bil nadzor zelo strog in dosleden. Pozneje je pozornost starešin in stražarjev JLA popustila, kar so izkoristili skladiščniki in drugi pripadniki štabov MSNZ. Na različne načine so vsak dan iz obeh skladišč odnašali orožje in strelivo ter ga skrivali na novih skrivnih lokacijah. V prtljažnikih službenih in osebnih vozil, z vozilom OŠ Civilne zaščite Murska Sobota in s tovornim vozilom OŠTO Murska Sobota je bilo septembra 1990 iz obeh vojašnic prepeljanih več kot 350 kosov orožja in večja količina streliva. S "krajami" lastnega orožja in streliva iz Vojašnice Murska Sobota so morali prenehati, ko je komandant vojašnice Daniel Horn zalotil pripadnike OŠ MSNZ Ljutomer, ko so v skladišču v Vojašnici Murska Sobota nalagali orožje in strelivo na tovorno vozilo. Po Hornovem ukazu so morali naloženo orožje in strelivo razložiti. Nadzor vstopov in izstopov v skladišče TO so povečali in nadaljnji iznosi niso bili več mogoči. Tako je MSNZ Pomurja konec septembra 1990 imela več kot 800 kosov pehotnega orožja s pripadajočim strelivom. 15. 9. 1990 smo iz republiških rezerv dobili dodatne količine streliva, protioklepni in tromblonski min ter ročnih bomb. Prevoz streliva in minskih sredstev iz Kočevske Reke sta s tovornim vozilom in šoferjem podjetja Agromerur v nočnih urah opravila Ivan Smodiš in Ladislav Lipič.

Orožje in strelivo, ki ga je imela MSNZ Pomurje, je bilo treba varno shraniti in zavarovati. Ves čas je obstajala nevarnost, da bosta JLA in republiški vrh TO poskušala orožje in strelivo odvzeti ter ga ponovno spraviti za ograje vojašnic. Ob čim večji razpršenosti

na čim več lokacij je bilo nujno zagotoviti popolno tajnost ter varnost shranjenega orožja in streliva. Zato so pripadniki MSNZ Pomurja ob pomoči prijateljev, katerim so lahko zaupali, orožje in strelivo skrili na skrivnih lokacijah.

V Gornji Radgoni so pripadniki OŠ MSNZ ob pomoči komandirja postaje milice Stanka Sakoviča orožje hranili na postaji milice. Franc Klemenčič je zagotovil skriti prostor v skladišču Radenske v Boračevi in Milan Nekrep v skladišču Avtoradgone.

Pripadniki OŠ MSNZ Lendava so orožje in strelivo iz skladišča v Turnišču ter izvzeto orožje iz skladišča v Vojašnici Murska Sobota preselili na več novih skrivnih lokacij: v lendavsko NAFTA, kjer je za skladišče skrbel Branko Varga, v kletne prostore postaje milice Lendava, katerega varovanje je organiziral komandir Ludvik Bokan, v prostore občinskega centra za obveščanje, katerega varovanje sta organizirala Franc Žižek in Borisav Budin, del orožja in streliva pa je Ljubo Dražnik skril v svoji zidanici.

Pripadniki OŠ MSNZ Ljutomer so orožje in strelivo ob pomoči Miloša Vrbančiča shranili v MTT – obratu Ljutomer, Viher Jože je zagotovil skrivno skladišče v Mlekoprometu, Miro Nežič v Domu počitka v Lukavcih, Alojz Pozdarec v podjetju Konus, podjetnik Janko Makoter v skladišču svojega proizvodnega obrata, varovanje skritega orožja in streliva protidiverzantskega voda v kletnih prostorih postaje milice v Ljutomeru pa je organiziral komandir postaje Franc Slokan.

Na območju delovanja OŠ MSNZ Murska Sobota je Slavko Jauk zagotovil hranjenje orožja in streliva v skladišču OŠ Civilne zaščite, Mišo Baranja je skril orožje v skladišče svoje trgovine, Anton Ravnič je zagotovil skriti prostor v betonarni podjetja Pomurje v Lipovcih in v domači garaži, Geza Bačič je orožje skril v valilnice za fazane v gojitvenem lovišču Kompas v Peskovcih, del orožja in streliva pa je Alojz Flisar v sodelovanju z Ludvikom Cvernjekom skril v zaklonišče v zgradbi UNZ Murska Sobota.

Pomembno je poudariti, da je pripadnikom MSNZ Pomurja uspelo Projekt MSNZ ves čas ohraniti v popolni tajnosti in da nobeno skrivno skladišče orožja in streliva ni bilo odkrito.

14. septembra 1990 so bili na posvetu v Poljčah predsedniki občin seznanjeni z informacijo o oblikovanju MSNZ v Sloveniji. Pozneje so informacije o Projektu MSNZ in naloge prejeli tudi sekretarji sekretariatov za ljudsko obrambo. Ti so skupaj z delavci sekretariatov za LO sodelovali v Projektu MSNZ pri pripravi in varovanju novih mobilizacijskih načrtov in vpoklicev za pripadnike enot MSNZ.

Pomembno vlogo pri uspešni izvedbi Projekta MSNZ v Pomurju so imeli tudi pripadniki milice. Ti so varovali premike orožja in streliva ter ga pomagali skrivati, sodelovali so pri zbiranju obveščevalnih podatkov o dejavnosti pripadnikov JLA v Pomurju ter pri načrtovanju morebitnih bojnih delovanj. Skupaj so pripravili tudi načrt za vpad v vojašnici v Gornji Radgoni in Murski Soboti ter zavzetje skladišč orožja in streliva TO. Za sodelovanje s pripadniki štabov MSNZ Pomurja in za vodenje aktivnosti znotraj milice je bil odgovoren inšpektor Alojz Flisar, ki je v začetni fazi v projekt vključil še sodelavce Cirila Magdiča, Ludvika Cvernjeka in Stanka Sakoviča. Pozneje so iz milice pri Projektu MSNZ sodelovali še vsi komandirji postaj milice iz pomurskih občin. Uspešno medsebojno sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju skupnih nalog, ki se je med štabi MSNZ, TO in milico začelo v času izvajanja Projekta MSNZ, se je v Pomurju uspešno nadaljevalo tudi v obdobju zavarovanja procesa osamosvajanja Slovenije in pozneje v osamosvojitveni vojni leta 1991.

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ POMURJA IN
NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV MSNZ**

*Alojz Flisar,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Ivan Smodiš,
načelnik PŠ MSNZ
Pomurja*

*Edvard Mihalič,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Ljubo Dražnik,
načelnik OŠ MSNZ
Lendava*

*Alojz Novak,
načelnik OŠ MSNZ
Ljutomer*

*Janez Bohar,
načelnik OŠ MSNZ
Murska Sobota*

*Alen Geder,
načelnik OŠ MSNZ
Gornja Radgona*

*Nafta Lendava, skrivno skladišče orožja in streliva, za
katerega je bil odgovoren Branko Varga*

Dijaški dom v Murski Soboti. 8. septembra 1990 je bil v prostorih dijaškega doma prvi sestanek načelnikov OŠ MSNZ Pomurja.

Skladišče orožja in streliva v Cvenu, zanj je bil odgovoren Janko Makoter

Skrivno skladišče orožja in streliva v Dolgovaških Goricah pri Lendavi, za katerega je bil odgovoren Ljubo Dražnik

DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990 POMURJE

Priimek in ime	Številka priznanja
BAČIČ Geza	598
BALANTIČ Franc	573
BARANJA Elemer	597
BENKO Zvone	570
BOHAR Janez	1216
BOKAN Ludvik	575
BRATKOVIČ Branko	574
BUDIN Borislav	1382
BUNDERL Daniel	1383
DRAŽNIK Ljubomir	1217
ERLIH Bojan	1384
GEDER Alan	1218
HORVAT Anton	1219
HORVAT Bojan	591
JAUK Slavko	595
JONAŠ Ludvik	592
JURŠA Franc	1608
KISILAK Alojz	589
KLEMENČIČ Franc	572
KOSI Anton	587
KOŠMRLJ Rudi	590
KROPF Anton	596
KUR Drago	1385
LIPICH Ladislav	563
MAKOTER Janko	580
MARKO Franc	569
MIHALIČ Edvard	1220
MILOŠEVIČ Vladimir	562
NEKREP Milan	571
NEŽIČ Miroslav	583
NOVAK Alojz	1221
PALFI Jože	566
PAMIČ Alojzija	1386
POZDEREC Alojz	584

RAUTER Miroslav	586
RAVNIČ Anton	594
RITUPER Koloman	564
RUGOLE Andrej	567
SERŠEN Zdenko	585
SLOKAN Franc	588
SMODIŠ Ivan	1222
STAJNKO Janez	1387
STANIČ Živko	576
ŠTEINER Alojz	565
TIBAUT Jelko	579
VARGA Branko	578
VIHER Jože	582
VRBANČIČ Miloš	581
ZEMPLJIČ Franc	568
ŽEKŠ Štefan	593
ŽIŽEK Franc	577

Vojašnica v Murski Soboti. Vhod v vojašnico in skladišče Trimo, od koder so pripadniki MSNZ leta 1990 skrivaj odpeljali približno 300 kosov orožja in večjo količino streliva

*Ladislav Lipič,
pomemben člen v
organizaciji MSNZ
Pomurja*

DELOVANJE MSNZ V ZASAVJU

V pokrajini Zasavje je bila TO organizirana v Pokrajinski štab za TO Zasavje, ki je imel sedež v Trbovljah ter v občinske štabe za TO v občinah Zagorje, Trbovlje in Hrastnik s pripadajočimi enotami. Vseh skupaj je bilo približno 1450 pripadnikov. 15. 5. 1990 je bil sklican sestanek vodij zaledne službe na Republiškem štabu za TO. Po vrnitvi so vročili Jožetu Ranzingerju kot vršilcu dolžnosti poveljnika ukaz o premestitvi orožja in streliva ter minskoeksplozivnih sredstev, ki so bila v skladiščih TO. K ukazu je bil priložen tudi časovni načrt, ki je predvideval začetek predaje že 16. maja. Ker niso mogli pravočasno predati ukaza vsem OŠTO, so načrtovali oddajo 17. in 18. maja. Zaradi časovnega zamika je Ranzingerju RŠTO kot vršilcu dolžnosti poveljnika izrekel strogi opomin z grožnjo o vojnem sodišču. 16. maja je bil na skupnem sestanku vročen ukaz vsem poveljnikom OŠTO. Ukaz je bil sprejet z velikim negodovanjem in kljub izrecnemu naročilu o tajnosti je bilo dogovorjeno, da se opravi pogovor s predsedniki občinskih skupščin, ki so bili predsedniki svetov za SLO in DS. 17. maja je bil zamujen prevzem vozil v Celju, ki je bil opravljen šele 18. maja. Medtem je poveljnik OŠTO Trbovlje skupaj s predsednikom skupščine na ustanovni skupščini dosegel soglasno sprejet sklep, da se orožje ne odda in se, če bo treba, zagotovijo dodatna sredstva za zavarovanje. Poleg tega je bilo poslano tudi protestno pismo republiškim organom. V Zagorju sta se vodja oddelka za ljudsko obrambo in komandant TO dogovorila, da se iz skladišča takoj izloči orožje enote za zvezo ter orožje delovnih organizacij, ki so ga predale v uporabo TO. Orožje, od tega je bilo 179 kosov avtomatskega in polavtomatskega orožja, je bilo takoj odpeljano v drugo skladišče. Vendar komandant ni

mogel dobiti zveze s komaj izvoljenim predsednikom, da bi se dogovorila o nadaljnjem delovanju.

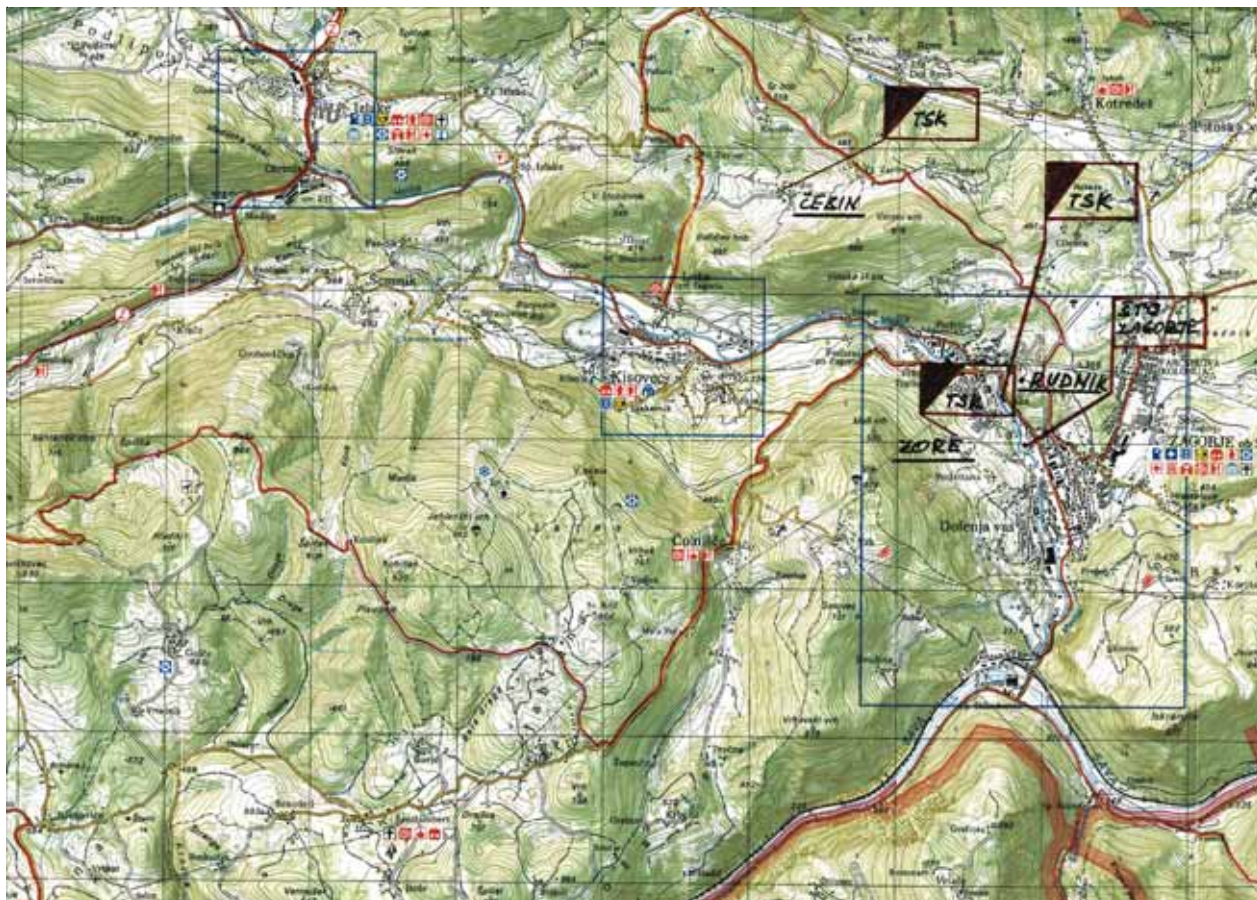
Podobno je bilo v občini Hrastnik. Iz Zasavja je bilo 18. maja iz PŠTO od zahtevanih 370 kosov orožja prepeljanih 300 kosov, iz občine Zagorje od zahtevanih 1070 kosov 891, iz občine Hrastnik pa so od zahtevanih 689 kosov orožja prepeljali 603 kose. Občina Trbovlje je vse svoje orožje obdržala, in sicer 1330 kosov, ter organizirala stražarsko službo.

Tone Krkovič in Ranzinger sta se srečala 6. 9. 1990. Miha Butara je Ranzingerja poklical 5. septembra, poznala sta se še iz skupnih sestankov na RŠTO, v nekaj besedah je Butara Ranzingerju razložil položaj in mu za naslednji dan napovedal sestanek. Dobili so se pozno popoldne v majhni podstrešni sobici gostilne Pri mačku v Šentgotardu pri Trojanah. Krkovič je odločil, naj Ranzinger na področju Zasavske pokrajine organizira MSNZ ter pripravi vse za morebitno delovanje.

7. 9. 1990 je Ranzinger sklical nujni sestanek s komandanti štabov. Na sestanku so bili komandanti OŠTO Trbovlje Matjaž Piškur, iz Zagorja je prišel Rado Šuštar, iz Hrastnika pa Boris Logar. Prisoten je bil tudi Ranzingerjev namestnik Ivo Vučetič. Ranzinger jih je seznanil z zasnovo MSNZ. Na sestanku je bilo sprejeto stališče, naj se sestava enot in njihova mobilizacijska zbirališča ne menjajo. Opravi naj se pregled kadrovske sestave in se izloči tiste, za katere niso bili prepričani, da so povsem predani Sloveniji. Ugotovili so, da je osebne oborožitve in nabojev dovolj, ter da je orožje treba razdeliti po celotni pokrajini. Določitev lokacij so prevzeli komandanti. Ugotovljeno je bilo, da primanjkuje minskoeksplozivnih sredstev, ki jih je bilo

Začeli so sodelovati z upravo milice, ki je določila

20. septembra je bilo iz Kočevske Reke ponoči

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ ZASAVJA IN
NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV MSNZ**

*Bojan Skočir,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Jože Ranzinger,
načelnik PŠ MSNZ
Zasavja*

*Ivan Vučetič,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Matjaž Piškur,
načelnik OŠ MSNZ
Trbovlje*

*Anton Apih,
pomočnik poveljnika
PEM, koordinator med
milico in PŠ MSNZ*

*Boris Logar,
načelnik OŠ MSNZ
Hrastnik*

*Franc Šoštar,
načelnik OŠ MSNZ
Zagorje*

Na območju Zasavja je bilo sodelovanje med MSNZ in milico dobro. Potekalo je na vseh ravneh. Poleg koordiniranega dela v pokrajini je bilo sodelovanje tudi na občinskih ravneh. Pri milici so bili koordinatorji za Trbovlje Miran Bokalič, za Hrastnik Cvetko Možina in v občini Zagorje Alojz Klančičar.

Gostilna Maček v Šentgotardu pri Trojanah, kjer so se 6. septembra 1990 sestali Tone Krkovič, Miha Butara in Jože Ranzinger

Skrivno skladišče orožja in streliva v naselju Zavine pri Kisovcu, za katerega je bil odgovoren Jože Čerin

Skrivno skladišče orožja in streliva v Dolenji vasi, zanj je bil odgovoren Leopold Zore

DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990 ZASAVJE

Priimek in ime	Številka priznanja
BOVHAN Emil	1394
BRVAR Marino	1330
BURGAR Tadej	1395
BURKELJC Ivan	526
CIGELNJAK Božidar	516
ČEBIN Jožef	536
ČEŠNJEVAR Anton	1396
ČIBEJ Jože	1397
ČIBEJ Zlatko	1398
DROLIC Ivan Robert	1331
GARMUŠ Josip	530
GORENC Anton	521
GROS Jani	1399
GRUJIĆ Lazo	1332
HOČEVAR Marjan	523
HUMSKI Adolf	1333
IGLIČ Jožef	1400
JARC Ervin	1334
JERIČ Miran	513
KUPŠEK Ludvik	534
LAZNIK Viktor	1335
LOGAR Boris	1336
LOGAR Matej	517
MAJCEN Božo	511
MATEŠIČ Rudolf	1401
PASKVALE Bojan	1402
PAVLIČ Milan	1337
PIŠKUR Matjaž	1338
PLANTAN Julij	533
PODRENIK Leopold	528
POLUTNIK Jože	524
PUST Martin	519
PUST Viljem	520
PUST Vojteh	518

RAMŠAK Ivan	525
RANZINGER Jože	1339
RUPNIK Ivan	1403
SCHMIT Jurij	1404
SIHUR Simona	1405
SREBOTNIK David	514
STRGARŠEK Leopold	1340
ŠKORJANC Dušan	512
ŠOPER Bojan	522
ŠUM Vojko	527
ŠUŠTAR Franc	1341
ŠUTAR Anton	1342
VIŠNIKAR Zoran	1406
VOZELJ Franc	531
VUČETIČ Ivan	1343
ZAKONŠEK Alojz	529
ZALETETEL Viljem	515
ZORE Leopold	535
ŽAGAR Rudi	532

Rudnik Zagorje, skrivno skladišče minskoeksplozivnih sredstev, pripeljanih iz Kočevske Reke

DELOVANJE MSNZ V POSAVJU

Posavje je ena od pokrajin, v kateri so že v prvi fazi sprejeli odločitev o zavrnitvi ukaza. Po prejetju ukaza so se poveljniki občinskih štabov sestali z župani vseh treh občin. Sprejeli so odločitev, da orožja ne bodo oddali brez dodatne republiške politične potrditve ukaza. Nekaj dni pozneje se je to res zgodilo, vendar kot odločitev, da bo TO svoje orožje varovala sama. JLA je vseeno dosegla predajo sevniškega orožja zaradi neposrednega pritiska na poveljnika OŠTO.

V Posavju je ostalo okoli 2300 kosov orožja in strelivo, minskoeksplozivna sredstva in topove pa so že pred tem hranili v vojašnici Cerklje. Posavci so svoje orožje varovali v dobro zavarovanih skladiščih TO, konec oktobra pa so morali orožje iz svojih skladišč prepeljati mimo svojih straž v 19 skrivnih skladišč. Stražarje so odpeljali v gornje prostore na kozarec vina, medtem pa kradli svoje orožje.

S pomočjo Mihe Butare se je Ernest Breznikar - Enč sestel s Krkovičem v počitniški hiši na Bočju nad Podbočjem. Enč je zaradi Krkovičeve prepričljivosti po kratkem premisleku pristal na sodelovanje.

Ernest Breznikar pripoveduje: "Najteže je bilo prepričati svoje bodoče sodelavce o nečem, čemur še sam nisem popolnoma verjel. Za svojega namestnika sem pridobil sekretarja za LO Staneta Zlobka. Na štabe smo poklicali izbrane posameznike, dotedanje pripadnike enot TO, ki smo jih poznali, in jim povedali, da zaradi razmer formiramo posebne enote za morebitni spopad z JLA."

Pripadnikov PŠTO Posavje zaradi Krkovičevega ukaza niso vključili, veljali so namreč za Hočevarjev štab, čeprav bi njihova poznavanje in strokovnost olajšala delo.

V nekaj tednih so oblikovali 26 operativnih skupin Narodne zaščite iz teritorialcev prostovoljcev in vključili 475 ljudi, pozneje se jim je pridružilo še 1300 vojakov.

Vhod v kletne prostore Krajevnega urada Bizeljso, v katerem so hranili nadkalibrsko strelivo in minskoeksplozivna sredstva OŠ MSNZ Brežice. Strelivo sta hranila Mitja Teropšič (na sliki) in Vojko Kovačič, za skladišče pa je skrbel Jože Kovačič.

Gospodarsko poslopje Antona Županca (na sliki), Stranje 28, Senovo, v katerem je hranil orožje in strelivo OŠ MSNZ Krško

POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ POSAVJA IN NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV MSNZ

*Andrej Bobek,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Ernest Breznikar,
načelnik PŠ MSNZ
Posavja*

*Stane Zlobko,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Albin Namestnik,
sodelavec v Projektu
MSNZ iz miličniških vrst*

*Mitja Teropšič,
načelnik OŠ MSNZ
Brežice*

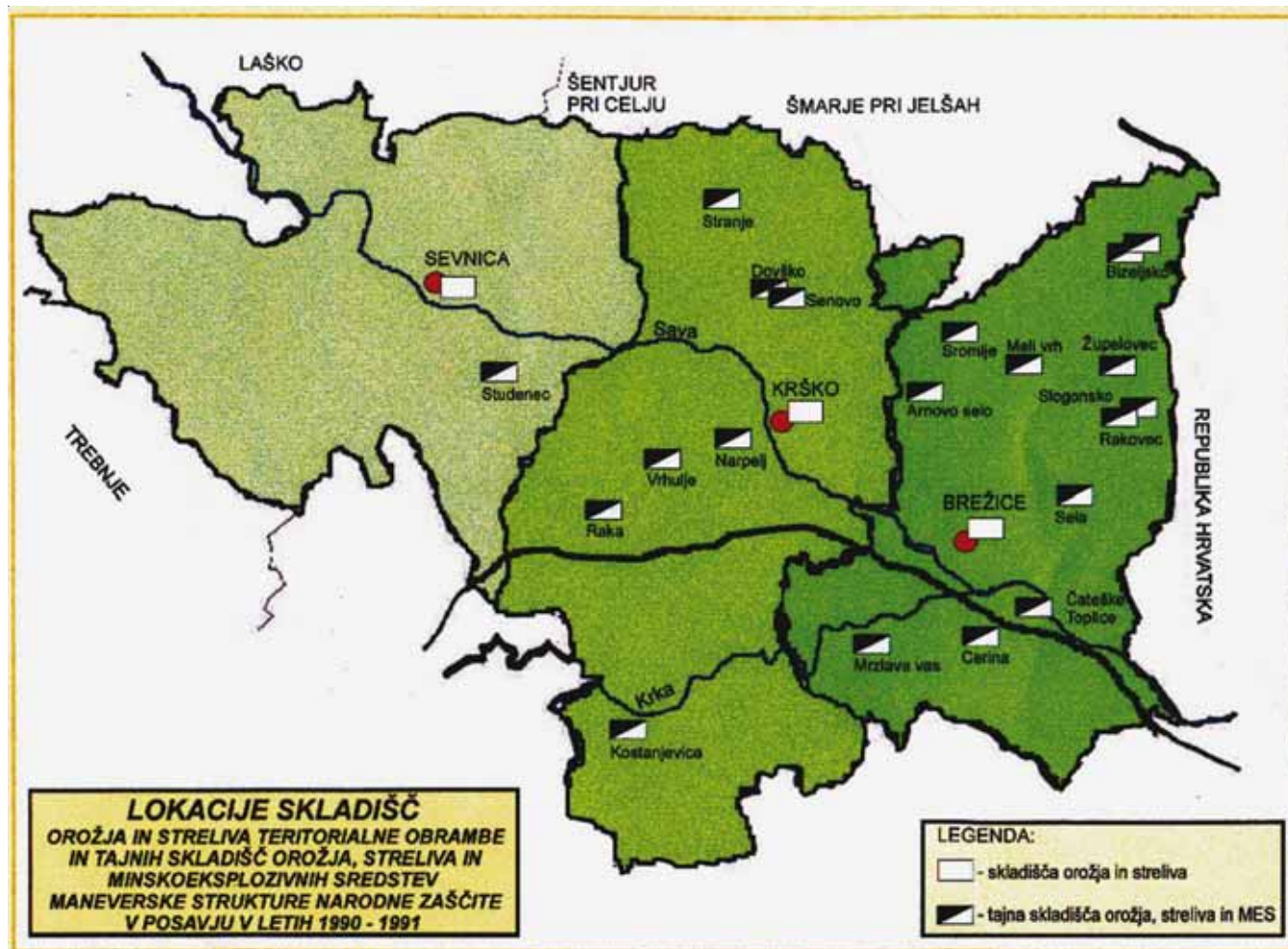

*Martin Škorc,
načelnik OŠ MSNZ
Krško*

*Ivan Božič,
načelnik OŠ MSNZ
Sevnica*

Na območju Posavja je bilo sodelovanje med MSNZ in milico zelo dobro. Potekalo je na vseh ravneh. Poleg koordiniranega dela v pokrajini je bilo sodelovanje tudi na občinskih ravneh. Pri milici so bili naslednji koordinatorji: za Krško Štefan Hren, za Sevnico Danijel Dobršek in v občini Brežice Zlatko Pirš.

Orožje so hranili naslednji občinski štabi Teritorialne obrambe Posavja:

- OŠTO Brežice: orožje je bilo shranjeno v skladišču TO Brežice, Titova 15. Orožje PŠTO in OŠTO Brežice ni bilo predano v skladišča JLA;
- OŠTO Krško: orožje je bilo shranjeno v skladišču TO v Krškem in ni bilo predano v skladišča JLA;
- OŠTO Sevnica: orožje je bilo shranjeno v skladišču OŠTO Sevnica, predano je bilo v skladišče JLA v Cerklje.

Počitniška hiša Mihe Butare na Bočju, kraj prvega srečanja načelnika PŠ MSNZ Posavja Ernesta Breznikarja s Tonetom Krkovičem, 4. september 1990

DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990 POSAVJE

Priimek in ime	Številka priznanja
ANDREJAŠ Andreja	509
BALAS Franc	551
BERVAR Milena	541
BOŽIČ Ivan	1211
BREZNIKAR Ana	545
BREZNIKAR Ernest	1212
ČANČER Vinko	1388
DERSTVENŠEK Branko	1389
DRGANČ Rudolf	922
GRAMC Marjan	553
GREGL Angela	559
HOČEVAR Venčeslav	1390
JANC Kristijan	561
JEVNIK Anton	549
KEŽMAN Ivan	556
KOLAR Bojan	552
KOŠIR Jože	1611
KOVAČIČ Vojko	508
LEVAK Polonca	539
LIBENŠEK Vilko	538
LOGAR Vili	542
MAVSAR Matjaž	540
MAVSER Mihael	548
MOHAR Zdenko	537
MOLAN Marjan	547
MOTORE Ljubomir	1612
OGNJENOVIC Mirko	543
PINTERIČ Ferdo	550
PŠENIČNIK Viktor	507
RUPRET Franc	1613
SLUKAN Drago	1614
SMREKAR Branko	1391
SMREKAR Marija	1610
STANIČ Branko	558

STOPAR Janez	1392
ŠKORC Martin	1213
ŠRIBAR Alojz	1393
TEROPŠIČ Mitja	1214
VERBANČIČ Zvonko	557
VERSTOVŠEK Franc	554
ZAKŠEK Roman	555
ZANUT Edi	510
ZLOBKO Stanislav	1215
ŽUPANC Anton	544

Novogradnja Jožeta Staniča, Župelec 12, Kapele, ki je hranil orožje in strelivo OŠ MSNZ občine Brežice

Stavba krajevnega urada Bizeljsko, v kateri je bilo v kletnih prostorih skladišče nadkalibrskega streliva in minskoeksplozivnih sredstev, ki so jih 13. 9. 1990 pripeljali iz Gonenice

DELOVANJE MSNZ NA KOROŠKEM

V petek, 28. avgusta 1990, me je v službo na PŠTO Koroške poklical Miha Butara iz Ljubljane in me vprašal, če sem pripravljen sodelovati v akciji, ki se pripravlja. Ker sem takoj pristal, sva se dogovorila, da se čez dva dni pri meni oglasi človek, prek katerega bo vzpostavljen neposreden stik z vodstvom akcije. Za srečanje sva se dogovorila v nedeljo, ob 21. uri na avtobusni postaji v Mislinji. V soboto, 29. avgusta, sem se srečal s sodelavcem Tonetom Matvosom, in ga prosil, naj me spremlja s svojim avtom ter orožjem na sestanek v Mislinjo.

V nedeljo, 30. avgusta, je bil stik vzpostavljen, prišel je Tone Krkovič. Razložil mi je načrt akcije in pokazal dokumente, ki so dokazovali, da vodstvo republike akcijo podpira. Takoj sem se odločil sodelovati. V naslednjih dneh sem pridobil za sodelovanje sodelavce v vseh štirih koroških občinah, in sicer v Slovenj Gradcu poveljnika OŠTO Viktorja Jeromelja, v Ravnah na Koroškem načelnika štaba Primoža Šavca, v Dravogradu operativca Hermana Jeseničnika in v Radljah ob Dravi poveljnika OŠTO Zdravka Vilerja. Vsi pogovori so potekali na njihovih domovih ali pri meni doma.

Republiški štab za TO me ni mogel ovirati pri delu, ker sem bil uradno na letnem dopustu. Začeli so se sestanki v nočnem času v Ljubljani. Po vsakem sestanku smo se najozjji sodelavci naslednji dan sestali vsakič na drugem kraju, kjer smo vzbujali najmanj pozornosti, in sicer v prostorih koroškega aerokluba, v gostišču pri Dularju in v domu upokoencev v Slovenj Gradcu.

Prvi teden septembra so bila že v vseh občinah na Koroškem vzpostavljena zaupna jedra Manevrske

strukture narodne zaščite. Že na začetku smo ugotovili, da imamo na podlagi ocene ogroženosti terena za izvedbo načrtovanih nalog dovolj lahke pehotne oborožitve, kljub temu da je bilo iz dveh občin orožje TO pobrano. Iz enot TO smo glede na oborožitev oblikovali nove enote, vendar smo večinoma skušali ohraniti že obstoječo strukturo. Med delavci stalne sestave v štabih TO ni bilo nobenega, ki bi odklonil sodelovanje. Po navodilih in po naši presoji smo v vseh občinah na Koroškem začeli razvažati orožje in strelivo na skrivne lokacije. Nastale so nenavadne razmere, ko so pripadniki TO po ukazu RŠTO vestno stražili prazna skladišča v Dravogradu, Radljah, na Muti in v Vuzenici.

Ker smo bili brez minskoeksplozivnih sredstev in ker nam je primanjkovalo ročnih bomb, tromblonskih min in min za ročne metalce, smo v dveh nočnih akcijah po navodilih Toneta Krkoviča orožje in strelivo prepeljali iz skladišč v Kočevski Reki. V vseh akcijah je bilo od načrta do izvedbe zelo malo časa, zato je bila največja težava najti dovolj zanesljive voznike. Tovor je moral biti ustrezno shranjen, in sicer vedno zjutraj pred 5. uro, preden so delavci začeli odhajati na delo. Kamione smo pripeljali do določenega objekta v občini Slovenj Gradec in jih razložili, naslednjo noč pa so po tovor prišli iz posameznih občin in ga razvozili v skrivna skladišča. Občinski načelniki NZ so vzpostavili stik med sosednjima občinama Velenje in Ruše.

Na Koroškem smo ustanovili tudi operativni štab, ki so ga sestavljali pomočniki načelnikov koroških občin. Pripraviti so morali operativne načrte za vpad v Vojašnico Bukovje oziroma v nekatere stražnice, da bi pridobili orožje, strelivo in opremo. Pripravljeni sta bili dve izvedbi načrtov, in sicer vpad v vojašnico ali

blokada vojašnice ter zavzetje skladišč minskoeksplozivnih sredstev, ki so bila od vojašnice oddaljena približno 200 m.

Po temeljiti oceni razmer, ki smo jih opravili v vodstvih občine, sem sredi septembra o akciji seznanil predsednike občin koroške regije. Vsi so jo v celoti podprli. Razmere so se zelo izboljšale, ko smo prišli v stik z ljudmi, ki so opravljali enake naloge v organih za notranje zadeve. Pri nas sta bila to Marko Pogorevc in njegov sodelavec Mirko Kokal. Sestali so se z občinskimi načelniki MSNZ. Zaradi informiranja o stanju v regiji, medsebojnem sporazumevanju in razdelitvi nalog je prišlo do skupnega sestanka med občinskimi načelniki MSNZ, komandirji postaj milice in vodstvom pokrajinske MSNZ. Hkrati so bili o bistvenih zadevah, vendar ne o podrobnostih, seznanjeni tudi predstojniki občinskih upravnih organov za obrambo, ponekod pa tudi drugi zaupni sodelavci teh organov. Z njimi smo usklajevali in dopolnjevali pozivni sistem.

Na Koroškem smo imeli srečo, da se nam je že na začetku pridružil tudi načelnik za varnost in obveščevalne zadeve Ivan Golob, ki je bil od začetka avgusta v neposrednem stiku z Radetom Klisaričem. S sodelavci je skrbel za zaščito in zbiranje obveščevalnih podatkov.

Povedal mi je, da je že skoraj mesec dni dejaven v akciji, vendar mi prej ni zaupal, ker ni vedel, ali se bom tudi jaz pridružil.

Bil je v težkem položaju, ker je moral še vedno poročati Mutiću in Puntarju na RŠTO.

Vsa poročila sva sestavljala skupaj z Golobom in pazila, da ne bi vzbudila suma, da se karkoli nenavadnega dogaja. Nevarno je postalo, ko smo po navodilu Toneta Krkoviča zadržali vse dokumente varnostne službe, ki bi jih morali predati RŠTO. Dokumente smo skrili na eni od zaupnih kmetij in jih pozneje izročili republiškem vodstvu MSNZ. Za zavarovanje prevoza je poskrbel Marko Pogorevc. Vse premike oborožitve, tudi tiste iz Kočevske Reke do Slovenj Gradca, je vedno spremljala patrulja posebne enote milice. Kmalu so nastale težave glede oznak za pripadnike. Tone Matvos je priskrbel blago za trakove, na katere smo v tiskarni, ki jo je vodil oče enega od

članov ožjega vodstva, natisnili oznako NZ RS. Takih trakov smo pripravili 1500 in jih razdelili po občinskih štabih MSNZ.

Pričujoči prispevek je pomanjkljiv, vendar se je vse, o čemer sem pisal, v resnici zgodilo, mnogo tega kar se je zgodilo, pa ni napisanega.

Načelnik PŠ MSNZ Koroške
pokrajine,
Mladen Mrmolja

*Sveti Danijel,
Trbonje.
Skrivno
skladišče
orožja in
streliva, za
katerega je
bil
odgovoren
Vinko
Hajnže*

Šmartno pri Slovenj Gradcu, Legen 42. Stanovanjska hiša, v kateri sta se prvič srečala Mladen Mrmolja in Tone Krkovič ter se dogovorila o organiziranju MSNZ na Koroškem

*Trbonje.
Skrivno
skladišče
orožja in
streliva, za
katerega je
bil odgovoren
Marjan
Rudolf*

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ KOROŠKE
POKRAJINE IN NAČELNIKI OBČINSKIH
ŠTABOV MSNZ**

*Marko Pogorevc,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Mladen Mrmolja,
načelnik PŠ MSNZ
Koroške pokrajine*

*Ivan Golob,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Primož Šavc,
načelnik OŠ MSNZ
Ravne na Koroškem*

*Viktor Jeromelj,
načelnik OŠ MSNZ
Slovenj Gradec*

*Zdravko Vilar,
načelnik OŠ MSNZ
Radlje ob Dravi*

V Koroški pokrajini je poleg pripadnikov MSNZ pri projektu sodelovala tudi milica. Poleg pokrajinskega koordinatorja so bili imenovani tudi koordinatorji na občinskih ravneh.

V občinah so dejavnosti med MSNZ in milico vodili:

- v občini Ravne na Koroškem Franc Serec,
- v občini Radlje ob Dravi Alojz Cifer,
- v občini Dravograd Željko Kljajič,
- v občini Slovenj Gradec Vinko Mlinšek.

*Herman Jeseničnik,
načelnik OŠ MSNZ
Dravograd*

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
KOROŠKA POKRAJINA**

Priimek in ime Številka priznanja

ANDRIC Franc	1137
BARL Franc	809
BARL Irena	1353
BARL Vida	859
BLAGOJEVIČ Milan	843
BREZNIK Beno	1354
CVAR Dali	1138
ČODERL Vera	1355
DOBNIK Franc	845
FAJMUT Ožbalt	804
GABER Alojz	1356
GERHOLD Ivan	850
GOLOB Emilija	1139
GOLOB Ivan	1140
GOLOGRANC Janez	1357
GORENŠEK Maksimiljan	840
GORENŠEK Mira	846
GRACE Ana	1358
GRACE Anton	823
GREŠOVNIK Miroslav	1359
GRILC Zdravko	1141
GRUBELNIK Drago	828
GRUBELNIK Ivan	831
GRUBELNIK Jože	827
GRUBELNIK Miran	1360
HAJNC Janez	1142
HANJŽE Vinko	1143
HELBL Horst	788
HELBL Ivan	1144
HORJAK Drago	841
HOVNIK Marija	1361
HRASTELJ Vincenc	810
HUDEJ Pavel	1145
JELEN Jakob	838
JEROMEL Viktor	1146

JESENIČNIK Herman	1147
JUG Franc	844
JURAČ Franc	1362
KAC Albin	1148
KAC Marko	-
KAC Zdravko	-
KAISER Hubert	1149
KALIČ Lojze	1363
KAMNIK Alojz	1364
KLANČNIK Vincenc	1365
KLEMENC Mira	1150
KNUPLEŽ Silvo	1151
KOBOLT Jožef	787
KOBOLT Samo	1366
KOGELNIK Jožef	856
KOLAR Janko	822
KOMLJANEC Janez	1367
KONEČNIK Ivan	857
KOPMAJER Benedikt	1368
KOROŠEC Jožef	811
KOTNIK Frančišek	1152
KOTNIK Jožef	-
KRAUTBERGER Mira	1369
KRAUTBERGER Miroslav	1370
KRENKER Ivan	1371
KRISTAN Tomaž	817
KRISTL Dušan	1153
LADINIK Bogdan	814
LAZNIK Viktor	1154
LEITINGER Marija	1155
LUŽNIK Maksimiljan	858
MATVOS Anton	1156
MEDVED Jakob	830
MENCINGER Ivan	807
MERČNIK Dušan	821
MERZDOVNIK Jožef	1157
MLAČNIK Srečko	1158
MOLIČNIK Zdravko	839
MRMOLJA Mladen	1159
NABERNIK Jožefa	1160
NAJŽAR Boris	812
OSRAJNIK VERČKO Kristina	1161
OSVALD Zdenko	829
OŠLOVNIK Viktor	851
PALKO Simon	1261
PAŽEK Zlatko	834
PEČNIK Janez	1372

PEČOLER Anton	1163
PEČOLER Miloš	1373
PERUŠ Ivan	833
PITINO Bojan	1164
PLESNIK Kristl	848
PLEVNIK Vladimir	806
PODLESEK Peter	1165
POGOREVČNIK Anton	842
POKERŠNIK Jožef	853
POLENIK Stanko	1166
POROČNIK Silvo	1167
PRAPER Pavla	1374
PRAZNIK Ernest	819
PRAZNIK Franc	1375
PRAZNIK Miroslav	818
PUŠNIK Marijan	1168
PUŠNIK Verner	1169
RAVLAN Alojzij	852
REISER Andrej	797
REPATEC Janez	835
ROGINA Jože	826
RUDOLF Marjan	854
SAVANOVIĆ Cvijo	1376
STEPIŠNIK Bogomir	820
STRAŽIŠNIK Stanislav	1170
ŠAVC Miroslav	1377
ŠAVC Primož	1171
ŠKRABELJ Janko	805
ŠTALEKAR Mirko	808
TRUP Feliks Srečko	849
TURJAK Marijan	847
UGRIN Anton	1378
URNAT Jožef	1173
URNAT Vinko	1172
VAJDE Franja	-
VAVH Franc	651
VERČKO Albin	832
VERČKOVNIK Miroslav	1379
VERDINEK Zdravko	824
VERHOVNIK Gabrijela	1380
VILAR Lidija	815
VILAR Venčeslav	816
VILAR Zdravko	1174
VOLMAJER Dušan	825
VONČINA Oto	1381
VRHOVNIK Avguštin	860
ZABOVNIK Janez	1175

ZAVAŠNIK Frančišek	1176
ZUPANČIČ Alojzij	1177
ŽVIKART Jožef	1178

Velika Mislinja, Mislinja. Skrivno skladišče orožja in streliva, zanj sta bila odgovorna Mencinger in Stopernik

Na Otiškem vrhu pri Šentjanžu je bilo skrivno skladišče orožja in streliva, za katerega je bil odgovoren Janko Rotovnik.

DELOVANJE MSNZ NA NOTRANJSKEM

15. maj PŠTO

Vse orožje in strelivo je bilo shranjeno v lastnih skladiščih v vojašnici v Postojni, kjer je bil tudi sedež štaba. Orožje je ostalo pod nadzorom štaba in bilo pozneje skrivoma odpeljeno v skrivna skladišča.

OŠTO Cerknica

Orožje je bilo shranjeno v Vojašnici JLA na Rakeku, del orožja pa v Brestu Cerknica v Begunjah in Starem trgu. Slednje je bilo prepeljano na Rakek. Po vojni je vse orožje prevzela TO.

OŠTO Ilirska Bistrica

Orožje je bilo shranjeno v Vojašnici Vrbovo. Orožje enote TO iz Lesonita je bilo prepeljano v skladišče. Po vojni je vse orožje prevzela TO.

OŠTO Postojna

Vse orožje je bilo shranjeno v lastnih skladiščih v Vojašnici Postojna. Orožje enote Javor in Nanos je bilo prepeljano v lastno skladišče.

Pripadniki diverzantskih vodov TO so imeli orožje pri sebi.

Orožje enot TO Železniškega gospodarstva je bilo razdeljeno enotam TO Notranjske, Južnoprimorske in Severnoprimorske pokrajine.

Avgust-september 1990

Prvo srečanje načelnika Narodne zaščite Antona Krkoviča z Vojkom Štembergerjem je bilo v gostilni na letališču Rakitnik pri Postojni. Na sestanku je bil tudi Vojko Adamič. Naslednji dan so se v Ljubljani

dogovorili o načinu organiziranja TO v skladu z razmerami na Notranjskem.

Istega dne sta se Štemberger in Tomaž Krek v Cerknici dogovorila o pripravah in organizaciji Narodne zaščite. Krek je rekel: "Končno, bil je že čas, da začnemo ..." Sodelovali so vsi delavci štaba. Istega dne so se sestali Štemberger in člani štaba TO v Ilirski Bistrici. Sestanek je vodil Janko Rutar. Sodelovali so tudi drugi člani štaba.

Naslednje dni je bil opravljen razgovor še v Postojni v pokrajinskem štabu. Za akcijo so se odločili štirje delavci.

Ker je dotedanji komandant OŠTO Postojna prevzemal dolžnost načelnika za LO, je bil sestanek pri njem. Udeležil se ga je tudi Jože Šantelj, ki je bil načelnik občinskega štaba TO v rezervi. Naloge za OŠTO Postojna je prevzel Danilo Korče.

Po ukazu polkovnika Stanislava Stoparja je bil vsem skladiščnikom onemogočen vstop v lastna skladišča. Izjema so bili vstopi v skladišča v Postojni, ki pa so jih zelo strogo nadzorovali aktivni častniki JLA.

V prvih dneh septembra so bili pripravljeni mobilizacijski načrti za enote TO, ki so bile posebej oblikovane, praviloma po teritorialnem načelu. Ohranili smo tudi jedro starešinske sestave in pripadnikov TO, ki so jih v OŠTO zelo dobro poznali in jim zaupali.

Vsak načelnik občinskega štaba NZ si je svoje najožje sodelavce izbiral sam, tako da podatkov o imenih zaupnikov, lokacijah skladišč, novih mobilizacijskih

zbirališčih in drugih podatkov štabi niso izmenjavali, tudi z načelnikom PŠTO NZ ne.

Uspešne akcije:

- izvzem orožja PŠTO iz vojašnice oziroma komande stana in prevoz na skrivno lokacijo;
- izvzem orožja strelske družine iz Doma JLA v Ilirski Bistrici;
- razdelitev orožja enot TO Železniškega gospodarstva in prevoz na skrivne lokacije;
- prevzem in prevoz orožja ter minskoeksplozivnih sredstev iz skladišč v Kočevski Reki, in sicer dvakrat;
- prevoze orožja in operativno varovanje skrivnih skladišč so po dogovoru opravljali milica v vseh treh občinah in posamezni pripadniki rezervne sestave TO, izbrani za omenjene naloge. Skladišča so bila do oktobra varovana in operativno nadzorovana 24 ur na dan.

Priprave na delovanje Narodne zaščite:

- pripravljene so bile ocene ogroženosti in osnovne usmeritve za delovanje enot TO v različnih razmerah;
- oblikovani so bili takratnim razmeram primerni mobilizacijski dokumenti, načrti za napad na skladišča orožja;
- s temeljnimi nalogami so bili seznanjeni starešine enot TO;
- obveščevalno so bili pokriti vsi pomembni objekti JLA v Notranjski pokrajini (vojašnice v Postojni, Velikem Otoku, Pivki, Ilirski Bistrici, Trnovem, Strmici, Vrbovem, v Velikih Blokah in na Rakeku).

Po 4. oktobru so skrivna skladišča streliva, oborožitve in minskoeksplozivnih sredstev, načrti o delovanju ter štabi TO delovali v dveh vlogah, in sicer kot štabi TO in še vedno kot štabi Narodne zaščite.

Skrivno skladišče orožja in streliva v Lovski koči Rakek

Gostilna pri športnem letališču Rakitnik pri Postojni, kraj prvega srečanja Toneta Krkoviča, Vojka Štembergerja in Vojka Adamiča

Skladišče oborožitve in streliva v stari graščini pri Zabičah, pri družini Berginc

**POKRAJINSKI ŠTAB MSNZ NOTRANJSKE IN
NAČELNIKI OBČINSKIH ŠTABOV MSNZ**

*Radovan Lukman,
koordinator med milico in
PŠ MSNZ*

*Vojko Štemberger,
načelnik PŠ MSNZ
Notranjske*

*Boris Gril,
pomočnik načelnika PŠ
MSNZ Notranjske*

*Karlo Nanut,
pomočnik načelnika PŠ
MSNZ Notranjske*

*Cveto Kravanja,
namestnik načelnika
PŠ MSNZ*

*Janko Rutar,
načelnik OŠ MSNZ
Ilirska Bistrica*

*Tomaž Krek,
načelnik OŠ MSNZ
Cerknica*

*Danilo Korče,
načelnik OŠ MSNZ
Postojna*

Koordinatorji med MSNZ in milico na občinski ravni so bili:

- občina Postojna: Bojan Orešnik in na oddelku policije v Pivki Vojko Otoničar,
- občina Ilirska Bistrica: Tomaž Čuček, Andrej Janežič in Stanislav Pavlič,
- občina Cerknica: Franc Kovač in Zlatan Kovačević.

Posebno vlogo pa so v projektu imeli tudi pripadniki postaje prometne milice UNZ Postojna, koordinatorja sta bila Ivan Požar in Marjan Hebar.

DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990 NOTRANJSKA

Priimek in ime	Številka priznanja
BAŠA Alojz	604
BAŠA Anton	606
BAŠA Janko	605
BERGINC Italo Ivan	608
BIZJAK Janko	627
BIZJAK Vladimir	626
ČERNAČ Jože	629
ČUČEK Tomaž	633
GRIL Boris	624
ISKRA Vinko	603
JANEŽIČ Andrej	634
JAPELJ Franc	625
KLANČAR Bojan	613
KLEMENC Maksimiljan	631
KOCJANČIČ Jožef	614
KORČE Danilo	1207
KRAVANJA Cvetko	623
KREK Tomaž	1208
KRISTAN Franc	632
LEVAR Miroslav	620
LOVEC Marija	607
MERKAČ Srečko	630
NANUT Karlo	622
PETROVIČ Leo	599
PODOBNIK Miroslav	617
PONIKVAR Radoslav	619
PROSEN Boris	601
RADOJEVIČ Momčilo	618
RENKO Bogdan	600
RUTAR Janko	1209
SIMSIČ Jakob	621
SMODILA Bojan	612
ŠABEC Srečko	628
ŠAJN Milan	610

ŠTEMBERGAR Viljan	611
ŠTEMBERGAR Vojko	1210
ŠTEMBERGER Danilo	609
ZADNIK Jadran	616
ZIGMUND Anton	615
ŽNIDARŠIČ Vladimir	602

Skrivno skladišče orožja in streliva pri Jožetu Slejku v Predjami, skladišče je bilo v podaljšani delovni jami pod traktorjem

Skrivno skladišče orožja in streliva pri Francu Japlju v Studenem

ZAŠČITNA ENOTA TO (30. RAZVOJNA SKUPINA)

Leta 1968 je bila ustanovljena enota za zaščito vojaškega in političnega vodstva Slovenije. Najprej je bil ustanovljen vod, v katerem so bili razporejeni le najbolj zanesljivi občani, večinoma iz Kočevske Reke. Prvi komandant enote je bil narodni heroj polkovnik Miloš Zabukovec. Enota se je z leti številčno in materialno močno okrepila. Tako je leta 1980 štela približno 2500 pripadnikov. Za razporeditev v enoto so veljala posebna merila, izbrani so bili le najboljši. Takratna republiška oblast je pozorno spremljala stanje v enoti, skrbela pa je tudi, da je bila brigada TO dobro opremljena.

Leta 1982 je bila razglašena za najboljšo brigado TO v Jugoslaviji.

Poveljstvo brigade je bilo do leta 1979 v Gotenici, stalna sestava je štela dva oficirja in dva podoficirja, pozneje pa se je poveljstvo preselilo v vas Primože blizu Kočevske Reke. Leta 1990 je bilo v brigado razporejenih približno 1500 pripadnikov, stalna sestava pa je štela 10 redno zaposlenih. Skladišča brigade so bila v Gotenici in v Vojašnici Moste v Ljubljani. Orožje, ki je bilo v Gotenici, je bilo razdeljeno za potrebe MSNZ.

Vsi pripadniki stalne sestave so aktivno sodelovali v Projektu MSNZ. Skladišče brigade v Gotenici je bilo najpomembnejša lokacija v Sloveniji, od koder je potekal razvoz orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev po vsej Sloveniji.

30. razvojna skupina TO in večina rezervistov, pripadnikov zaščitne brigade TO, je dejavno sodelovala v Projektu MSNZ. Na sliki Primoži pri Kočevski Reki, november 1988, primopredaja dolžnosti med poveljnikoma brigade polkovnikom Milošem Zabukovcem in polkovnikom Francem Carlom

Skladišče orožja in streliva 27. zaščitne brigade TO v Gotenici, iz katerega so bile prepeljane velike količine orožja, streliva in minskoeksplozivnih sredstev za potrebe MSNZ po celi Sloveniji

30. RAZVOJNA SKUPINA

Blaženko Štimac

Štefan Cimer

Jože Miholič

Stanka Kep

Alojz Koševič

Albin Mikulič

Branko Obranovič

Pavle Krapež

Miran Loparec

Cveto Zorko

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
ZAŠČITNA ENOTA (30. razvojna skupina)**

Priimek in ime	Številka priznanja
BREMEC Andrej	1344
CIMER Štefan Vladimir	1427
ČRNELIČ Vesna	1345
DRAUŠBAHER Ivan	1428
FRELIH Irena	1429
HOČEVAR Borut	1431
HOČEVAR Irma	1432
JARC Jože	1346
JUŽNIČ Valentin	1434
KEP Stanka	404
KOŠEVIČ Alojz	1436
KRAPEŽ Pavle	407
KRKOVICH Anton	1439
KRKOVICH Ivan	1437
KRKOVICH Matija	1438
KUTNAR Andrej	1348
LENASSI Ladislav	1441
LOPAREC Miran	1442
MIHOLIČ Jože	1443
MIKULIČ Albin	1444
OBRANOVIČ Branko	406
PETROVIČ Mihael	1453
ŠEGA Franc, ml.	1446
ŠEGA Franc, st.	1445
ŠTIMAC Blaženko	1447
TAVČAR Andrej	1448
TAVČAR Metod	1349
TERPIN Miriam	1449
URBANIJA Janez	1350
VRESK Mihael	1450
ZORKO Cvetko	405

*17. decembra 1990 je prvič "zadišalo" po Slovenski vojski.
Postrojeni so bili pripadniki specialne brigade MORiS.*

**DOBITNIKI ZNAKA MSNZ 1990
ORGANI ZA NOTRANJE ZADEVE**

Priimek in ime	Številka priznanja
AJDIŠEK Jože	142
APIH Anton	154
BARABAŠ Evgen	131
BEZNIK Vincencij	1426
BRELIH Roman	035
BREZNIK Miroslav	134
BREZOVNIK Slavko	037
BUKOVEC Janez	108
BURJA Janez	073
CELAR Boris	157
CERK Tomaž	059
CIFER Alojz	162
CIGOJ Branko	066
CVERNJEK Ludvik	119
ČAMPA Bojan	022
ČULK Matjaž	038
ČUŠ Milan	122
DAVID Radivoj	067
DEREPASKO Štefan	107
DETELA Feliks	018
DOBRŠEK Danijel	093
DOLJAK Edvard	106
DONESKI Boško	069
DREISIEBNER Avgust	071
DURATOVIĆ Ismet	005
FERK Marjan	120
FERME Jurij	126
FINK Igor	102
FIŠTER Edvard	103
GAŠPERIN Marjan	104
GLAVIČ Janez	031
GLAVINA Milan	053
GODNJAVEC Zdravko	150
GRADIČ Boris	164

GRUDNIK Aleš	043
HEBAR Marjan	114
HOČEVAR Ivan	141
HREN Štefan	091
HRIBAR Vojan	015
HVALA Ivan	152
JAKOPIN Marko	159
JAVOR Gabrijel	143
JAZBEC Martin	027
JERMAN Metod	036
JEROMELJ Božo	-
JESENŠEK Borut	013
JEŠELNIK Mirko	149
KANGLER Milan	056
KAVČIČ Igor	011
KERN Miran	045
KLEMENČIČ Franc	009
KLEMENČIČ Jože	055
KLEPAC Ivan	167
KLOPČIČ Roman	147
KOCUVAN Milan	130
KOKOT Franc	080
KOLAR Anton	004
KOLENC Jože	1435
KONČAR Janez	003
KOPAČ Bojan	010
KORENJAK Marjan	127
KORENJAK Zvonko	144
KOVAČ Franc	110
KOVAČ Matjaž	072
KOVAČEVIČ Zlatan	115
KREGAR Franci	064
KROPE Srečko	076
LAJKOVIČ Roman	046
LEITINGER David	040
LEŠČANEC Stanko	057
LIČINA Dušan	061
LIKAR Borut	094
LIKAR Goran	052
LIKAR Iztok	096
MAGDIČ Ciril	117
MAJERIČ Slavko	148
MAKOVEC Janez	008
MARAS Ivan	166
MIKLAVC Alojz	077
MILOVIĆ Njegoslav Miloš	050
MIRTIČ Mihael	100

MLAČNIK Edvard	083	SAVIČ Željko	017
MLAKAR Stanislav	121	SKUBIC Stanislav	079
MLINŠEK Vinko	161	SLAK Branko	156
MORAVEC Borut	089	SLAK Dušan	098
MOŽEK Silvo	020	SPASIĆ Milenko	033
MURN Boris	105	STANKO Vjekoslav	123
NAJVIRT Darko	133	ŠALAMUN Branko	007
NAMESTNIK Albin	090	ŠANTL Milan	088
OBLAK Aleš	062	ŠIBANC Janez	049
OGULIN Janez	101	ŠILDENFELD Samo	087
OKLEŠČEN Boris	095	TOMAŽIČ Ljubo	047
OREŠNIK Boštjan	113	TOPLAK Gorazd	026
ORLOVIĆ Nikola	032	TOPORIŠ Drago	042
OSTERC Branko	029	TORKAR Andrej	160
OTONIČAR Vojko	116	TURK Ivan	021
PANJAN Gregor	006	TURK Karol	078
PAREŽNIK Igor	028	VALENTIČ Radomir	001
PAVLICA Željko	058	VARL Janez	002
PAVLIN Robert	051	VAŠL Bojan	039
PETANJEK Bernard	081	VEHOVEC Mitja	074
PETRAŠ Franci	012	VENIGER Stanislav	084
PIPUŠ Drago	132	VIDOVIČ Anton	085
PIRŠ Zlatko	092	VINTER Dušan	063
PLANINŠEK Marjan	082	VIŠNIKAR Hedviko	151
PLESTENJAK Jože	014	VIVOD Domen	060
PLOHL Stanislav	155	VNUK Dejan	048
PLOJ Mirko	124	VREČIČ Bojan	075
POJE Marko	041	ZIDANSKI Darko	025
PONGRAČIČ Vojko	034	ŽNIDAR Stanislav	086
PORTIR Janez	024	ŽULOVEC Miloš	165
POTOČNIK Boris	016		
POTOČNIK Franc	146		
POTOČNIK Mirko	068		
POZVEK Emil	065		
POŽAR Ivan	112		
PRAPOTNIK Aleksander	044		
PRAŠIČEK Darko	030		
PRAŠNIKAR Franci	097		
PRCAČ DOLINŠEK Srečko	145		
PROŠIĆ Nurija	019		
REICH Milan	023		
RETELJ Drago	099		
RODE Marko	054		
ROTOVNIK Janez	-		
ROŽMAN Franc	070		
SAKOVIČ Stanislav	118		
SANDA Zdenko	128		

REPUBLIKA SLOVENIJA
PREDSEDSTVO

*Živez naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan!*

MEDALJA MANEVRSKE STRUKTURE
NARODNE ZAŠČITE 1990

Radovan Sukman

ZA ZASLUGE PRI ORGANIZIRANJU BOJNE SILE
SLOVENSKEGA NARODA IN DRŽAVE 1990

16. maja 1992

Predsednik predsedstva
Republike Slovenije

MILAN KUČAN

Milan Kučan

*Medalja Manevrne
strukture narodne
zaščite 1990.
Podeljena je bila 17.
maja 1992 v Novih
Lazih.*

Predsednik Republike Slovenije je udeležence za izjemne zasluge pri opravljanju pomembnih nalog pri Projektu Manevrske strukture narodne zaščite odlikoval z medaljo MSNZ. Prejeli so jo:

Igor BAVČAR
Jože KOLENC
Davorin BRATUŠ
Vinko BEZNIK
Dušan GORŠE
Janez KOŠIR
Ludvik FAFLEK
Franc BEVC
Andrej BOBEK
Borut NOVAK
Franci POVŠE
Radovan LUKMAN
Alojz FLISAR
Bojan LUNEŽNIK
Zvone KELHER
Milan KLEMENČIČ
Konrad KRAŠEK
Bojan SKOČIR
Stane LESKOVŠEK
Marko POGOREVC
Slavko GERŽEJ
Janez JANŠA
Janez SLAPAR
Tone KRKOVIČ
Rado KLISARIČ
Miha BUTARA
Leopold ČUČEK
Elo RIJAVEC
Vojko ŠTEMBERGAR
Mladen MRMOLJA
Marjan FEKONJA
Ernest BREZNIKAR
Ivan SMODIŠ
Štefan ŠEMROV
Jože RANZINGER
Drago VIDRIH
Boris MIKUŠ
Vojko ADAMIČ

17. maja 1992 je v Novih Lazih blizu Kočevske Reke potekala slovesnost ob tretji obletnici MSNZ. Na prireditvi so bili nosilci Projekta MSNZ, postrojeni enoti sta bili specialna brigada MORiS in specialna enota MNZ.

Na slovesnosti so bili najvišji predstavniki političnega in vojaškega vrha Republike Slovenije.

Predsednik Republike Slovenije in vrhovni poveljnik slovenskih oboroženih sil Milan Kučan je poveljniku specialne brigade MORiS Tonetu Krkoviču in poveljniku specialne enote ministrstva za notranje zadeve (MNZ) Vinku Bezniku izročil prapor Manevrske strukture narodne zaščite.

ZLATI ČASTNI ZNAK REPUBLIKE SLOVENIJE MANEVRSKI STRUKTURI NARODNE ZAŠČITE

Ljubljana, 21. junij 2000. Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan je pripadnike Manevrske strukture narodne zaščite odlikoval z najvišjim državnim odlikovanjem, in sicer z Zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije.

V začetku oktobra 1990, ko je bil razrešen s položaja načelnika MSNZ, je Krkovič dobil nalogo, da ustanovi enoto, ki bo opravljala zahtevnejše naloge. Zahteva ministra za obrambo Janeza Janše je bila, da mora biti enota v čim krajšem času kar najbolj bojno usposobljena. Presodil je, da je najbolj primerna enota nekdanja zaščitna brigada TO. Enoto je bilo treba najprej kadrovsko urediti. Na ključne položaje so bili postavljeni preverjeni kadri iz obdobja MSNZ. Hkrati so pripravljali načrte usposabljanja, pa tudi usposabljanje rezervne sestave se je že začelo. Nekatere specialistične enote brigade so že oktobra 1990 dobile bojne naloge. Vse bolj odkrite grožnje JLA so od slovenske oblasti zahtevale, da se pripravi na oboroženi spopad. Sprejeta je bila odločitev, da se 17. decembra enota predstavi javnosti. Nastanek MORiSa pomeni logično nadaljevanje projekta Manevrske strukture narodne zaščite.

Janez Janša je leta 1993 med drugim zapisal: "Prvi javni postroj 'morisovcev' ni bil slučajen. Nekateri 'poveljujoči' so našli tisoč izgovorov, da se ga niso udeležili. Toda na srečo je bilo dovolj drugih. Zgodovina beleži. JLA je odkrito in prikrito grozila. Televizijska slika iz Kočevske Reke pa je povedala: 'V redu! Tukaj smo! Lahko pridete! Narod, ki se bojuje in je poražen, bo znova vstal. Narod, ki se preda brez boja, zapravi priložnost mnogih generacij.' " Nekaj dni zatem je bil plebiscit, ki je prinesel končno odločitev. Slovenke in Slovenci so glasovali z zavestjo, da v njihovi sredi, iz njih samih raste slovenska vojska, na katero lahko računajo. In niso se ušteli.

Znak veteranov specialne brigade MORiS

Pripadniki veteranske organizacije so dobili izkaznice. To je bila prva veteranska organizacija udeležencev vojne za Slovenijo.

PREDSEDNIK
REPUBLIKE SLOVENIJE

ODLIKUJE

*Pripadnike Manevrske strukture
narodne zaščite*

Z ZLATIM ČASTNIM ZNAKOM SVOBODE
REPUBLIKE SLOVENIJE

*za izjemne zasluge pri obrambi svobode in uveljavljanju
suverenosti Republike Slovenije v času,
ki je bil usoden za slovensko prihodnost*

UKAZ ŠT. 996-01-15/2000
V LJUBLJANI, 26. 5. 2000

PREDSEDNIK
Milan Kučan

Pri specialni brigadi MORiS je bila leta 1992 ustanovljena veteranska enota, katere pripadniki so bili organizatorji MSNZ. Izkušnje, pridobljene pri uresničevanju Projekta MSNZ, in izkušnje iz vojne za Slovenijo leta 1991 so s ponosom prenašali na mlajše pripadnike specialne brigade MORiS.

Pripadniki specialne brigade MORiS so se zavezali, da bodo nadaljevali in ohranjali zgodovinski spomin na Projekt Manevske strukture narodne zaščite.

KRONOLOGIJA DOGODKOV PROJEKTA MANEVRSCKE STRUKTURE NARODNE ZAŠČITE *

15. 5. 1990

RŠTO Slovenije izda ukaz (št. 625/1-90) o predaji orožja v skladišča JLA. Ukaz v imenu generala Ivana Hočevarja podpiše general Drago Ožbolt.

15. 5. 1990

Zvečer

Sestanek zalednega sektorja RŠTO s pomočniki za zaledje po pokrajinah in 30. razvojne skupine o obvezni oddaji orožja in streliva iz skladišč TO v skladišča JLA. Sestanek vodi general Ožbolt, navzoča sta polkovnik Sili in polkovnik Mutić. Zaledniki so opozorjeni na zahtevnost naloge in ukaz, da mora načrt selitve orožja in streliva ostati skrivnost. Zaledniki morajo takoj napisati ukaz za podrejene o preselitvi orožja.

16. 5. 1990

Klisarič in Usenik obiščeta Krkoviča v Kočevju. Klisarič v pogovoru opozori, da se z orožjem TO dogajajo čudne stvari.

17. 5. 1990

Začetek akcije odvzema orožja in streliva na območju celotne republike Slovenije. V nekaterih pokrajinah orožja nočejo oddati.

V Sloveniji se v teh dneh mudi glavna inšpekcija ljudske obrambe.

Zvečer

Krkovič telefonira načelniku 30. RSk majorju Poloviču, in mu prepove oddajo orožja.

Izvolitev novega IS republike Slovenije

- Janša postane sekretar sekretariata za obrambo,
- Bavčar postane sekretar sekretariata za notranje zadeve.

18. 5. 1990

Republiški sekretar za LO Janša prepove oddajo orožja upravnih organov. Tako je rešenih več kot 5000 kosov orožja.

Dopoldan

Lašče pri Dvoru: V gostilni Rojc se sestaneta Krkovič in Klisarič. Krkovič sogovornika seznani z dogodki v Kočevju. Pogovarjata se tudi o morebitnih ukrepih za nadaljnjo preprečitev odtujevanja orožja.

Zvečer

Krkovič se doma sestane z Beznikom, navzoč je Krkovičev brat Ivan. Pogovor o ukrepih za preprečitev razoroževanja slovenske TO.

19. 5. 1990

Krkovič obišče republiškega sekretarja za LO Janeza Janšo. Seznani ga z dogodki v Kočevju, povpraša po nadaljnjem ravnanju in o preprečitvi odtujitve orožja 30. RSk, ki je uskladiščeno v Gotenici.

Istega dne predsedstvo RS prepove nadaljnje premeščanje orožja TO Slovenije.

26. 5. 1990

Krkovič in Beznik obiščeta Igorja Bavčarja.

Zvečer

Janša in Bavčar obiščeta poveljstvo zaščitne brigade v Kočevski Reki (Primoži) in učni center RSNZ na Jasnici. Dogovorijo se, da se začenjajo nekatere (predvsem organizacijske) priprave za organizacijo preprečitve odtujevanja orožja in streliva na območju vse Republike Slovenije.

1. 6. 1990

Prihod PEM na Jasnico. Enoto vodi Dušan Gorše.

1. 6. 1990

Zvečer

Miličnikom povedo, da se pripravlja akcija, zato sporočijo domov, da se jim urjenje podaljša za sedem dni.

Izdan je ukaz za vpad v Gotenico.

Op. Akcija vpad v Gotenico je predvsem posledica Ožboltove izjave, da bo v treh dneh z vojsko zasedel varovano območje.

2. 6. 1990

V jutranjih urah je enota PEM izvedla vpad v Gotenico.

V tem času začne delati komisija IS RS. Delo komisije traja do 9. 6. 1990.

5. 6. 1990

Strelivo in orožje iz skladišč v Gotenici (izvajalec milica) prepeljejo v Primože (sedež poveljstva 27. zaščitne brigade TO).

6. 6. 1990

Poveljnik Ljubljanske pokrajine polkovnik Mumelj poskuša prevzeti vojni načrt MŠTO Ljubljana in ga prenesti v Vojašnico Šentvid. Samo nasprotovanju delavcev štaba gre zahvala, da dokumentov niso prenesli.

11. 6. 1990

Republiški sekretar za LO prepove prenos obrambnih načrtov iz dosedanjih prostorov.

Med 15. in 20. 6. 1990

Vzpostavljen stik z Mehom, poveljnikom bataljona vojaške policije v Ljubljani; dogovor o sodelovanju.

Med 20. 6. in 20. 7. 1990

Težišče dela na zbiranju obveščevalnih podatkov, vzpostavljanju posameznih stikov in ocenjevanju varnostnih razmer na območju RS.

V tem času Janša po posvetu s pravniki ugotovi, da je obrambo mogoče legalno organizirati na podlagi določb zakona o SLO in DS, ki govorijo o narodni zaščiti.

15. 7. 1990

Krkovič se sestane z Milošem Zabukovcem (nekdanji poveljnik zaščitne brigade TO).

24. 7. 1990

Krkovič se sestane z generalom Svarunom.

20. 8. 1990

18.00

Stik Krkovič – Adamič v Sadinji vasi. Dogovor o začetku formiranja MSNZ.

23. 8. 1990

Ustanovitev specialne enote milice. Začetek sodelovanja s Koširjem.

Sestanek na Komunalni v Kočevju. Navzoči so Krkovič, Beznik, Janša in Bavčar. Ministroma predstavijo osnutek organizacijskega načrta MSNZ.

Zvečer

Kočevski Rog-Podstene: ista skupina se sestane z delegacijo Hrvaške

27. 8. 1990

Krkovič – Adamič: dogovor o izbiri vodilnih ljudi SNZ po pokrajinah (Notranjska, Zahodnoštajerska, Južnoprimorska, Gorenjska in Ljubljana okolica).

Stik s sodelavcem kontrolnega stolpa na letališču Brnik (Beznik):

- šifra FAZAN
- šifra za spuščanje vojaških letal z vojaki - IMAM SLOŽENE USLOVE U SAUBRAČAJU, po obvestilu osebni stik v bifeju Ilirija čez eno uro.

Istega dne je v projekt vključen Kolenc.

Krkovič – Butara: Dogovor o izbiri vodilnih ljudi MSNZ po pokrajinah (Vzhodnoštajerska, Posavje, Zasavje, Severnoprimorska, Koroška, Prekmurje in Gorenjska).

Konec avgusta 1990

Bavčar izda ukaz o sodelovanju milice in pokrajinskih odborov MSNZ.

29. 8. 1990

Stik MSNZ-milica (Krkovič, Kolenc, Bavčar); Izmenjava podatkov o organizaciji. Dogovor, da VEM-a ne vključujejo, temveč samo EM.

30. 8. 1990

Vzpostavljen je prvi stik s Koroško (Krkovič-Mrmolja)

3. 9. 1990

14.00

Stik 30. razvojne skupine, ZEM, PEM, Krkovič. Dogovor o skupnem, usklajenem sodelovanju (skupen organ) za vodenje odpora.

20.00

Sadinja vas: usklajevanje nalog med ožjim vodstvom MSNZ mesta Ljubljana in Ljubljana okolica (Krkovič, Butara, Rijavec, Mikuš, Končan, Adamič).

4. 9. 1990

07.40

Sestanek med Krkovičem, Adamičem, Butaro in Šoncem na obvoznici Dolenjske ceste.

08.30

Srečanje na Otočcu z novomeškimi sodelavci.

10.00

Stik Krkovič, Breznikar, Butara – odhod na Bočje, z namenom, da natančneje določijo nadaljnje delovanje.

4. 9. 1990

13.30

Obvoznica pred Ljubljano; ponoven stik Krkoviča z Adamičem in Šoncem. Krkovič in Adamič odideta v Postojno, kjer se na letališču sestaneta s Štembergerjem.

16.00

Sostro: Sestanejo se Krkovič, Adamič, Šonc, Butara in Barborič. Verificirajo oceno nasprotnika za Ljubljano in izdelajo globalno oceno ogroženosti za RS.

6. 9. 1990

Stik v Celju (Bevec)

10.30-11.00

Grad Zemono: Sestaneta se Krkovič in Vidrih.

14.00

Črnuče: V gostilni Rogovilec se sestaneta Butara in Krkovič.

16.00-16.30

Krkovič in Butara se sestaneta s Fekonjo (Vzhodnoštajerska pokrajina).

Kasneje se sestaneta s Smodišem (Pomurje) v Tepanju pri Slovenskih Konjicah.

18.00-18.30

V okolici Celja sestanek s Šemrovom (Krkovič, Kolenc, načelnik UNZ Celje).

20.00-20.30

Trojane: Krkovič in Butara se sestaneta z Ranzingerjem (Zasavje).

7. 9. 1990

Partizanski dom na Pristavi nad Stično: sestanek Beznika, Kolenca, Krkoviča, Janše in Bavčarja.

Dogovor:

- načrt mobilizacije (delna, popolna),
- označevanje enot,
- ocenitev razporeda sil,
- ocenitev razporeda nasprotnikovih sil.

8. 9. 1990

Stik Maribor, Murska Sobota

Prometna nesreča Krkoviča na Turjaku.

Prevoz orožja iz Gotenice.

Začetek septembra

Pogovor na ŽG v Ljubljani glede oborožitve narodne zaščite

RAZMEŠČANJE IN PREVOZI OROŽJA IN STRELIVA ZA MSNZ (transporte varuje SE, oz. milica)

10. 9. 1990

- Dolenjska

11.09.-12. 9. 1990

- Ljubljana okolica
- Ljubljana mesto
- Dolenjska

13. 9. 1990

- Ljubljana mesto
- Maribor
- Posavje
- Koroška

15. 9. 1990

- Notranjska
- Severnoprimska
- Zahodnoštajerska
- Pomurje

18. 9. 1990

- Južnoprimska
- Severnoprimska
- Ljubljana okolica

21. 9. 1990

- Ljubljana okolica
- Severnoprimska

10. 9. 1990

Odločitev, da se del orožja v ONZ prerazporedi iz SDV v SE in PEM. Odločitev je bila uresničena 11. 9. 1990.

11. 9. 1990

Začetek varovanja posameznih objektov ob povečani nevarnosti (skupščina, IS, predsedstvo, RTV, PTT).

Del orožja, ki ni bil razdeljen v organih za notranje zadeve, policija dodeli MSNZ.

Informiranje: Bavčar, Beznik, Kolenc

Ljubljana: pogovor med Bavčarjem, Janšo, Krkovičem in Beznikom.

Kočevje: Šonc, Adamič in Krkovič izdelajo karto obojestranske razporeditve sil v RS.

13. 9. 1990

14.00

Krkovič in Butara odideta iz Gotenice na sestanek v Bočje s predstavniki Posavske pokrajine (Breznikar, Teropšič in poveljnik PŠTO Sevnica).

14. 9. 1990

Poljče: Posvet s predsedniki občin. Informacija o MSNZ.

Pogovor na IS RS. Navzoči načelniki MSNZ RS, Peterle, Kučan, Beznik, Janša, Bavčar.

Dnevni red:

1. Splošne pravne in druge podlage,
2. Mogoče okoliščine, v katerih lahko pride do aktiviranja MSNZ,
3. Operativni dogovor,
4. Razno.

V teh dneh potekajo intenzivni pogovori po pokrajinah
- sodelovanje MSNZ in policije.

17. 9. 1990

Vzpostavljen je stik z bataljonom TO, ki je imel v vojni nalogo varovati letališče Brnik. Pripadniki te enote so imeli orožje doma.

Razširjen kolegij ministra Bavčarja. Sklep o prerazporeditvi orožja.

25. 9. 1990

Ljubljana: Usklajevanje načrtov med policijo in enoto TO, namenjeno za posebno delovanje.

19.00–21.30

Sadinja vas: Pri Adamiču Krkovič, Butara in Adamič izdelajo Direktivo za uporabo MSNZ za raven RS.

26. 9. 1990

Sestanek ožjega vodstva MSNZ RS na Magistratu v Ljubljani. Načelniki MSNZ poročajo o stanju bojne pripravljenosti v posameznih pokrajinah.

28. 9. 1990

Sprejem ustavnega zakona za področje obrambe. S tem dejanjem je pristojnost nad TO v miru in v primeru izrednih razmer prenesena na republiško predsedstvo.

Za v. d. načelnika RŠTO je imenovan Janez Slapar.

30. 9. 1990

18.00

Ljubljana: sestanek dela vodstva MSNZ – Krkovič, Fekonja, Klisarič, Butara.

20.00

Mala sejna dvorana občine Ljubljana Center: posvet vodstva MSNZ RS (navzoči Krkovič, Fekonja, Rijavec, Šemrov, Breznikar, Mermolja, Ranzinger, Čuček, Vidrih, Smodiš, Štemberger, Adamič in Butara).

2. 10. 1990

Specialna enota milice dobi od Bavčarja ukaz o dodatnih nalogah. Naloge specialne enote milice:

- dodatno varovanje posameznih oseb,
- ukazana popolna bojna pripravljenost specialne enote,
- oborožitev in oprema v pripravljenosti v vozilih,
- prevoz orožja in opreme v deponije.

4. 10. 1990

Razrešitev Krkoviča kot načelnika MSNZ Republike Slovenije in prehod MSNZ v sestavo TO. Načelniki MSNZ prevzamejo nove dolžnosti v Teritorialni obrambi in MO.

*Kronologija je citirana iz knjige Janeza Janše Premiki.

LITERATURA

- Janez Janša: Premiki, Ljubljana 1991.
- Založništvo slovenske knjige, Slovenija 1990, 1991.
- Založba Mihelač: Slovenci skozi čas, Ljubljana 1999.
- Konrad Kolšek: Spomini na začetek oboroženega spopada v Jugoslaviji 1991, Založba Obzorja 2001.
- Martin Špegelj: Sjećanja vojnika, Zagreb, založba Znanje 2001.
- MORS: Vojstvo, maj 1999 (99-5).
- Nova revija: Slovenska kronika XX. stoletja 1941-1995, Ljubljana 1997.

VIRI

- Dokumentarni film RTV Slovenija, posnet leta 1992, Operacija 2-1-13-62. Prvič je bil predvajan 16. maja 1992.
- Arhivsko gradivo.
- Osebni zapiski in zapiski vključenih v Projekt MSNZ.
- Zapisana pričevanja udeležencev Projekta MSNZ.
- Tedniki, revije, dnevni časopisi iz leta 1990.
- Pisni prispevki udeležencev v Projektu MSNZ.
- Arhiv Vojaškega muzeja SV.

Albin Mikulič
UPORNIKI Z RAZLOGOM

Izdajatelj:

Ministrstvo za obrambo RS
Slovenska vojska
Vojaški muzej

Fotografije:

Marjan Garbajs
Tone Stojko
Joco Žnidaršič
arhiv Vojaškega muzeja

Tehnična izvedba:

Sekretariat generalnega sekretarja MO RS
Služba za publicistiko

Lektoriranje:

Marjetka Brulec

Tisk:

Litera picta, d. o. o.

Naklada:

1000 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

355(497.4)"1990/1991"

MIKULIČ, Albin

Uporniki z razlogom / Albin Mikulič ; [fotografije Marjan Garbajs ... et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za obrambo RS, Slovenska vojska, PDRIU - Vojaški muzej, 2005

ISBN 961-228-055-X

222011392